
Risikovurdering – en ny strategi

En kvalitativ undersøgelse vedrørende indførelsen af LS/RNR og MOSAIK i Kriminalforsorgens tilsynsafdelinger

Specialeafhandling

Af Janni Gøtz Bertelsen, Mai Andreasen & Anita Pedersen (Gruppe 5)
Kandidatuddannelsen i Kriminologi, Aalborg Universitet
10. semester, august 2017

Vejleder: Annette Olesen
Antal ord: 36.443

Tro- og love erklæring

Det erklæres herved på tro og lov, at samtlige gruppens medlemmer egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende projekt. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng.

Vi er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på:

<http://www.studerende.aau.dk/Eksamenssnyd+-+hvordan+undg%C3%A5r+du+det%3F/>

Vi er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning.

Endelig står vi inde for, at antal ord anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

Abstract

The purpose of this Master Thesis is to examine the implementation and use of LS/RNR and MOSAIK in offender supervision, from the point of view of social workers working in the Danish Probation Service, Kriminalforsorgen i Frihed (KiF). Malcolm Feeley and Jonathan Simon (1992) describes recent international developments and trends towards risk management as a *new penology*. In this context, Denmark and Scandinavia are often portrayed as exceptions to the trends in the Anglo-American and continental European countries, based on the theory of *scandinavian exceptionalism*. Statistically based risk assessments have only been used to a very limited extent in Denmark. During the years 2013-2016, KiF restructured their crime prevention strategy and implemented the risk assessment tool LS/RNR, which has been developed by James Bonta and Don Andrews (1990), and the rehabilitative initiative MOSAIK. This resulted in a new way of structuring KiF's crime prevention work, and important elements of the new penology was introduced into the Danish criminal justice system.

The Master Thesis is a case study based on 11 qualitative interviews with social workers from two different KiF departments. The study is structured by three focal points: social control, rehabilitation and professional logic. Our theoretical framework includes both Feeley and Simon's (1992) thesis on *Actuarial Justice* and Bonta and Andrews' (1990) empirical research on risk assessment and the RNR-principles. Furthermore, we include Persson and Svensson's (2011) and Lipsky's (2010) perspectives on the social workers' professionalism.

In this study, we find that the social workers make sense of the new work methods by communicating, partly how their new work is based on scientific research, and partly how resources are now targeted more effectively (towards high-risk clients). We further find that the social workers do not reflect on the underlying shift towards risk assessments. The social workers in this study experience still being in an implementation phase. This is the case, regardless of which year the implementation has taken place in their department.

Another finding shows that the social workers experience difficulties, especially towards implementing MOSAIK. This is mainly due to the fact that high-risk clients, who is the target group of MOSAIK, often have great personal, social and cognitive challenges, and a life characterized by instability and chaos. Furthermore, the study shows that despite the new work methods' focus on antisocial behaviour and criminogenic needs, the social workers often feel forced to depart from the work method.

One final point is, that the social workers have an individualised view of their clients, and adapt their work by using their professional judgement, which they believe should trump LS/RNR and MOSAIK.

AALBORG UNIVERSITET

Overall the social workers use the elements of LS/RNR and MOSAIK, that they find meaningful and possible in practice, from the point of view of their professional logic.

AALBORG UNIVERSITET

“There is ample evidence that criminal behaviour can be predicted in a reliable manner with actuarial, evidence-based risk instruments”

(Bonta 2010:282)

Indholdsfortegnelse

Indledning	1
Kapitel 1 - Problemfelt	3
1.1 Risikovurdering i KiF	5
1.2 Kriminalforsorgen i tal.....	6
1.3 Tidligere forskning.....	8
1.4 Problemformulering.....	11
1.5 Begrebsafklaring.....	13
Kapitel 2 - Kriminalforsorgen i Frihed	15
2.1 Præsentation af KiF og tilsynsafdelingerne	15
2.2 LS/RNR og MOSAIK.....	15
Kapitel 3 - Teoretisk ramme	19
3.1 Del I: Actuarial Justice i KiF.....	19
3.1.1 Teoretikere der støtter teorien om Actuarial Justice.....	21
3.1.2 Et kritisk blik på tesen om den nye pønologi	24
3.1.3 Risikotænkning i en dansk kontekst.....	26
3.2 Del II: LS/RNR, KiF's nye risikovurderingsredskab	27
3.2.1 MOSAIK	31
3.2.2 Et kritisk blik på LS/RNR	32
3.2.3 Sagsbehandlernes faglighed i forhold til LS/RNR	34
Kapitel 4 - Metode	37
4.1 Forskningsdesign	37
4.2 Interviewundersøgelse.....	38
4.2.1 Transskription	39
4.3 Videnskabsteoretisk tilgang	40
4.4 Ethiske refleksioner	40
4.4.1 Anonymitet mellem forbundne informanter	41
4.5 Sampling af informanter	42
4.5.1 Selektion	43
4.6 Iscenesættelse af interviews	43
4.6.1 Vores rolle i samarbejdet med KiF	44
4.7 Refleksioner omkring validitet	45
4.7.1 Intern Validitet	45
4.7.2 Ekstern Validitet.....	46
4.8 Analysestrategi	47
Kapitel 5 - Analyse	49
5.1 Delanalyse 1	49
5.1.1 Skiftet i fokus og ændringen af kontrolarbejdet	49
5.1.2 Oplevelser af implementeringen og troen på det nye arbejdsredskab	54
5.1.3 Opsamling	59
5.2 Delanalyse 2	60
5.2.1 Klientforståelse og arbejdsmetoder i MOSAIK.....	61
5.2.2 Betingelser for MOSAIK.....	66
5.2.3 Opsamling	73
5.3 Delanalyse 3	74

5.3.1 Faglighed og skønsmæssige vurderinger	74
5.3.2 Relationsarbejdet i LS/RNR og MOSAIK	82
5.3.3 Opsamling	86
Kapitel 6 - Konklusion	88
Litteraturliste	91
Bilag 1: Interviewguide (vedhæftet som fil)	
Bilag 2: Interviewtransskriptioner (vedhæftet som fil)	

Indledning

Kriminalitet og kriminelle er størrelser, der gennem tiden er blevet tacklet på forskellige måder (Borch 2002:69). I de seneste årtier har en del international forskning og analyser argumenteret for, at der er sket væsentlige skift i måden kriminalitetsproblemet håndteres på (Hannah-Moffat 2013:130). Garland (2001) har beskrevet dette paradigmeskifte i en vestlig kontekst, og fremhæver, at der er tale om: *“dramatic developments (...) in our social response to crime during the last thirty years”* (Garland 2001:vii). Et af de centrale træk ved denne udvikling er, at både straffen og kriminalitetskontrollen er blevet indlejret i en risikologik, der både knytter sig til kriminalitetens normalitet (Borch 2002:70), samt en grundlæggende præmis om, at kriminalitet kan forudsiges (se fx Bonta 2010:281). Dette betyder, at kriminalitet i dag er blevet normaliseret, og opfattes som en hverdagsrisiko, der skal håndteres. Feeley og Simon (1992) argumenterer videre for, at der er sket et skifte fra en bagudskuende og reaktiv pønologi, til en ny pønologi hvis fokus er rettet mod risikominimering, og forebyggelse af fremtidige lovovertrædelser (Feeley & Simon 1992:449ff). I praksis er denne tendens eksempelvis synlig i udviklingen af utallige risikovurderingsredskaber, der bruges til at klassificere dømte i risiko-grupper. Klassificeringen sker på baggrund af identificerede karakteristika, som den enkelte deler med grupper af dømte, der statistisk set har mere eller mindre risiko for recidiv til ny kriminalitet (Feeley & Simon 1998:380; Hannah-Moffat 2013:131). I udlandet er sådanne risikovurderingsredskaber i de sidste årtier blevet implementeret flere steder i det strafferetlige system. Brugen af risikovurderinger begrænser sig dog ikke kun til feltet for kriminalitetskontrol og straf, men synes at være en generel tendens i den måde, hvorpå sociale problemer håndteres (Hannah-Moffat 2013:130).

I forhold til dette skifte mod risikohåndtering er Danmark interessant, da Danmark (og resten af Skandinavien) ofte fremhæves som undtagelser til internationale udviklinger i kriminalitetskontrollen, ud fra tesen om *scandinavian exceptionalism* (se fx Pratt 2008:119f). I en dansk kontekst er statistisk baserede risikovurderinger kun blevet brugt i et relativt begrænset omfang, med undtagelse af psykiatrien, hvor sådanne redskaber har været i brug siden slutningen af 1980'erne (Hvidhjelm 2014:9). I årene 2013-2016 omlagde Kriminalforsorgen imidlertid deres kriminalpræventive strategi, og i denne periode implementerede Kriminalforsorgen i Frihed (KiF) risikovurderingsredskabet LS/RNR. Således fik sagsbehandlerne i KiF en ny måde at strukturere deres kriminalpræventive arbejde på, og et vigtigt element af den nye pønologiske risikologik blev indført i det danske strafferetlige system.

Hvordan et sådan paradigmeskifte udspiller sig i praksis kan undersøges fra mange forskellige analytiske vinkler. Vi har i dette speciale valgt tre tematiske fokuspunkter: social kontrol, resocialise-

ring og professionslogik. Undersøgelsens teoretiske fundering placerer sig dels i Feeley og Simons (1992) tese omkring actuarial justice, samt den empiriske forskning der ligger bag LS/RNR. Set ud fra vores teoretiske ramme, vil det pønologiske skifte således komme til udtryk på bestemte måder, inden for vores tre udvalgte fokuspunkter. Med hensyn til den sociale kontrol, skal sagsbehandlerne nu fordele kontrollen anderledes, således at jo højere risiko for tilbagefald klienten vurderes at have, des mere kontrol og intensiv indsats skal denne have (Andrews, Bonta & Hoge 1990:20). I forhold til resocialisering, skal resocialiserende indsatser nu fordeles efter princippet om risiko, og sagsbehandlerne skal 'tilbyde' højrisiko-klienter et længere forløb med kognitiv adfærdsterapi (Bonta 2010:281f), som i KiF består af 'Motiverende Samtaleintervention i Kriminalforsorgen' (MOSAİK). Med hensyn til professionslogikken, ændrer sagsbehandlernes arbejde sig fra at være helhedsorienteret til nu at have fokus på klienternes kriminelle tanker og adfærd (Andrews & Bonta 2010 if. Bonta 2010:283). Samtidig skal sagsbehandlerne også i mindre grad bruge deres skønsmæssige vurdering (Bonta 2008 if. Hannah-Moffat 2013:238).

Implementeringen af en aktuarisk risikovurdering i den danske Kriminalforsorg er interessant, set i lyset af de internationale udviklinger og tendenser, vi har beskrevet ovenfor. Samtidig er den stadig så ny, at der kun eksisterer begrænset forskning på området, hvorfor vi finder det yderligere relevant at belyse. Hensigten med nærværende speciale er således at undersøge, hvordan KiF-sagsbehandlerne oplever implementeringen og brugen af LS/RNR og MOSAİK i deres daglige arbejde.

Kapitel 1 - Problemfelt

Gennem det 20. århundrede har man inden for feltet for kriminalitetskontrol, primært i de vestlige lande, fokuseret indsatsen mod kriminalitet, ved at se på det kriminelle individs psykiske konstitution, samt parallelt ved at undersøge sociale årsager til kriminalitet (Borch 2002:61). Man har således fokuseret på en behandlingsmæssig korrektion af kriminel adfærd for at reducere recidiv, og feltet har været domineret af eksperter så som professionelle behandlere, psykiatere og psykologer mv. (Borch 2002:62). Balvig (2005) beskriver denne fælles forståelse af kriminalitet og straf som det *moderne paradigme* (Balvig 2005:179).

I 1960'erne og 1970'erne blev det moderne paradigmes behandlingstanke og dens relaterede institutioner og praksisser, internationalt set, dog problematiseret på flere punkter. Dette skete blandt andet i form af en institutionskritik, hvor lukkede anstalter blev krævet erstattet af alternativer til frihedsstraf, åbne fængsler mv., parallelt med at der skete en afstandtagen til eksperterne, under henvisning til magtudøvelse. Derudover var perioden kendetegnet ved, at velfærdsstaten mange steder var i krise, og på forskningsområdet blev behandling anklaget for ikke at virke. På baggrund af empiriske studier, blev det konkluderet at resocialisering ikke var en sikker måde at reducere recidiv på, og mottoet 'nothing works' blev et kendetegn for det skifte, der skete inden for kriminalitetskontrollen (Borch 2002:62). Behandlingsideologien havde hidtil arbejdet ud fra den antagelse, at kriminalitet var en form for sygdom eller abnormitet, der skulle kureres ved en transformation af den kriminelles sind, men som kontrast til dette påviste en lang række undersøgelser i denne periode, at kriminalitet var et normalt fænomen (Borch 2002:62). Kriminologisk set skete der således et kæmpe skifte i denne tid, hvilket Garland (2001) henviser til, som starten på en ny kultur inden for feltet for kriminalitetskontrol (Garland 2001:167f). Kriminalitet ses nu ikke mere som et patologisk problem man kan kurere, men snarere som en almindelig risiko man må leve med og takle bedst muligt (Borch 2002:63). Således vandt den situationelle kriminalitetsforebyggelse indpas op gennem 1980'erne. Det situationelle syn på kriminalitet udsprang dels af ideen om, at den kriminelle er et rationelt tænkende individ, samt et helt nyt fokus på offeret, i stedet for gerningspersonen. I den kontekst blev kriminalitet en normal risikofaktor i hverdagslivet, og fokus i kriminalitetsbekæmpelsen blev nu på kriminogene situationer, som er situationer med høj risiko for kriminalitet, samt at reducere mulighederne for kriminalitet (Borch 2002:65). Ronald V. Clarke (1992) var en af fortalere for den situationelle kriminalitetsforebyggelse, hvis indflydelse har været stor i mange vestlige lande, og han definerer retningen således: "*a preventive approach that relies, not upon improving society or its institutions, but simply upon reducing opportunities for crime*" (Clarke 1992 citeret i Borch 2002:65). Det er ifølge Clarke således den kriminogene situation, man skal søge at påvirke og styre, hvilket bl.a.

ses i tiltag, hvor man gør adgangen til specifikke objekter sværere, øger risikoen for at den kriminelle bliver opdaget, eller simpelthen fjerner potentielle emner for kriminalitet (ibid.:66). I denne periode ser man også en væsentlig omlægning af kriminalitetskontrollen, hvor man bl.a. ser en uddelegering af kontrol, fra staten til individet og lokalfællesskabet. Men samtidig ser man ligeledes nogle repræsentative modtendenser, der ønsker strengere straffe på sanktionsområdet, og søger tilbage mod staten som ansvarlig for kriminalitetsbekæmpelse (Borch 2002:67; Garland 2001:175). Tidens tendenser peger i to retninger: En hvor den kriminelle ses som et rationelt individ, og en hvor kriminelle ikke ses som rationelle, men som en utilregnelig risiko. Derved udvides risikoperspektivet fra blot at omhandle det potentielle offer og den kriminogene situation, til også at inkludere den kriminelle (Borch 2001:68).

Feeley og Simon (1992) identificerer i den samme periode fremkomsten af *en ny pønologi* som de kalder Actuarial Justice, og de argumenterer for, at denne er blevet stadig mere fremherskende siden 1970'erne (Feeley & Simon 1992:449ff). Den nye pønologi defineres således:

“The new penology is neither about punishing nor about rehabilitating individuals. It is about identifying and managing unruly groups (...) Its goal is not to eliminate crime, but to make it tolerable through systemic coordination” (Feeley & Simon 1992:455).

Feeley og Simon (1992) argumenterer for, at kriminalitet som sådan ikke kan udryddes. Kriminalpolitikken må i stedet leve med kriminaliteten som en normalitet, og som en risiko der skal håndteres efter bedste evne. Dernæst argumenterer de for, at det ikke er det enkelte kriminelle individ, der er omdrejningspunktet for den ny pønologi, men derimod grupper af farlige individer (ibid:452ff). Hvilke grupper, der er risikable, identificeres gennem forsikringbaseret sandsynlighedsberegning. Sanktionsmæssigt gælder det ifølge den ny pønologi at; jo større risiko en gruppe udgør for samfundet, desto hårdere vil straffen være. Dette hævdes at være grunden til, at selektiv inkapacitering er blevet så populært et sanktionsmiddel. Individet sanktioneres således ikke med selektiv inkapacitering, fordi dette har begået en grov forbrydelse, eller fordi dets psykiske tilstand har været indflydende, men derimod fordi individet har en særlig risikoprofil (Feeley & Simon 1992:458). Samme lovovertrædelse vil derfor kunne blive sanktioneret forskelligt.

Borch (2002) argumenterer videre for, at man også kan se 'nypønologiske tendenser' i Danmark (Borch 2002:69). Han nævner fx beslutningerne omkring hvorvidt kriminelle skal afsone i lukkede eller åbne fængsler; beslutninger der ofte hviler på en risikovurdering (Borch 2002:69). Derudover nævner han også det almindelige praktiske politiarbejde hvor: “(...) *indsatsen i høj grad rettes mod grupper af individer, der statistisk set knytter sig til større risici*” (Borch 2002:69). Derudover nævner

Feeley og Simon (1998) videre, at risikotænkningen i høj grad bliver brugt i forbindelse med praksis omkring varetægtsfængsling, hvilket er et tydeligt tegn på aktuarisk strafferet (Feeley & Simon 1998:377). Danmark har således netop været kritiseret for hyppig brug af varetægtsfængsling, hvor den kriminelle ud fra en risikovurdering bliver frihedsberøvet før denne har modtaget en dom (Smith 2012:47). Der er dog tale om forskellige niveauer og tilgange til det at risikovurdere, som der bliver brugt, hvor man kan sige, at en skønsmæssig vurdering naturligvis ikke er det samme som et forskningsbaseret statistisk redskab.

1.1 Risikovurdering i KiF

Risikotænkningen er også synlig i *what works*-bevægelsen, der som et modsvar til *nothing works* forsøger at finde frem til effektive interventioner til dømte gennem empirisk forskning (Hannah-Moffat 2005:31f). Et eksempel herpå er Risk-Need-Responsivity (RNR) modellen, som er en kriminalpræventiv model for risikovurdering og resocialisering. Den blev udviklet i 1980'erne og senere formaliseret i 1990, af de canadiske psykologer James Bonta og Don Andrews (Bonta 2010:281). I 1990 udgav Bonta og Andrews en artikel, hvori de argumenterede for deres model som en mere effektiv måde at resocialisere kriminelle på – hvor effektivitet henviste til en større reduktion af recidiv (Andrews et al. 1990:19). RNR-modellen har haft stor indflydelse på lande som Canada, USA samt dele af Europa, men de skandinaviske lande har ikke tidligere vist modellen stor interesse (Bonta 2010:281). I 2010 holdt Bonta et oplæg på Det Nordiske Kriminalistmøde i København, hvor han præsenterede RNR-modellen, og argumenterede for vigtigheden i at have en standardiseret tilgang, når ønsket er at arbejde recidivforebyggende. Ligeledes påpegede Bonta, at en mulig konsekvens ved ikke at anvende RNR kan være, at man i stedet arbejder med programmer, som kan risikere at øge risikoen for tilbagefald til kriminalitet (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:6).

Grundet Bontas oplæg valgte Direktoratet for Kriminalforsorgen at nedsætte en arbejdsgruppe, hvis formål var: *“at undersøge det hensigtsmæssige ved en systematisk anvendelse af RNR principperne i tilsynsvirksomheden i Danmark”* (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:6). Arbejdsgruppen udfærdigede en rapport, der bearbejdede nordisk og international litteratur og forskning, både i henhold til RNR, samt det eksisterende tilsynsarbejde i KiF. Endvidere indeholdt rapporten en undersøgelse af tilsynssamtalernes struktur og indhold (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:8). Arbejdsgruppen fandt frem til, at *“der efterhånden er god evidens for modellen”* (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:26), og indstillede til, at RNR-modellen forsøgsvis skulle implementeres i KiF (ibid.:60).

Det fremgår af Kriminalforsorgens flerårsaftale for 2013-2016, at KiF's resocialiserende indsats skulle nytænkes, og der blev afsat 17,6 millioner til: *"afprøvning, implementering og evaluering af en tilsynsmodel i Kriminalforsorgen i Frihed baseret på såkaldte RNR-principper"* (Justitsministeriet 2012:9). Endvidere blev det besluttet, at der i KiF skulle: *"anvendes redskaber og indsatser, der har en målbar effekt på tilbagefald i kriminalitet, og ressourcer og indsatser i kriminalforsorgen skal målrettes personer med størst risiko for recidiv"* (Justitsministeriet 2012:9). Netop risiko- og behovsmåleredskaber havde KiF ikke, hvilket i stedet foregik ud fra sagsbehandlerens professionelle vurdering (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:37). Dette blev anset som problematisk, da en grundlæggende forudsætning for, at man kan implementere RNR-modellen, er, at der sker anvendelse af et valideret risiko- og behovsmåleredskab, da dette er medvirkende til at beslutte de resocialiserende indsatser, samt hvilke kriminogene behov, der skal fokuseres på (ibid.:36). Arbejdsgruppen anbefalede derfor, at der i KiF skulle implementeres et risiko- og behovsmåleredskab (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:37).

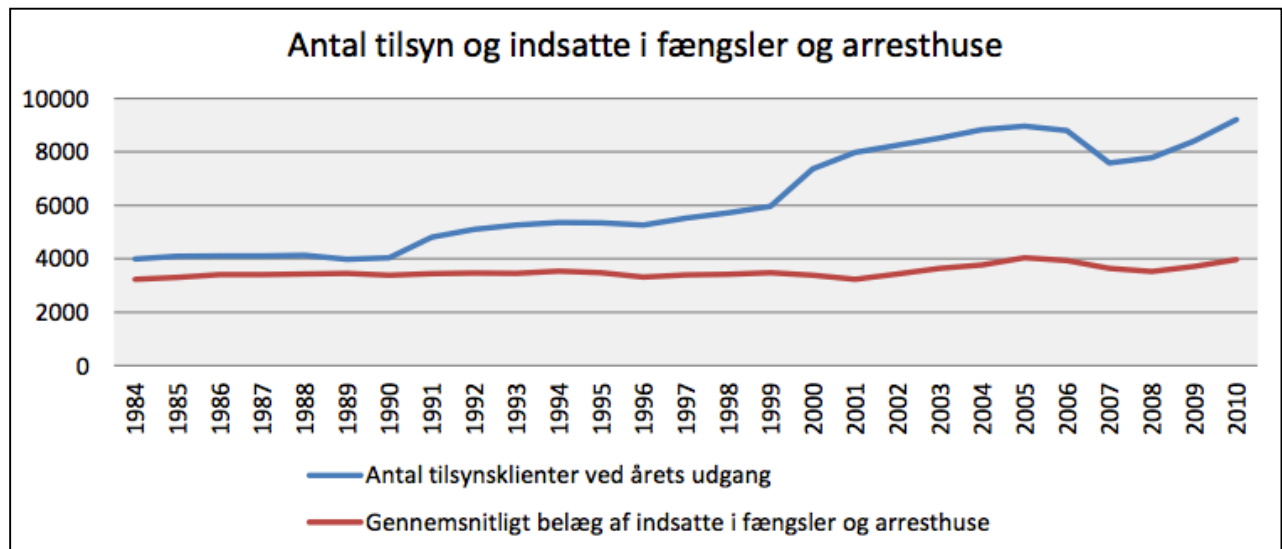
Bonta og Andrews (2007) ser risikovurderingsredskaber i fire forskellige generationer. Valget af risikovurderingsredskab i KiF blev tredje generation (LS/RNR). Tredje generation anses som evidensbaserede og dynamiske, hvor der tages højde for både statiske risikofaktorer samt dynamiske risikofaktorer, hvorved det bliver muligt at inddrage disse i den resocialiserende indsats. At kunne adressere de dynamiske risikofaktorer, kan ligeledes være medvirkende til at reducere en klients risikoniveau (Bonta & Andrews 2007:4). Argumentet for, at det blev tredje og ikke fjerde generation var, at der i KiF allerede eksisterer et handleplansmodul, hvorfor det blev vurderet for omfangsrigt, hvis dette tillige skulle udskiftes ved implementeringen af RNR (Clausen 2016:5f).

Målet med implementeringen af LS/RNR og MOSAIK har været at effektivisere og ensarte sagsbehandlingen, og den nye model medvirker til at *"kombinere risiko- og behovsvurdering med en struktureret samtalemetode, som bygger på kognitiv adfærdsterapi"* (Kriminalforsorgen b).

1.2 Kriminalforsorgen i tal

KiF's sagsmængde har været jævnt stigende over de sidste årtier, illustreret ved figur 1. Især indførelsen af alternativer til fængselsafsoning, hhv. samfundstjeneste i 1992 samt afsoning med fodlænke i 2005, er blandt de opgaver KiF varetager, der har fået større fokus de sidste år. Ligeledes har antallet af den tungere gruppe af foranstaltningsdømte været stærkt stigende gennem de sidste 10 år (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:11). Ud af gruppen af tilsynsdømte udgjorde psykisk syge kriminelle (§ 68-69) 30%, betingede dømte 24%, samfundstjenestedømte 26% samt prøveløsladte 18% af den samlede gruppe (Kriminalforsorgen 2015:23).

Figur 1

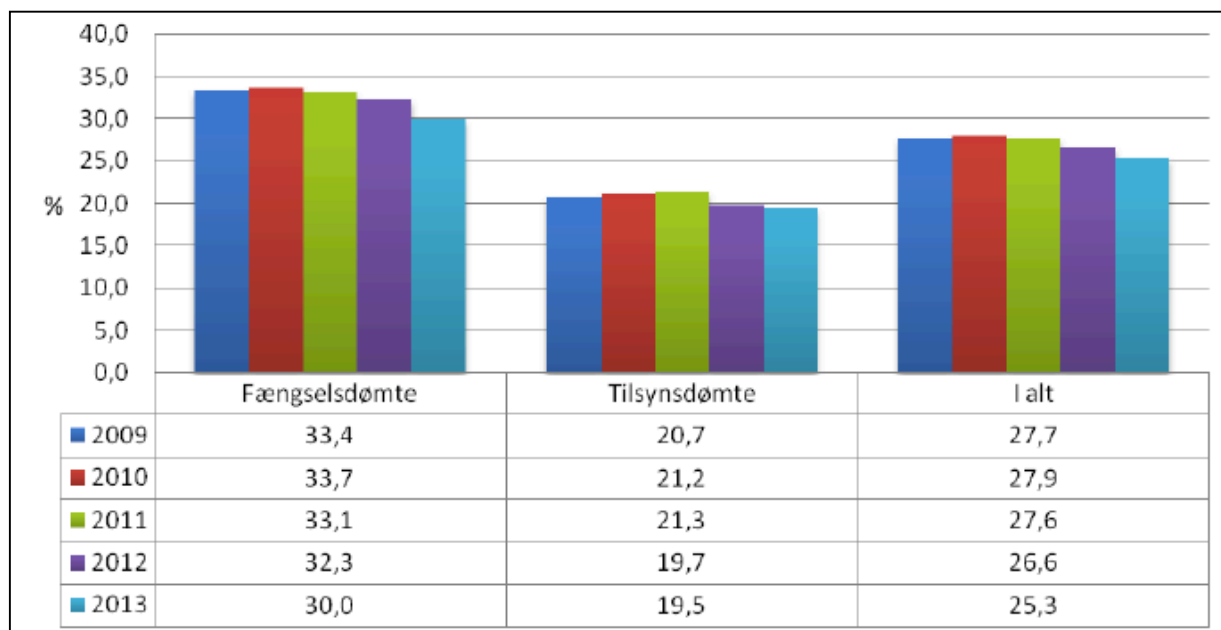

Antal tilsyn og antal indsatte i fængsler og arresthuse, fra 1984-2010. Kilde: Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011.

Ses der på Kriminalforsorgens seneste statistik, var der i 2015 et dagligt belæg i de danske fængsler og arresthuse på 3.422 indsatte, hvorimod KiF førte tilsyn med 9.170, altså er der mere end 2,5 gange så mange i tilsyn, som der er i fængsel (Kriminalforsorgen 2015:23). Til trods for dette, har fængselsområdet tiltrukket en del mere forskning, end området for tilsyn og tilsynsklienter (McNeill & Beyens 2013:3).

Ifølge Clausen (2016) har implementeringen af RNR-principperne i KiF haft til formål at gøre tilsynsindsatsen mere effektiv, både i forhold til en optimeret fordeling af ressourcer, samt nedbringelse af recidiv (Clausen 2016:4). I den forbindelse synes det relevant at se på, hvorledes recidivstatistikken så ud, forud for implementeringen af LS/RNR.

Figur 2

Recidiv for gruppen af fængselsdømte, gruppen af tilsynsdømte, samt det samlede recidiv, i procent. Kilde: Direktoratet for Kriminalforsorgen 2016.

Som figur 2 illustrerer, recidiverede 30% af de fængselsdømte i 2013 inden for en toårig observationsperiode, hvorimod recidivet for de tilsynsdømte var noget lavere. I denne gruppe recidiverede kun 19,5% af de dømte, hvilket var 0,2 procentpoint lavere end 2012, og 1,8 procentpoint lavere end 2011. Samlet set modtog 25,3% af de dømte i 2013 en ny dom, der medførte, at de på ny blev indsat til afsoning eller blev tilsynsklienter hos KiF (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2016:13). Det kan hermed ses, at recidiv for tilsynsdømte har været faldende de seneste år.

1.3 Tidligere forskning

Det mest prominente og omfangsrige forskningsområde inden for RNR-modellen og brugen af risikovurdering med tilsynsdømte, er den kvantitativt- og evalueringsorienterede forskning (se fx McNeill og Beyens 2013:7; Robinson & Svensson 2013:98). Denne forskning udspringer af 'what works'-bevægelsen og danner en stor del af grundlaget for beslutningen om at indføre RNR-principperne i Kriminalforsorgen, hvor der netop henvises til den påviste gavnlige effekt på recidiv (Clausen 2016:3f; Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:55). Inden for dette forskningsområde har man primært beskæftiget sig med: 1) identifikation af risiko- og behovsfaktorer, der empirisk korrelerer med recidiv (Robinson 2003b:596) samt valideringsstudier af risikovurderingsredskaber, primært i forhold til deres prediktive validitet (Andrews, Bonta & Wormith 2006:12; og 2) effektstudier af for-

skellige interventioner til dømte, som i højere eller mindre grad overholder principperne i RNR-modellen, i forhold til deres effekt på recidiv. RNR-modellen og de tilhørende principper har generelt bred empirisk opbakning fra flere metaanalyser i forhold til deres effekt på recidiv (Ward, Melser & Yates 2007:209).

Med dette speciale indskrives vi os dog ikke i denne kvantitativt- og evalueringsorienterede forskning. Vores forskningsmæssige interesse ligger i stedet i de kvalitative aspekter af, hvordan modeller som RNR og dertilhørende risikovurderingsredskaber og -logikker udspiller sig og opleves i det praktiske arbejde med dømte (Robinson & Svensson 2013:98). Gwen Robinson og Kerstin Svensson har begge forsket i tilsynspraksis. Deres kapitel i bogen *Offender Supervision in Europe* (McNeill & Beyens 2013) gennemgår den eksisterende europæiske forskning i tilsynspraksis (fra de udøvende praktikers perspektiv), herunder hvordan RNR-modellen og risikovurderingsredskaber udspiller sig og opleves i praksis. Ifølge Robinson og Svensson (2013) eksisterer der kun få studier på området, og ofte er der tale om mindre undersøgelser. Langt hovedparten af de eksisterende studier er desuden udført i Storbritannien, mens tilsynspraksis er mindre udforsket i andre europæiske lande og kontekster. Derudover observerer de, at studierne ofte er statsfinansieret og at en del forskere inden for området er tidligere praktikere (Robinson & Svensson 2013:99, 102f).

Robinson og Svenssons (2013) kapitel baserer sig på forskningsreviews fra en række europæiske lande. I det danske review (Rönneling 2013) nævnes Kyvsgaards (1998) undersøgelse af tilsynspraksis, fra både de dømte og sagsbehandlerens perspektiv, som det primære studie i en dansk kontekst (Rönneling 2013:4ff). Som del af undersøgelsen deltog 166 KiF-sagsbehandlere (ud af 177 mulige på daværende tidspunkt) i interviews og spørgeskema omkring tilsynspraksis og deres oplevelse heraf. Kyvsgaard (1998) fandt, at sagsbehandlerne fremhævede klientkontakten og friheden til selv at tilrettelægge arbejdet som det vigtigste og mest tilfredsstillende ved deres arbejde (se fx Kyvsgaard 1998:92; Rönneling 2013:4). Øget bureaukratisering og tidspres blev oplevet som de væsentligste irritationskilder i arbejdet, da disse netop kunne svække den gode klientkontakt. På den anden side var sagsbehandlerne ikke afvisende over for redskaber, der kunne hjælpe til at strukturere deres arbejde bedre (Kyvsgaard 1998:148, 177, 183).

Reviewet (Rönneling 2013) nævner også en mindre undersøgelse fra 2011 af tilsynets rammer og indhold, udført af Kriminalforsorgen selv og bestilt af arbejdsgruppen vedrørende implementering af RNR-modellen i KiF. Undersøgelsen understøttede på mange måder Kyvsgaards fund fra 1998: medarbejderne prioriterede 'brandslukningsarbejdet' (at løse klientens akutte sociale problemer) samt relationsarbejdet i tilsynet (Rönneling, Sørensen & Bak 2011:13-17). Undersøgelsen fandt også, at sagsbehandlerne generelt var positive over for redskaber, der kunne hjælpe til at strukturere arbejdet, men at de også var skeptiske over for, at systematikken og strukturen kunne tage over-

hånd. Her fremførtes, at den ofte tungt belastede klientgruppe i sig selv gjorde en sådan systematik og struktur problematisk (Rönnelings et al. 2011:17f).

Begge disse undersøgelser er dog gennemført inden en systematisk anvendelse af RNR-modellen og et egentligt statistisk baseret risikovurderingsredskab blev implementeret i Kriminalforsorgen, hvorfor problemstillingerne omkring brugen heraf i tilsynspraksis ikke behandles. Vi har ikke kunnet finde nyere danske undersøgelser omkring brugen af RNR-modellen og risikovurderingsredskaber i tilsynspraksis siden Rönnelings review fra 2013, udover en proces- og effektevaluering af implementeringen af RNR-modellen, som Kriminalforsorgen på nuværende tidspunkt har undervejs (Clausen 2016:3). Dette område synes således fortsat at være underbelyst i en dansk kontekst, hvilket også skal ses i lyset af, at implementeringen af RNR-modellen og risikovurderingsredskaber i KIF er relativt nylig.

I de resterende afsnit vil fokus rettes tilbage på europæiske studier af tilsynspraksis og risikovurdering. Her er statistisk baserede risikovurderingsredskaber blevet anvendt i en længere periode, eksempelvis i den engelske kriminalforsorg siden 1990'erne (Robinson 2003a:30). Flere studier har her kredset om et tema, der kunne kaldes *modstand*: hvordan har sagsbehandlerne taget imod risikovurderingsredskaberne, og hvordan har de eventuelt ydet modstand herimod (Persson & Svensson 2012:177). Nogle studier fremhæver sagsbehandlernes traditionelle velfærdorienterede tilgang til arbejdet, med udgangspunkt i det sociale arbejdes værdier, som kilden til en sådan modstand (Bullock 2011:132f). Bullock (2011) fandt således, i et interviewstudie fra England og Wales, at denne tilgang dæmpede indflydelsen af en ren aktuarisk risikotænkning og gjorde, at praksis ikke altid afspejlede de officielle retningslinjer (ibid.). Persson og Svensson (2011, 2012) fandt ligeledes, i et svensk studie af personundersøgelser samt interviews med sagsbehandlere, at risikobegrebet af sagsbehandlerne blev omskrevet til behov (Persson & Svensson 2011:101ff). Herved kunne sagsbehandlerne arbejde i overensstemmelse med deres traditionelle værdier og forståelser, og samtidig leve op til organisationens krav ved stadig officielt at omdøbe behov til risiko (Persson & Svensson 2012:189). Denne strategi bekræftes også i en engelsk undersøgelse, hvor risiko af nogle sagsbehandlere blot blev forstået som et 'nyt ord' for behov (Hardy 2014:312f).

Flere studier har også undersøgt risikovurderingernes konsekvenser for sagsbehandlernes *professionalitet*. I en engelsk survey af 180 sagsbehandlere, fremhævede flere informanter eksempelvis, at risikovurderingsredskabet blot var en 'tick-box exercise', der blev oplevet som for mekanisk og standardiseret (Mair, Burke & Taylor 2006:14f). Det samme fund blev gjort i et irsk studie, hvor sagsbehandlerne frygtede, at disse redskaber kunne føre til 'de-skilling', fordi der ikke længere ville være behov for deres professionelle skøn (Bracken 2010:113). Andre europæiske studier har også bekræftet dette (se fx Hardy 2014:307; Robinson 2003a:33).

Robinson (2003a) har dog også fremhævet, at risikovurderingen og -tænkningen har modsatte konsekvenser for sagsbehandlerne professionalitet. Dette argument fremføres i flere artikler baseret på Robinsons ph.d.- afhandling, hvor 29 sagsbehandlere blev interviewet omkring implementeringen af risikovurderingsredskabet LSI-R (Robinson 2003a:35). Her oplevede informanterne, at risikovurderingsredskabet ikke kun kunne føre til de-skilling og tab af muligheden for professionelt skøn, men at redskabet også kunne styrke professionaliteten ved at øge kvaliteten af og konsistensen i sagsbehandlerne vurderinger af klienterne (Robinson 2003a:32). Andre informanter i Robinsons (2003b) studie fremhævede også, at klare retningslinjer for arbejdets udførelse faktisk øgede og hjalp til at legitimerer deres status som professionelle (Robinson 2003b:603). I forlængelse heraf er det interessant, at LSI-R for nogle informanter gav en følelse af øget sikkerhed i deres vurderinger og blev en slags 'backup', hvis noget gik galt, særligt i forhold til et eksternt publikum. Denne sikkerhed bestod med andre ord i, at man som sagsbehandler altid kunne henvise til at have fulgt retningslinjerne på baggrund af LSI-R scoren, som blev opfattet som objektiv – derved blev ens beslutninger gjort til 'defensible decisions' (Robinson 2003a:32).

I forhold til temaerne omkring modstand og professionalitet har Persson og Svensson (2011) fremhævet, at modstanden snarere er modstand mod tabet af professionelt skøn, end modstand mod risikotænkningen i sig selv – eksempelvis tilkendegav 2/3 af informanterne i deres studie at være neutrale eller positive over for risikokonceptet (Persson & Svensson 2011:101ff). Men som Robinson (2003b) har fremhævet, kan den generelle indstilling også beskrives som ambivalent: her oplevede informanterne både positive og negative konsekvenser for deres professionalitet, og der var således ikke tale om en entydig afvisning eller omfavelse af risikotænkningen og –vurderingen (Robinson 2003b:605).

1.4 Problemformulering

Vi har i indledningen og problemfeltet redegjort for centrale udviklingstendenser i kriminalitetskontrollen gennem de seneste årtier, særligt hvordan risikotænkningen har vundet indpas på området. I denne forbindelse er det blevet beskrevet, hvordan KiF i de seneste år har indført risikovurdering i form af LS/RNR, med ønsket om at effektivisere tilsynsindsatsen og mindske recidiv. Der er således sket interessante udviklinger i KiF, der ved indførelsen af risikotænkningen nu indskrives sig i de internationale udviklingstendenser, mod et strafferetligt paradigmeskifte. Vi har videre dokumenteret, at antallet af tilsynsklienter har været stigende de sidste 20 år, og at der er væsentligt flere tilsynsklienter end fængselsindsatte. Således finder vi det relevant at undersøge, hvordan sagsbehandlerne i

KiF oplever at skulle implementere en risikotænkning og de nye arbejdsmetoder, der ligger i LS/RNR og MOSAIK. Vi vil i nærværende speciale derfor undersøge følgende problemformulering:

Hvordan oplever KiF-sagsbehandlerne implementeringen og brugen af LS/RNR og MOSAIK, i deres arbejde med klienter i tilsyn?

Vi har valgt at fokusere på sagsbehandlerne oplevelser, da det er sagsbehandlerne, der står med det praktiske ansvar for implementeringen og brugen af de nye redskaber. Ligeledes har sagsbehandlerne ansvaret for den daglige kontrol med og resocialisering af de tilsynsdømte. Vi har derfor fundet det interessant at undersøge, hvordan de nye praksisser bruges i forhold til disse kerneopgaver. Således har vi valgt at operationalisere vores problemformulering ud i tre arbejdsspørgsmål, som tilsammen skal besvare vores problemformulering.

Arbejdsspørgsmål 1

Hvordan oplever sagsbehandlerne risikovurderingsredskabet LS/RNR, som en ny måde at udøve social kontrol på?

Argumentet for at sætte fokus på social kontrol kommer fra et ønske om at undersøge, hvorledes KiF-sagsbehandlerne oplever den nye måde de som kontrolinstans, skal arbejde kriminalpræventivt på. Formålet med at indføre RNR-principperne i KiF har blandt andet været, at effektivisere tilsynsindsatsen ved at optimere ressourceanvendelsen (Clausen 2016:4). Således har man indført en ny fordeling af kontrol i KiF, hvor de klienter der vurderes at være i 'høj' risiko for tilbagefald, skal have en højere grad af kontrol og tilsyn, hvorimod 'lav-risiko' klienter nu modtager et minimum af kontrol og tilsyn. Vi har i den forbindelse fundet det relevant at undersøge, hvordan KiF-sagsbehandlerne oplever det at skulle arbejde med risikovurdering i deres kontrolarbejde. Herunder hvorvidt de har taget den nye arbejdsmetode til sig og reflekteret over det skifte, der er sket.

Arbejdsspørgsmål 2

Hvordan oplever sagsbehandlerne den resocialiserende indsats MOSAIK?

Vi har yderligere valgt et fokus på resocialisering og MOSAIK, fordi implementeringen af et risikovurderingsredskab i KiF er sket samtidig med implementeringen af en ny resocialiserende indsats. De to redskaber hænger således sammen, og vi har derfor ikke fundet det meningsfuldt udelukkende at fokusere på risikovurderingsredskabet. Samtidig er MOSAIK en helt ny måde at arbejde resocialise-

rende på i KiF, da den er meget mere struktureret og har et klart fokus på kognition og adfærd. Derudover beskæftiger vores teoretiske ramme sig også med resocialisering i forhold til de nyere udviklinger i feltet for kriminalitetskontrol. Her er det ofte blevet fremhævet, at resocialisering både har været dømt helt ude som formålet med straf, men samtidig at ideen i de senere år har gjort comeback, omend med nogle nye fokusområder og begrundelser. Vi finder det derfor også relevant at se sagsbehandlernes oplevelser med MOSAIK i lyset af disse perspektiver.

Med arbejds spørgsmål 2 er vi således overordnet interesseret i at afdække, hvordan sagsbehandlernes forhold sig til MOSAIK som en ny måde at arbejde resocialiserende på, og hvilke udfordringer, de eventuelt oplever ved at skulle implementere og arbejde med MOSAIK i tilsynssamtalerne.

Arbejds spørgsmål 3

Hvordan oplever sagsbehandlernes, at deres professionslogik påvirkes af LS/RNR og MOSAIK?

Argumentet for at sætte fokus på sagsbehandlernes *professionslogik* kommer primært fra tidligere forskning, der har vist, at professionslogikken spillede en vigtig rolle for sagsbehandlernes oplevelse af og brug af risikovurderingsredskaber. Inden implementeringen arbejdede sagsbehandlernes ud fra en professionslogik med stor (skøns)frihed, det sociale arbejdes værdier og egne faglige erfaringer. For at blive ansat som sagsbehandler i KiF, er det et krav at være uddannet socialrådgiver (Persson & Svensson 2011:100), og på området er der en holdning om, at jobbet ikke kan bestrides af 'enhver' (Robinson 2003a:34). Med implementeringen af redskaberne, indføres der systematiserede og standardiserede metoder, hvormed sagsbehandlernes skøn reduceres (Bonta 2008 if. Hannah-Moffat 2013:238). Vi har derfor fundet det relevant at undersøge, hvordan sagsbehandlernes oplever, at LS/RNR og MOSAIK påvirker professionslogikken og deres professionelle arbejde med klienterne, og hvordan sagsbehandlernes forholder sig til redskaberne, når disse er medvirkende til, at deres faglighed og skøn indskrænkes.

1.5 Begrebsafklaring

Social kontrol

Med begreberne *social kontrol* og *kontrolarbejde*, henviser vi til den formelle kontrol tilsynsarbejdet består af, og som KiF-sagsbehandlernes udøver som myndighedspersoner.

Feltet for kriminalitetskontrol

Vi anvender dette begreb til samlet at betegne de primært offentlige instanser, der arbejder med at kontrollere, bekæmpe og forebygge kriminalitet (se fx Garland 2001; Hannah-Moffat 2013).

Professionslogik

Dette begreb betegner de værdier, sagsbehandlerne i KiF bygger deres professionalisme på. Værdierne har ifølge Persson og Svensson (2011) sine rødder i det sociale arbejde som profession og kommer til udtryk som: rådgivning, hjælp og omsorg for klienterne (Persson & Svensson 2011:98ff).

Skøn

Begrebet dækker over sagsbehandlernes professionelle skøn. Skønnet skal forstås som en metodefrihed sagsbehandlerne har til selv at strukturere alle aspekter af deres arbejde, herunder at vurdere klienterne og iværksætte passende indsatser, dog ud fra regler, forskrifter og direktiver fra ledelsens side (Lipsky 2010:14).

Kapitel 2 - Kriminalforsorgen i Frihed

Dette kapitel præsenterer Kriminalforsorgen i Friheds (KiF) tilsynsafdeling, som har været genstand for vores undersøgelse. Ligeledes vil der i kapitlet være en redegørelse for henholdsvis LS/RNR og MOSAIK, samt implementeringen af redskaberne i KiF.

2.1 Præsentation af KiF og tilsynsafdelingerne

Kriminalforsorgen hører organisatorisk under Justitsministeriet, og størstedelen af deres klienter hører under KiF, hvis hovedopgave er at føre tilsyn med betinget dømte og prøveløsladte klienter (Tilsynsbekendtgørelsens § 1). KiF arbejder ud fra visionen: *“Vi bringer mennesker sikkert videre til et liv uden kriminalitet”* (Kriminalforsorgen 2016a:3), samt deres grundlæggende værdi: *“kunsten at balancere mellem det hårde og det bløde”* (Kriminalforsorgen 2016a:2). De ansatte i KiF arbejder derfor ud fra en dobbeltrolle, hvor de skal rette fokus mod henholdsvis kontrol og sikkerhed samt støtte og motivation (ibid.).

KiF's tilsynsafdelinger varetager fuldbyrdelsen af straffen, for de klienter der har en dom med vilkår om tilsyn. Ifølge Tilsynsbekendtgørelsens § 1, kan dette fx være klienter der har betingede domme, er prøveløsladte, er forvaringsdømte mv. Tilsynet består konkret i, at den dømte skal møde hos eller modtage besøg af en sagsbehandler fra KiF (Tilsynsbekendtgørelsen § 2). Det overordnede formål med tilsynet er at være medvirkende til, at den dømte ikke begår kriminalitet igen. Sagsbehandlerne arbejder desuden i at sikre, at klienterne overholder vilkåret om tilsyn såvel som eventuelle særvilkår, der er afsagt i dommen. Sker dette ikke, er det sagsbehandlerne ansvar at lave en indberetning, hvilket medfører, at klienternes betingede dom kan blive ændret til en fængselsstraf, eller den prøveløsladte kan blive genindsat i fængslet for at afsone resten af sin straf (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:11ff).

2.2 LS/RNR og MOSAIK

Som følge af den organisatoriske udvikling, KiF har været igennem 2013-2016, er en stor del af sagsbehandlerne arbejde nu at udarbejde en vurdering af recidivrisikoen, samt klarlægge hvilke områder, der skal fokuseres på for at undgå tilbagefald til kriminalitet (Kriminalforsorgen 2016a:3). Til dette bruges LS/RNR-redskabet, hvilket også bruges til at bestemme hvor ofte klienten skal møde til tilsynssamtaler (se fx Andrews et al. 1990:20; Andrews & Bonta 2010:22).

Sagsbehandlerne udarbejder i samarbejde med klienterne et syv sideres LS/RNR-spørgeskema, der bygger på RNR's risikoprincip. I de tilfælde, hvor klienten ikke ønsker at deltage, udfyldes skemaet af

sagsbehandleren på baggrund af oplysninger, som sagsbehandleren har om klienten (Clausen 2016:8). Spørgeskemaet består af basisoplysninger samt otte forskellige sektioner.

Figur 3

Sektion 1, Generelle risiko- og behovsfaktorer
Sektion 2, Specifikke risiko- og behovsfaktorer
Sektion 3, Fængsels erfaringer - institutionelle faktorer
Sektion 4, Andre klientrelaterede problemer
Sektion 5, Særlige overvejelser i forhold til (klientens) modtagelighed
Sektion 6, Opsummering af risiko og behov for faglig tilsidesættelse
Sektion 7, Risiko- og behovsprofil
Sektion 8, Indsatsniveau for tilsynsklienter

LS/RNR's spørgeskemas otte forskellige sektioner. Kilde: Clausen 2016:9.

I sektion seks udregnes klientens risikoscore. Sagsbehandleren har her mulighed for at anvende det, der kaldes for en 'faglig tilsidesættelse' af risikoscoren, da sagsbehandleren kan vurdere: "om der skal ske en faglig eller administrativ tilsidesættelse af scoren på baggrund af oplysninger i de øvrige sektioner, og herefter fastsætte den endelig risikoscore" (Clausen 2016:9). Risikoscoren bliver udslagsgivende for hvilken risikogruppe, klienten skal være i. Som figur 4 viser, scores der fra 0-43, hvor nul er meget lav, mens 43 er meget høj risiko for recidiv. Henholdsvis scoren og grupperne er inddelt i fem variabler, og scoren er styrende for hvilken gruppe, og dermed indsats, den enkelte klient får. Eksempelvis vil en klient der scorer to ende i gruppen 'meget lav', mens en der scorer 33 vil ende i gruppen 'meget høj', og dermed komme i et MOSAIK-forløb, hvorfor disse to klienters tilsynsforløb vil være forskellige.

Figur 4

Score	Gruppe
0-4	Meget lav
5-10	Lav
11-19	Mellem
20-29	Høj
30-43	Meget høj

Oversigt over risikogrupper og risikoscore. Kilde: Clausen 2016:9.

MOSAİK er udviklet med inspiration fra den canadiske tilsynsmodel STICS, og er en indsats hvori der indgår forskellige kognitive, adfærsændrende øvelser, og er velegnet til klienter i grupperne mellem, høj eller meget høj-risiko. I implementeringsfasen er det dog kun klienter i høj eller meget høj-risiko, der har fået et MOSAİK-forløb (Clausen 2016:10).

Indførelsen af LS/RNR og MOSAİK er sket ud fra en udrulningsplan med fire implementeringsbølger. I alt er der 13 KiF-afdelinger i Danmark og via lodtrækning er det blevet bestemt, hvornår afdelingerne skulle uddannes i LS/RNR og MOSAİK (Clausen 2016:6).

Figur 5

Afdeling	Bølge	2/2013	1/2014	2/2014	1/2015	2/2015	1/2016	2/2016
Syd og Sønderjylland	1	LS/RNR uddannelse	LS/RNR	MOSAİK uddannelse	MOSAİK Follow-up	MOSAİK	MOSAİK	MOSAİK
Østjylland	1	LS/RNR uddannelse	LS/RNR	MOSAİK uddannelse	MOSAİK Follow-up	MOSAİK	MOSAİK	MOSAİK
Nordsjælland	1	LS/RNR uddannelse	LS/RNR	MOSAİK uddannelse	MOSAİK Follow-up	MOSAİK	MOSAİK	MOSAİK
Vestegnen	2	x	LS/RNR uddannelse	LS/RNR	MOSAİK uddannelse	MOSAİK Follow-up	MOSAİK	MOSAİK
Sydsjælland og Lolland-Falster	2	x	LS/RNR uddannelse	LS/RNR	MOSAİK uddannelse	MOSAİK Follow-up	MOSAİK	MOSAİK
Midt- og Vestsjælland	2	x	LS/RNR uddannelse	LS/RNR	MOSAİK uddannelse	MOSAİK Follow-up	MOSAİK	MOSAİK
Syddøstjylland*	3	x	X	LS/RNR uddannelse	LS/RNR	MOSAİK uddannelse	MOSAİK Follow-up	MOSAİK
Fyn	3	x	X	LS/RNR uddannelse	LS/RNR	MOSAİK uddannelse	MOSAİK Follow-up	MOSAİK
Bornholm (+Færøerne)	3	x	X	LS/RNR uddannelse	LS/RNR	MOSAİK uddannelse	MOSAİK Follow-up	MOSAİK
Nordjylland	4	x	x	x	LS/RNR uddannelse	LS/RNR	MOSAİK uddannelse	MOSAİK Follow-up
København**	4	x	x	x	LS/RNR uddannelse	LS/RNR	MOSAİK uddannelse	MOSAİK Follow-up
Afdelingen for SFT**	4	x	x	x	LS/RNR uddannelse	LS/RNR	MOSAİK uddannelse	MOSAİK Follow-up
Midt- og Vestjylland	4	x	x	x	LS/RNR uddannelse	LS/RNR	MOSAİK uddannelse	MOSAİK Follow-up

*Syddøstjylland er blevet nedlagt som afdeling og er nu lokalkontorer i hhv. Afd. i Syd og Sønderjylland og Afdelingen i Østjylland
 **Afd. København og Afd. for SFT er lagt sammen til én afdeling; Afd. i København

Forkortelser:

x	Tilsyn som normalt
LS/RNR uddannelse	Deltagelse i 4-dages kursus i anvendelse af risikovurderingsredskabet LS/RNR (brugercertificering)
LS/RNR	Forankring af risikovurderingsredskabet i praksis, lokal kompetenceudvikling/træning af færdigheder
MOSAİK uddannelse	Deltagelse i 5-dages kursus/uddannelse i MOSAİK
MOSAİK follow-up	Deltagelse i 2 dages follow-up kursus
MOSAİK	Arbejde med MOSAİK i praksis (herunder 3 videooptagelser af klientsamtaler, 3 gange brush-up á 4 timers varighed faciliteret af RNR-udviklingskonsulenter fra DfK samt månedlige møder lokalt i afdelingen)

Udrulningsplan for LS/RNR og MOSAİK. Kilde: Clausen 2016:7.

Ovenstående figur 5 viser de fire bølger, og hvornår de forskellige KiF-afdelinger først har gennemgået en LS/RNR, og derefter MOSAİK uddannelse, samt hvorvidt det har været i første eller andet halv-

år af fx 2013. Forudsætningen for implementeringen har været, at hver afdeling efter endt uddannelse straks begyndte at bruge redskaberne. Dermed kan det ses, at fx KiF-Nordsjælland, der har været med i første bølge, har brugt LS/RNR og MOSAIK i hele 2015 og 2016. Anderledes står det til for fx KiF-København, der først har implementeret redskaberne i fjerde bølge, hvorfor de i første halvår af 2015 var på LS/RNR uddannelse og efterfølgende i første halvår af 2016 på MOSAIK uddannelse (Clausen 2016:6).

Kapitel 3 - Teoretisk ramme

Ifølge Pierre Bourdieu hænger teori og empiri uadskilleligt sammen, således at: *“forskning uden teori er blind, og at teori uden forskning er tom”* (Bourdieu 1996:145). Bourdieu argumenterer for, at de to dele må bringes sammen i forskningen, således at der sker en vekslen mellem teori og refleksion på et mere abstrakt plan, samt observation og handling i den sociale virkelighed (ibid.:145f). Idet teorien og principperne i RNR-modellen er bygget på empiriske studier, har vi valgt at samle både empiri og teori om RNR i dette kapitel. Således er følgende kapitel opdelt i to dele; Del I, tager udgangspunkt i Malcom Feeley og Jonathan Simons teori omkring *Actuarial Justice*, og er en ren teoretisk præsentation af perspektiver på risikotænkningen. Del II, baserer sig på James Bonta og Don Andrews’ empiriske studier og forskning, som har ligget til grund for de principper og teorier, som RNR-metoden er opbygget efter. Slutteligt inddrager vi Persson og Svenssons (2011) og Lipksys (2010) perspektiver på sagsbehandlerens profession og faglighed.

3.1 Del I: Actuarial Justice i KiF

Malcom Feeley og Jonathan Simon (1998) argumenterer for, at der inden for kriminologien og det strafferetlige system, er gang i et paradigmeskifte mod det de kalder *Actuarial Justice*. Den aktuariske tankegang baserer sig på statistiske beregninger, og er kommet frem inden for den økonomiske udvikling (Feeley & Simon 1998:268). I det strafferetlige system dækker begrebet over en måde at klassificere og håndtere kriminelle på, ud fra primært statistiske risikovurderingsredskaber. Således argumenterer Feeley og Simon (1998) for, at vi er på vej væk fra *en gammel pønologi*, hvis hovedfokus er på den enkelte kriminelle, og som bruger begreber såsom: skyld, ansvar, diagnoser, samt intervention og behandling af den enkelte gerningsperson (Feeley & Simon 1992:449). I denne pønologi anses kriminalitet som en afvigende eller antisocial handling, hvilket kræver en reaktion, hvorfor ansvaret skal placeres, således den kriminelle holdes ansvarlig (Feeley & Simon 1998:375).

Til erstatning for den gamle pønologi, præsenterede Feeley og Simon i 1992 *den nye pønologi*. I modsætning til den gamle pønologi, har denne pønologi en radikal anderledes tilgang. Her anses og accepteres afvigelse som normalt, og modsat den gamle pønologi, hvis formål er at gribe ind i den enkeltes liv og få gerningspersonen til at *“pay for their crime”*, søger den nye pønologi i stedet at håndtere fare, ved at regulere grupper ud fra en sortering af forskellige niveauer af farlighed (Feeley & Simon 1998:375). Sorteringen sker ved hjælp af teknikker, såsom identificering, klassificering og håndtering af kriminelle grupper (ibid.). Videre argumenterer Feeley og Simon (1992) for, at den transformation, de kalder *den ny pønologi*, involverer skift på tre distinkte områder. På *det første område* omhandler skiftet fremkomsten af nye diskurser, hvorved det aktuariske sprog omkring

sandsynlighed og risici i større grad vil erstatte tidligere diskurser omkring kliniske diagnoser og gengældende retfærdighed (Feeley & Simon 1992:452). På *det andet område* omfatter skiftet dannelsen af nye mål for systemet, hvor fokus på resocialisering og kriminalitetsbekæmpelse bliver erstattet af fokus på en mere effektiv kontrol og systemets interne styringsprocesser (Feeley & Simon 1992:455). På *det tredje område* ses skiftet ved indførelsen af nye teknikker, der manifesteres ved mere kosteffektive former for forvaring og kontrol, samt nye teknologier til at identificere og klassificere risici (Feeley & Simon 1992:457). Det er især på det tredje område, at skiftet kan ses i KiF, hvor implementeringen af LS/RNR og MOSAIK har medført en ny måde at fordele kontrol på, samt en ny måde at arbejde resocialiserende på.

Der er i den nye pønologi forskellige praksisser, og det klareste eksempel herpå, er teorien omkring *inkapacitering* (Feeley & Simon 1992:458). Formålet med inkapacitering er ikke at mindske kriminalitet ved ændring af den kriminelle eller dennes sociale kontekst. I stedet er formålet at mindske kriminaliteten ved at ændre fordelingen af kriminelle i samfundet. Inkapacitering forsøger dermed at fjerne kriminelle fra gaden, så de i en rum tid fratages muligheden for at begå ny kriminalitet. I forlængelse heraf kan man ligeledes tale om *selektiv inkapacitering*, hvori inkapaciteringens længde ikke afgøres af forbrydelsens grovhed, men i stedet ud fra den kriminelles beregnede risikofaktorer (se fx Feeley & Simon 1992:458; Feeley & Simon 1998:377). Målet hermed er at identificere og sikre en langsigtet kontrol med høj-risiko klienter, hvormed sagsbehandlere skal bruge mindre tid og føre mindre kontrol med klienter, der kategoriseres som lav-risiko klienter (Feeley & Simon 1992:458). Ved implementeringen af LS/RNR, har KiF således fået en strategi, bygget på en omfordeling af sociale kontrol:

“RNR-principperne understøtter en nytænkning af Kriminalforsorgens forebyggende indsats og gør tilsynsindsatsen mere effektiv. Ved hjælp af LS/RNR inddeles klienterne i hovedgrupper, efter om deres risiko for tilbagefald er høj, mellem eller lav. Ressourcer og indsatser målrettes de personer, der har størst risiko og behov” (Kriminalforsorgen 2016b: RNR-principperne).

Der er flere ligheder mellem den selektive inkapacitering og LS/RNR og MOSAIK, da KiF's nye strategi for udøvelse af social kontrol, sker ud fra teorien om Actuarial Justice. Heri defineres social kontrol som fremadskuende og med fokus på forebyggelse og risikominimering, i forhold til fremtidige lovovertrædelser (Feeley & Simon 1998:380).

Feeley og Simon (1992) beskriver recidiv som havende en mindre rolle i den nye pønologi: “*It is possible that recidivism is dropping out of the vocabulary as an adjustment to harsh realities and is a way of avoiding charges of institutional failure*” (Feeley & Simon 1992:455). Dog anses recidiv som anvendelige oplysninger om klienterne, der sammen med klienternes andre data skal medvirke til at

danne risikoprofilen (Feeley & Simon 1998:381). Andre data, som recidiv skal stå sammen med, er eksempelvis narkotest, der også har ændret form. Tidligere blev narkotesten brugt til at identificere afvigelser og selvdestruktiv adfærd, men dette er ikke længere dens formål. I stedet er narkotestens formål nu at indtræde som data og medvirke til at danne risikoprofilen, på samme måde som det er tilfældet ved recidivdata (ibid.). Tilsynet og prøveløsladelser har også ændret form: *“once conceived of as “half-way” stages whose aim was to reintegrate offenders back into their communities, parole and probation are now simply alternatives to custody for lower-risk offenders”* (Feeley & Simon 1998:382). Selve tilsynsdelen er blevet redefineret i den nye pønologi, hvor tilsynsdelen skal forstås som en overvågning af risikoniveauer, der bliver besluttet ud fra forskellige indikationer, hvor den mest fremtrædende indikation er narkotikatestning (Feeley & Simon 1998:382).

Vi finder, at *Actuarial Justice* er bærende for KiF's nye strategi, og at især LS/RNR har lighedspunkter med den nye pønologi. *Actuarial Justice* vil derfor indgå i specialet, sådan vi kan undersøge KiF's måde at udøve social kontrol på, samt hvordan sagsbehandlerne oplever anvendelsen af LS/RNR og MOSAIK. Endvidere hvordan sagsbehandlerne oplever mulige forskelle, vanskeligheder og udfordringer i brugen af redskaberne, når de i den nye strategi skal bruge flere ressourcer ved høj-risiko klienter, og mindre ved lav-risiko klienter.

3.1.1 Teoretikere der støtter teorien om *Actuarial Justice*

Det er ikke et nyt fænomen at ville forudsige kriminalitet, da Ernest Burgess allerede i 1928 erklærede at forudsigelse var muligt (Harcourt 2007:1). Burgess havde ud fra studier af 3.000 prøveløsladte fanger i Illinois konstrueret det første redskab til forudsigelse af prøveløsladelse; en test, der baseret på grupperecidiv-rater ville afgøre sandsynligheden for succes eller fiasko for alle indsatte, der havde ret til prøveløsladelse (Harcourt 2007:1). I 1951 anbefalede Burgess, at det aktuariske paradigme skulle udbredes til mange andre domæner inden for strafferetten, og ifølge Harcourt gennemsyrrer den aktuariske tankegang i dag feltet for strafferet og håndhævelsen af denne: *“More and more, we use risk-assessment tools to identify whom to search, when to punish more, and how to administer the penal sanction”* (Harcourt 2007:2). Harcourt argumenterer for, at vi i dag gør stor brug af de aktuariske metoder, som hjælp til at identificere kriminelle og effektivisere politiets og retssalens arbejde, bl.a. ved at kunne udpege mistænkelige personer og de typer, som med større sandsynlighed vil overtræde loven; *“(…) to most of us it simply makes common sense to decide whom to search based on reliable predictions of criminal behaviour, or whom to incarcerate based on dependable estimates of future reoffending”* (Harcourt 2007:2).

David Garland (2001) komplimenterer ligeledes Feeley og Simons teori, idet han argumenterer for, at der er sket et strukturelt skifte inden for feltet for kriminalitetskontrol, efter midten af det 20. århundrede. Han argumenterer således for, at der er opstået en ny kultur i forhold til kriminalitetskontrol, der er formet omkring tre centrale emner: a) en transformation af straffevelfærden, b) en ny kriminologi omkring kontrol og c) et skifte fra et socialt til et økonomisk ræsonnement (Garland 2001:167ff).

Hvis vi ser på det, Garland (2001) kalder en transformation af straffevelfærden, så argumenterer han for, at der er sket et markant holdningsskifte inden for strafferetten, fra velfærd til straf. Dette skal forstås på den måde, at holdningen til lovbrud er blevet mere straffende, mere ekspresiv og mere sikkerhedsorienteret (Garland 2001:167ff). Som Feeley og Simon (1992) argumenterer Garland (2001) således for, at der er kommet en større og større prioritering af beskyttelse af samfundet, og at den officielle diskurs omkring kriminelle er gået fra at blive set som socialt belastede borgere, der har brug for støtte, til i stedet at blive afbilledet som i nogen grad farlige individer, og som en risiko, der skal håndteres. Garland (2001) tager i den forbindelse også fat i spørgsmålet om resocialisering. Han argumenterer for, at det nye skifte har medført et øget fokus på *“effektiv kontrol der skal minimere omkostningerne og maksimere sikkerheden”* (Garland 2001:175), som erstatning for at lægge vægt på resocialiserende metoder som imødekommer gerningspersonens behov (ibid.:167ff). I forlængelse af Feeley og Simons (1998) påstand om, at straffesystemets gamle begreber er blevet omformet ved den nye aktuariske logik (Feeley & Simon 1998:261), argumenter Garland (2001) således for, at resocialiserende interventioner i dag er af en meget anderledes karakter end før (Garland 2001:176). Ifølge Garland (2001) fokuserer resocialisering mere på spørgsmål omkring kriminalitetskontrol, end på den individuelle velfærd, og resocialiserende indsatser er således mere forbrydelsescentrerede end klientcentrerede. Således ses kriminalitet altså ikke længere som et overfladisk symptom, men i stedet som det centrale problem der skal adresseres. Før var det den kriminelles personlige eller sociale relationer, der var objekt for en transformerende indsats, nu er det selve den kriminelle adfærd og vaner associeret med dette, der er i fokus (Garland 2001:176). Det er ifølge Garland (2001) således de fremtidige ofre, som nu bliver reddet af det resocialiserende arbejde, snarere end det er gerningspersonerne selv, og på den måde er praktiseringen af resocialisering indskrevet i en ramme af risiko, i stedet for en ramme af velfærd (Garland 2001:176). Således bliver lovovertrædere, ifølge Garland (2001), kun ‘behandlet’ (i misbrugsbehandling, anger-management grupper osv.) i det omfang, at behandlingen anses for at være i stand til at beskytte befolkningen, reducere risiko og mere kosteffektivt end almindelig straf (Garland 2001:176). Resocialisering af gerningspersoner bliver ikke længere set som en generel recept for alle formål, men i stedet som en specifik intervention målrettet de individer, der med størst sandsynlighed kan gøre kosteffektivt brug af denne

dyre service. Resocialisering er en investering, snarere end en rettighed som alle har, og som alle investeringer bliver den nøje overvåget og evalueret, for at sikre at den giver afkast (Garland 2001:176). Garland (2001) beskriver skiftet i fokus for resocialisering således: *"If the official aim of penal-welfare was the promotion of social welfare, the overriding concern today is, quite unashamedly, the efficient enhancement of social control"* (Garland 2001:176).

Lucia Zedner (2007) argumenterer ligeledes for, at vi på vigtige punkter er på nippet til et skifte fra det hun kalder et post- til et pre-crime samfund; et samfund, hvor muligheden for at forebygge risici vægtes, frem for responsen på en kriminel handling, der er sket (Zedner 2007:262). Ved pre-crime tænkning skifter det temporale perspektiv således til et ønske om at forudse og forebygge den kriminalitet, der endnu ikke har fundet sted, og måske aldrig vil finde sted, og således kommer der fokus på faktorer som risiko, usikkerhed, overvågning, sikkerhedsforanstaltninger og frem for alt forfølgelsen af sikkerhed (Zedner 2007:262). Zedner (2007) argumenterer endvidere for, at en 'tilfældig facet' af det temporale skift til pre-crime er, at ansvaret for sikkerhed mod risiko ikke kun tilfalder staten, men bredes ud til en større vifte af individuelle, kommunale og private aktører – skiftet foregår altså også 'sektoralt' (Zedner 2007:262). Vi ser således også, hvordan Kriminalforsorgen over de sidste årtier, i stigende grad er begyndt at uddelegere ansvar for opsyn eller overvågning til private aktører (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:11). Dette ikke mindst med indførelsen af 'alternative straffe', hvor tilsynsafdelingen fx uddelegerer en del af deres overvågningsfunktion til de samfundstjenestesteder, hvor de dømte skal afvikle den del af deres dom, der handler om samfundstjeneste. Stanley Cohen (1994) argumenterer for, at der bl.a. med indførelsen af alternative strafformer, skete en transformation af det sociale kontrolsystem; en såkaldt netwidening. Cohens (1994) vision var, at statens kontrolapparat vokser og bliver mere indgribende, hvor det under dækket af at være mere human vil indføre måder, der forøger muligheden for tvang og den usynlige skønsmargin samt forøger kontrollens intensitet over tidligere afvigere (Cohen 1994:55).

Hvis vi vender tilbage til Zedner (2007), kan man ifølge hende videre se det temporale skifte til et pre-crime samfund i den kontrolrolle, private sikkerhedsfirmaer, overvågning, lokalsamfundenes forskellige sikkerhedsinitiativer mv. har fået i vores samfund (Zedner 2007:263f). Garland (2001) har beskrevet denne udvikling inden for kriminalitetskontrollen, hvilket han kalder 'den tredje statslige sektor' (Garland 2001:170). Zedner (2007) argumenterer, i forlængelse af Feeley og Simon (1992), for, at vi er en del af et ekspanderende sikkerhedssamfund, hvorom man kan opstille følgende teser (forkortet): a) Der er sket et temporalt skifte fra reaktivt til proaktivt at ville forebygge og reducere muligheden for kriminalitet; b) En aktuarisk logik har forplantet sig ude i samfundet og skabt generel angst via risikotænkningen (ikke kun inden for kriminalitetsfeltet); c) I stedet for at se kriminalitet som en forseelse, er *sikkerhedslogikken* at komme kriminalitet i forkøbet og minimere og forskyde

tab ved kriminel aktivitet – en logik, der stammer fra forsikringsbranchen, som giver os billedet af, at sikkerhed kan erhverves (Zedner 2007:265). Zedner (2007) argumenterer i det hele taget for, at risikoparadigmet og den aktuariske tankegang, som Feeley og Simon (1992) præsenterede i start 1990'erne, kun er blevet mere aktuelt i de vestlige samfund sidenhen.

3.1.2 Et kritisk blik på tesen om den nye pønologi

Et relevant forbehold til de perspektiver, vi indtil videre har præsenteret, er, i hvor høj grad Feeley og Simon (og andre) har ret i, at risikotænkningen har (eller vil få) overtaget og erstattet tidligere logikker i straffesystemet. Flere har argumenteret for, at Feeley og Simon (1992, 1998) overvurderer den rene aktuariske risikotæknings dominans (se fx Hannah-Moffat 2005:30; Robinson 1999:427). Hannah-Moffat (2013) fremhæver, at risikotænkningen og dertilhørende teknikker er relativt flydende og fleksible, og derfor kan tilpasses mange forskellige formål og kontekster. Selvom begrebet om risiko står centralt, har risikologikken ikke udkonkurreret tidligere logikker i straffesystemet, men er i stand til at sameksistere og interagere med disse (Hannah-Moffat 2013:13, 17). Ud fra dette argument giver det således bedre mening at tale om 'hybrider' af gamle og nye logikker i straffesystemet, snarere end dominansen af en ren aktuarisk logik (se fx Garland 2001:167f; Hannah-Moffat 2005:30).

Ovenstående pointer gør sig særligt gældende for risikotænkningens forhold til det moderne paradigmes resocialiseringstanke (Balvig 2005:179). Robinson (1999) argumenterer for, at risikotænkningen og resocialisering i Feeley og Simons (1992) fremstilling forstås som to inkompatible strategier, idet risikotænkningen her ikke har til sigte at forandre eller behandle den kriminelle, men i stedet at identificere, klassificere og håndtere individer på baggrund af deres vurderede risiko (se fx Robinson 1999:424; Feeley & Simon 1992:452). Der kan argumenteres for, at de hermed overser resocialiseringstankens come-back inden for strafferetssystemet (i form af den 'nye behandlingstanke'), og hvordan denne knytter sig an til risikotænkningen (Hannah-Moffat 2005:30). RNR-modellen er eksempelvis en del af denne nye behandlingstanke, som i høj grad er blevet drevet frem af 'what works'-bevægelsen (Robinson 1999:424). Der er således ikke tale om, at resocialiseringslogikken er blevet fuldstændigt erstattet af en ren aktuarisk logik, der kun svarer med inkapacitering. Ideen om resocialisering som mål i straffesystemet lever således videre, men i høj grad under påvirkning af risikotænkningen – jævnfør føromtalte hybrider af logikker i straffesystemet.

Et eksempel på, hvordan risikotænkningen smelter sammen med og understøtter et mål om resocialisering, er netop RNR-modellen og herunder de tredje-generations risiko- og behovsvurderingsredskaber – eksempelvis LS/RNR (se fx Hannah-Moffat 2013:7; Robinson 1999:429). Risikobegrebet står centralt i risiko- og behovsvurderingerne, men samtidig inkorporeres den dømtes behov i

form af kriminogene behov. Kriminogene behov er dynamiske, hvilket betyder at de kan ændres, og denne ændring tænkes at medføre mindsket risiko for recidiv. Dermed gives et rum for resocialisering, som ikke findes i den rent aktuariske risikotænkning, hvor inkapacitering ses som eneste vej (Hannah-Moffat 2005:32, 35). Hannah-Moffat (2005) bruger her begreberne *fixed risk subject* og *transformative risk subject* til at beskrive denne forskel: i en ren aktuarisk tænkning forstås individet og dets risiko som 'fixed', altså statiske størrelser (Hannah-Moffat 2005:31), hvilket også indfanges i Feeley og Simons (1992) beskrivelse af de permanent marginaliserede (se fx Feeley & Simon 1992:467f; Hannah-Moffat 2013:7). Ved at inkorporere begrebet om kriminogene behov, sker der et skifte i risikotænkningen, hvor den dømte forstås som 'transformative', altså mulig at forandre. Her ved åbnes op for en ny resocialiseringstanke, hvor risiko håndteres gennem en reduktion af den dømtes kriminogene behov (Hannah-Moffat 2005:32-35). Risikovurdering kommer derved ikke kun til at handle om at forudse og håndtere risiko, men også om at reducere den gennem resocialisering (Hannah-Moffat 2013:8).

Vi har tidligere berørt Garlands (2001) perspektiv på den nye behandlingstanke, hvor han særligt har fokus på ændringerne i, hvordan resocialisering begrundes og hvilket formål det skal tjene. Anderson (2004) har imidlertid også analyseret indholdet og kriminalitetsforståelsen i den nye behandlingstanke, som i den senere tid har givet resocialisering et comeback som strategi til forebyggelse af kriminalitet (Anderson 2004:384). Den adskiller sig fra det moderne paradigmes behandlingstanke i måden subjektet for resocialiseringen forstås, og dermed også måden, der arbejdes resocialiserende på. I det moderne paradigme blev individet i høj grad forstået som styret af faktorer, der lå mere eller mindre uden for individets kontrol og ansvar. Kriminalitet blev forstået som resultatet af social deprivation, i form af eksempelvis manglende muligheder for arbejde, uddannelse og positive sociale relationer (se fx Balvig 2005:179; Nilsson 2013:28, 38).

I dag bliver kriminel adfærd ifølge Anderson (2004) dog i langt højere grad end før forstået som udtryk for 'bristede personlige færdigheder', eksempelvis prokriminelle tankemønstre og manglende selvkontrol, hvorved problemet placeres i *individet*. Samtidig bygger den nye behandlingstanke på en forståelse af mennesket som rationelt og frit til at træffe egne livsvalg (Anderson 2004:387, 389ff). Som følge heraf bliver opgaven i forhold til resocialisering at lære den dømte teknikker til at træffe bedre valg og bryde negative tankemønstre og handlinger, og kognitiv adfærdsterapi er kommet til at dominere den resocialiserende indsats (ibid.). Ifølge Anderson (2004) inkorporerer den nye behandlingstanke også begrebet om risiko, da den dømte selv skal lære at lave risikoanalyse af sine valg og adfærd, og herudfra foretage fornuftige beslutninger, der netop tager hensyn til risici og konsekvenser af forskellige handlinger (ibid.:391, 393). Heri ligger således en ansvarliggørelse af den dømte, jf. Zedner (2007), som skal tage ansvar for sin egen forbedring (se fx Anderson 2004:392;

Nilsson 2013:37f). Den dømte skal ikke gøres passiv og afhængig af en hjælper, men skal blive selvbestemmende og selvforvaltende; Anderson (2004) beskriver dette som en form for horisontal overvågning, hvor kontrollen skal internaliseres til selvkontrol (Andersson 2004:393, 395).

Over for argumentet om at resocialisering har gjort et comeback, skal det fremhæves, at Feeley og Simon (1992) anerkender, at resocialiseringens *sprog* stadig findes. De er dog skeptiske over for formålet med de nye 'resocialiserende' indsatser, som de ser, hurtigt kan udvikle sig efter linjerne i den nye pønologi (Feeley & Simon 1992:463):

"Thus, despite the lingering language of rehabilitation and reintegration, the programs generated under the new penology can best be understood in terms of managing costs and controlling dangerous populations rather than social or personal transformation" (Feeley & Simon 1992:465).

Ifølge Feeley og Simon (1992) er de nye resocialiserende indsatser heller ikke lige så langsigtede som tidligere programmer, og de giver ikke mulighed for eksempelvis opfølgning efter løsladelse eller reelle muligheder for at skabe sig et liv gennem arbejde, hvorfor det er tvivlsomt, at de vil have en egentlig resocialiserende effekt. Overordnet set bliver målet for de nye indsatser i stedet systemets effektivitet i forhold til hvem, 'resocialiserende' ressourcer bruges på, snarere end egentlig at reducere kriminalitet (Feeley & Simon 1992:464, 467).

3.1.3 Risikotænkning i en dansk kontekst

Et andet forbehold til Feeley og Simons (1992) perspektiv er, at risikotænkningen altid vil blive givet en konkret form af den kontekst og kultur, den implementeres i. Risikotænkningen kan derved komme til udtryk på mange forskellige måder i praksis (Hannah-Moffat 2013:17). Vi fokuserer i dette speciale på risikotænkningen i form af RNR-modellen, som den opleves af KiF-sagsbehandlere i en *dansk* kontekst. Ud fra ovenstående argument, og fordi Feeley og Simon (1992) i deres analyse primært har fokuseret på amerikanske forhold, findes det derfor relevant at overveje hvilke særlige træk, der kendetegner netop den danske kontekst og kultur, som kan have indflydelse på den måde, risikotænkningen her opleves af sagsbehandlerne.

Et vigtigt forhold ved den danske kontekst er tesen om *scandinavian exceptionalism*, altså at de skandinaviske lande har en særlig human pønol kultur, når der sammenlignes med andre (særligt de anglo-amerikanske) lande (se fx Pratt 2008:120; Smith 2012:38). Tesen går på den generelle pønole kultur i Skandinavien, men er dog fokuseret på fængslerne: Pratt definerer netop *scandinavian exceptionalism* som en forholdsvis lav rate af indsatte samt humane forhold i fængslerne (Pratt

2008:119). Eksempler på en human pønal kultur i Danmark er den udbredte brug af åbne fængsler samt princippet om normalisering (Smith 2012:39f).

Ifølge Pratt (2008) er scandinavian exceptionalism produktet af en generel *culture of equality* i de skandinaviske lande, som er blevet institutionaliseret og solidere i den skandinaviske velfærdsstat (Pratt 2008:120, 126). Landene har eksempelvis også relativt homogene befolkninger, hvor den sociale afstand mellem forskellige samfundsgrupper ikke er særlig stor. Ifølge Pratt (2008) har dette ført til en følelse af 'sameness' – eller lighed – mellem mennesker, hvilket agerer som barriere mod overdrevent strenge straffe; dømt opfattes som blot endnu en gruppe af velfærdsmodtagere, snarere end en gruppe af 'dangerous others' eller outsiders, som man skal beskytte sig imod (Pratt 2008:124f, 129f). Samtidig fremhæver Smith (2012), at der i de skandinaviske lande traditionelt set har været et stærkt fokus på resocialisering som reaktion over for lovovertrædere (Smith 2012:41). Dette kan knyttes an til Balvigs (2005) pointe om, at ansatte i eksempelvis Kriminalforsorgen i Danmark stadig er socialiseret ind i det moderne paradigme (Balvig 2005:185).

Disse forhold ved den danske kontekst og Kriminalforsorg kan have indflydelse på den måde, sagsbehandlerne i KiF oplever at skulle implementere og bruge en risikologik, i form af risikovurderingsredskabet LS/RNR. En hypotese kan være, at scandinavian exceptionalism og traditionerne for velfærd og resocialisering vil moderere den nye pønologis øgede fokus på kontrol, frem for resocialisering. Disse perspektiver er således vigtige for at forstå sagsbehandlerens oplevelse, fordi de belyser den bredere kontekst, sagsbehandlerne er en del af – både i forhold til internationale tendenser, men også nationale forhold ved den danske kultur og kontekst.

3.2 Del II: LS/RNR, KiF's nye risikovurderingsredskab

RNR-modellen er en kriminalpræventiv model målrettet risikovurderinger og resocialiserende indsatser, ved brugen af de såkaldte RNR-principper, forkortet Risk-Need-Responsivity, eller på dansk; risiko-, behovs- og responsivitetsprincippet (Andrews et al. 1990:19).

Ser vi først på *risikoprincippet*, koncentrerer det sig om risikoen for recidiv og bygger på en grundlæggende præmis om, at kriminel adfærd kan forudsiges (Andrews et al. 1990:24). Princippet henviser til en fordeling af sagsbehandlerens ressourcer, idet at jo højere risiko en gerningsperson vurderes at udgøre, for at falde tilbage til kriminalitet, jo mere intensivt niveau af behandling skal personen have. Omvendt klarer lav-risiko gerningspersoner sig bedre med en minimal indsats og behandling (ibid.:20). Rent praktisk arbejdes der med princippet således, at KiF-sagsbehandlerne har LS/RNR-skemaer med spørgsmål, som de skal udfylde i samarbejde med klienterne. Disse spørgsmål dækker alle tænkelige aspekter af klienternes liv, og skal hjælpe sagsbehandleren med at kategorise-

re klienterne i enten 'lav', 'mellem', 'høj', eller 'meget høj-risiko' for tilbagefald til kriminalitet. Herefter skal KiF-sagsbehandleren sørge for, at de klienter, der falder i kategorien 'høj' eller 'meget høj', får en mere intensiv behandlingsindsats end de klienter, der vurderes at være i 'lav' eller 'mellem' risiko for tilbagefald, jf. Andrews og Bontas anvisninger (se fx Andrews et al. 1990:20; Andrews & Bonta 2010:22).

Ser vi herefter på *behovsprincippet*, bygger det på en præmis om, at lovovertrædere, som en del af deres risikofaktorer, har nogle kriminogene behov, der er dynamiske egenskaber ved lovovertræderne og deres omstændigheder (Andrews et al. 1990:31). Princippet henviser således til, at indsatsens fokus skal matches med gerningspersonens kriminogene behov, da disse er hovedkarakteristika som, når de er involveret, er forbundet med ændringer i chancen for at hindre recidiv (ibid.:20). Andrews og Bonta (1992) har, i forbindelse med deres mangeårige forskning på området, identificeret otte store risikofaktorer eller kriminogene behov, som sagsbehandlerne skal fokusere deres indsats på, for at reducere klientens risiko for recidiv. Af disse otte risikofaktorer, er det kun den første; 'historik med antisocial adfærd', der er statisk. De øvrige syv risikofaktorer er dynamiske og således faktorer, der kan forandres over tid eller ved recidivhæmmende indsatser. Ifølge Andrews og Bontas (1992) forskning er der en direkte sammenhæng mellem de kriminogene behov og kriminel adfærd, hvilket betyder at det er muligt at reducere klienternes risiko for recidiv, ved at fokusere en indsats på disse risikofaktorer (Andrews & Bonta 2010 if. Bonta 2010:283).

Figur 6

Historik med antisocial adfærd	Tidligere involvering i antisociale aktiviteter, lovovertrædelser, arrestationer, regelbrud o. lign.
Antisocialt personlighedsmønster	Impulsiv, eventyrlysten, behovsstyret, rastløs, aggressiv, manglende empati m.fl.
Antisociale kognition	Kriminelle holdninger, værdier, overbevisninger, rationaliseringer, negativ indstilling overfor loven og retssystemet mm.
Antisocial omgangskreds	Tilknytning til prokriminelle mennesker, samt manglende tilknytning til prosociale mennesker
Familie / Ægteskab	Dårlige relationer mellem barn/forældre eller mand/kone, manglende støtte og omsorg mm.
Skole / Arbejde	Dårlige relationer til skole / job / kolleger, lav præstationsevne og lav involvering
Fritidsaktiviteter	Begrænset involvering i antikriminelle fritidsaktiviteter
Misbrug	Misbrug af alkohol og/eller stoffer

De otte store kriminogene faktorer, der arbejdes med. Kilde: Andrews & Bonta 2010:58.

De otte store kriminogene behov, som KiF-sagsbehandlerne dagligt arbejder med, er illustreret ved figur 6. De øverste fire risikofaktorer, også kaldet 'the big four', anses for at være de vigtigste kriminogene behov at arbejde med, hvis man vil reducere recidiv (Andrews & Bonta 2010:58ff).

Hvis vi til sidst ser på *responsivitetsprincippet*, bygger det på vigtigheden af, at lovovertræderen forstår at modtage den adfærdsendrende indsats (Andrews et al. 1990:35). Princippet henviser således til, at indsatsen gives på en individuelt tilpasset måde, der matcher hver enkelt gerningspersons læringsstil og evnemæssige formåen (ibid.:20). Princippet er todelt, idet der skelnes mellem generel- og specifik responsivitet. Generel responsivitet henviser til det faktum, at kognitive sociale læringsinterventioner, er den mest effektive måde at lære mennesker nye adfærdsmønstre (Bonta & Andrews 2007:5). Princippet bygger på strategier og metoder der indeholder: "(...) *en struktureret*

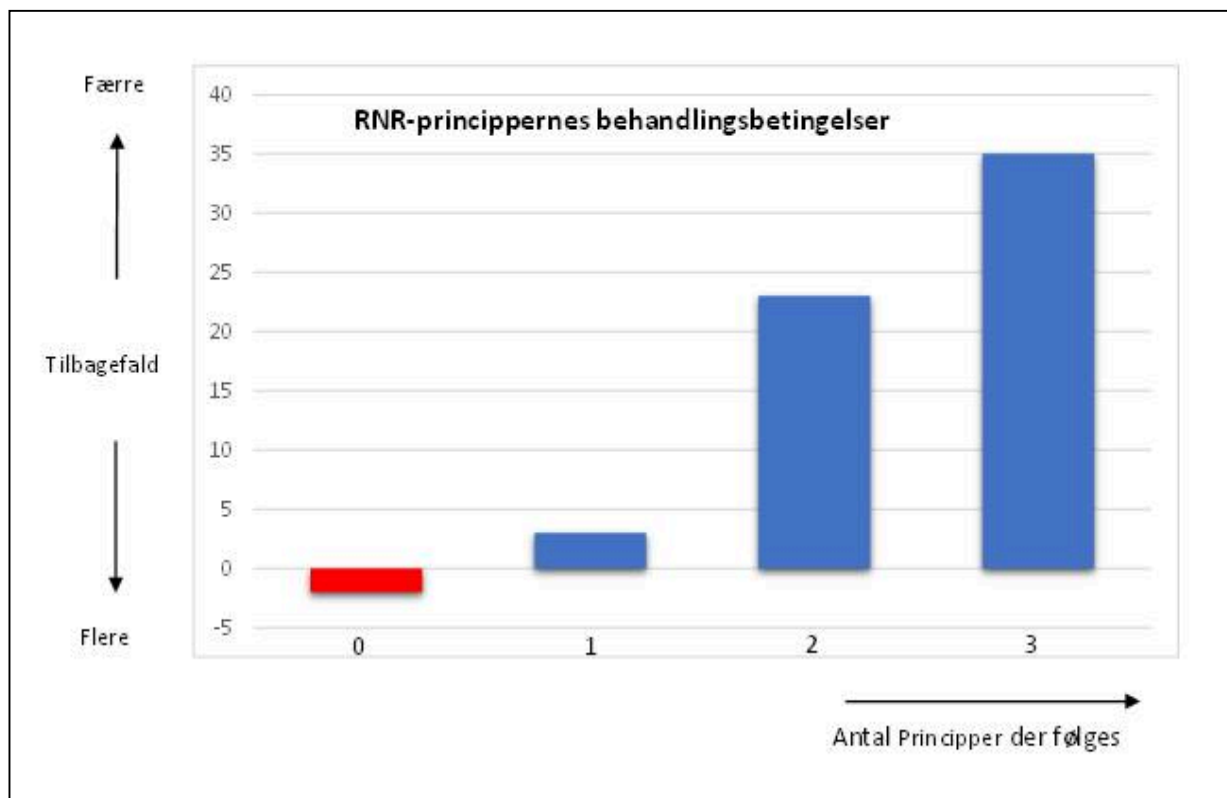

tilgang, psykoedukation, modelindlæring, færdighedstræning, modificering af tanker og emotioner, gentagen træning af ny adfærd mm." (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:30). Ved generel responsivitet vægtes det, at interventionen kræver, at sagsbehandleren har en relation til klienten, som skal være præget af: *"empati, åbenhed, respekt, engagement, tydelighed mm."* (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:30). Endvidere baseres det generelle responsivitetsprincip på, at der er bredde i interventionen, sådan at der kan arbejdes med flest mulige kriminogene behov, hvorved klienten øves i retningen mod en mindre risikofyldt kriminel adfærd (Andrews & Bonta 2010:49f). Specifik responsivitet henviser til at tage hensyn til klientens personlige styrker og sociobiologiske personlighedsfaktorer i behandlingsinterventionen (Bonta & Andrew 2007:7). I princippet tages der hensyn til den enkelte klients faktorer såsom: *"alder, køn, etnicitet, personlighed, evner, styrker, læringsstil, motivation, præferencer, timing, sociale forhold osv."* (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:30f).

Hvis man kort skal opsummere RNR-principperne, skal sagsbehandlerne for at effektiv reducere recidiv have fokus på følgende jf. teorien: Risikoprincippet udføres ved at matche indsats/behandlingsniveauet til gerningspersonens risiko for tilbagefald til kriminalitet. Behovsprincippet udføres ved at afklare klientens individuelle kriminogene behov, og derefter arbejde målrettet med dem i behandlingen. Responsivitetsprincippet udføres ved at yde kognitiv adfærdsterapi, der er tilpasset klientens læringsstil, evner og styrker (Bonta & Andrews 2007:1).

Bonta og Andrews (2007) argumenterer for, at RNR-modellen har en akkumulerende effekt i forhold til at mindske recidiv, når man overholder risiko-, behovs- og responsivitetsprincipperne (Bonta & Andrews 2007:11f). Figur 7 tager udgangspunkt i tilsynsarbejdet, som forskningen omkring RNR-modellen har vist, er de rammer, hvor modellen giver den største succes for reduktion af tilbagefald (Bonta & Andrews 2007: 2010). Ifølge Bonta og Andrews (2007) kan behandlingsinterventioner, der ikke overholder nogle af de tre principper – dvs. retter sig mod ikke-kriminogene behov hos lav-risiko gerningspersoner, og gør brug af ikke-kognitive adfærdsteknikker – faktisk virke kriminogene (Bonta 2010:286). Dette er illustreret på figur 7 som en negativ påvirkning ved '0' principper. Bonta og Andrews (2007) argumenterer herefter for at kunne påvise med deres forskning, at hvis en behandlingsintervention begynder blot at indføre ét af de tre principper, vil man se et fald i recidivet (ibid.). Afhængig af forskellige faktorer, vil ét princip give et fald i recidiv med 3%, to principper vil kunne nedbringe recidiv med 23%, og når alle tre principper følges, vil man kunne opnå en reduktion på helt op til 35% i recidiv, hos tilsynsklienterne (se fx Bonta & Andrews 2007; Bonta & Andrews 2010; Bonta 2010).

Figur 7

Jo flere RNR-principper der bruges, jo større er sandsynligheden for at undgå tilbagefald. Kilde: Bonta 2010.

3.2.1 MOSAIK

STICS står for 'Strategic Training Initiative in Community Supervision' og er udviklet af James Bonta m.fl. med det formål at indføre RNR-modellen i tilsynsarbejdet (Clausen 2016:3f). Modellen har til formål at effektivisere og strukturere tilsynsarbejdet, samt at træne, supervisere og uddanne sagsbehandlere i den nye arbejdsmetode (Bonta 2010:288). Netop dette at vedligeholde sagsbehandlernes træning i at arbejde med RNR-modellen, samt supervision og sparringsopgaver omkring det kognitive arbejde, som er en del af STICS, viser i sig selv at have en recidivhæmmende effekt (ibid.:293).

MOSAIK er en ny tilsynsmodel, som RNR-udviklingskonsulenter fra Direktoratet for Kriminalforsorgen har udviklet, i forbindelse med hele omlægningen til RNR-arbejdet i tilsynsafdelingerne (Clausen 2016:10). MOSAIK er en forkortelse for 'Motiverende Samtaleintervention i Kriminalforsorgen' og er udviklet med afsæt i den førromtalte canadiske tilsynsmodel STICS, hvor indholdet følger RNR-principperne. MOSAIK er således målrettet klienternes kriminogene behov, jf. behovsprincippet, og tager udgangspunkt i kognitiv adfærdsterapi og social indlæringssteori, jf. responsivitetsprincippet.

Dette imens LS/RNR bruges til at vurdere hvem, der er målgruppe for MOSAIK, jf. risikoprincippet (Clausen 2016:10). MOSAIK er udviklet til klienter med 'mellem', 'høj', eller 'meget høj' risiko for recidiv, men Kriminalforsorgen har i implementeringsfasen valgt, at kun klienter med 'høj' eller 'meget høj' risiko for recidiv skal i et MOSAIK-forløb (Clausen 2016:10). Målet med MOSAIK er at hjælpe klienten til at vælge retning i livet, samt hjælpe høj-risiko klienter til at forstå, at deres kriminelle handlinger og adfærd har konsekvenser for deres liv. Formålet med MOSAIK er, at sagsbehandlerne ikke skal fortælle klienterne, hvad de skal. I stedet er MOSAIK medvirkende til, at klienterne selv skal ændre deres adfærd (Kriminalforsorgen 2016b).

3.2.2 Et kritisk blik på LS/RNR

Hannah-Moffat (2013) argumenterer for, at der er en væsentlig mangel på sammenhæng mellem videnskaben om risikovurdering og den opståede praksis på området (Hannah-Moffat 2013:238). Hun henviser til risikovurderingsredskaber, der enten er dårligt validerede, eller ikke findes nok empirisk tests omkring; *“even well validated tools have limitations for the prediction of recidivism that are sometimes overlooked in applied settings”* (Baird 2009, Skeem 2010 if. Hannah-Moffat 2013:238). Derudover vil det udøvende personale, som bruger risikoinformationen i deres beslutningstagning, ifølge Hannah-Moffat (2013) højst sandsynligt ikke have overvejet de dokumenterede begrænsninger som videnskaben om risiko har, og ofte kun have en begrænset forståelse af den aktuariske teknologi de bruger (Hannah-Moffat 2013:238).

Ifølge Hannah-Moffat (2013) foretrækker det udøvende personale at bruge den aktuariske risikovurdering både for at kunne træffe bedre og mere sikre beslutninger, og samtidig for at begrænse de skønsmæssige beføjelser (ibid.). I denne forbindelse henviser hun til Bonta (2008), som med udviklingen af RNR-redskaber har hævdet, at der er lidt begrundelse for fortsat at bruge de professionelle faglige skøn til at træffe beslutninger relateret til risiko (Bonta 2008 if. Hannah-Moffat 2013:238). Som kritik af dette fremhæves Robert Castel (1991), som ifølge Hannah-Moffat (2013) identificerede to store praktiske og politiske konsekvenser ved risikotænkningen, på netop dette område. For det første mente Castel, at når sagsbehandlerens rolle bliver distanceret fra klienten, så vil den faglige ekspertise fungere anderledes. Han lægger vægt på, at man har bevæget sig fra egentlig behandling i traditionel forstand til en mere administrativ opgave med håndtering af risikogrupper, for sagsbehandlerens vedkommende (Hannah-Moffat 2013:238). I forlængelse af dette argumenterede Castel for, at de fagprofessionelle medarbejdere faktisk er blevet reduceret til udøvere, der er underordnet administratorer (Castel 1991 if. Hannah-Moffat 2013). Hannah-Moffat (2013) argumenterer videre for, hvordan tilgængelig international forskning afslører komplekse og nuance-

rede interaktioner mellem vedtagelsen af risiko-politikker, og hvordan det praktiserende personale bruger og fortolker disse politikker (Hannah-Moffat 2013:239). Hazel Kemshall (2003) har i den forbindelse bemærket, at selvom aktuariske redskaber bliver brugt i større grad inden for prøveløsladelsesområdet, så spiller det subjektive professionelle skøn stadig en vigtig rolle, og at det nogle gange endda kommer før risikoklassificeringen (Kemshall 2003 if. Hannah-Moffat 2013:239). En anden kritisk pointe Hannah-Moffat (2013) argumenterer for er, at forskning har vist, at selvom det praktiserende personale har modtaget træning i redskaberne og fortolkningen af disse, vil de stadig have en tendens til, at kæmpe med at forstå betydningen af risikovurderingen, samt betydningen af de elementer, der er indeholdt i vurderingsredskaberne (Hannah-Moffat & Maurutto 2003 if. Hannah-Moffat 2013:239). Med dette mener Hannah-Moffat (2013), at i stedet for at risikoscoren blive forstået som korrelationer, så bliver den misforstået i forskellige sammenhænge, og den dømte bliver tilskrevet en individuel risikokategori; *“Rather than understanding that an individual who obtains a high risk score shares characteristics of an aggregate group of high-risk offenders, the individual is likely to become known as a high-risk offender”* (Hannah-Moffat 2013:239). Hannah-Moffat (2013) fremhæver vigtigheden af dette punkt, for når lovovertæderen først er blevet kategoriseret, vil disse rapporter følge vedkommende gennem systemet, og hele dennes ’institutionelle karriere’ (ibid.).

Sidst men ikke mindst argumenterer Hannah-Moffat (2013) for, at det nuværende niveau af risikokendskab ikke tillader os, at give en absolut udmelding omkring lovovertæderes sandsynlighed for tilbagefald (Hannah-Moffat 2013:240). Grunden til dette er, at det stadig er muligt at lave forudsigelsesfejl, ved brug af risikoredskaber. Derudover har flere forskere også stillet spørgsmålstejn ved etikken omkring at straffe nogen for potentiel fremtidig adfærd:

“The danger is the possibility of shifting to what Silver and Miller (2002) and Reichman (1986) label ‘statistical justice’, wherein dispositions are determined on the basis of how closely an offender matches an actuarial profile, with less significance being given to other relevant legal criteria (Harcourt, 2007)” (Hannah-Moffat 2013:240).

På den måde bliver aktuarisk risikotænkning både et resocialiserende og inkapaciterende grundlag for at gå fra en individuel vurdering til kategorisering af lovovertædere på baggrund af uforanderlige gruppekaraktistika (ibid.:241).

Ward et al. (2007) argumenterer for, at RNR-modellen ikke tilgodeser menneskets natur og behov for et tilfredsstillende liv, hvorfor modellen møder kritik for ikke at tage højde for kompleksiteten af et menneskeliv (Hannah-Moffat 2013:210). Derudover kritiserer de modellen for ikke at have nok fokus på faktorer, der ikke har noget med kriminogene behov at gøre, fx. personlig nød eller lavt selvværd. Ligeledes at modellen har et ensidigt fokus på lovovertæderes risikoprofiler og

træk, for derved at negligere relevansen af kontekstuelle faktorer i resocialiseringen (Hannah-Moffat 2013:210). Tony Ward stiller sig ligeledes kritisk overfor primært RNR-modellens underliggende teoretiske antagelser, deres implikationer for praksis, samt manglende omfang (Ward & Brown 2004; Ward & Steward 2003 if. Ward et al. 2007:209). Ward et al. (2007) argumenterer således for, at det mest fremtrædende ved RNR er, at det kaldes en resocialiseringsteori uden at være en integreret teori, og at de tre hovedprincipper ikke er tilstrækkeligt teoretisk begrundede (Ward et al. 2007:210). Dette begrunder de ved, at Andrews og Bonta bruger mindst tre forskellige teoretiske modeller eller perspektiver som underliggende teoretisk begrundelse for RNR-modellen. Således mener Ward ikke, at det er klart, hvilken teori der appelleres til, og at vanskeligheden ved at have mere end én teori forbundet med RNR-modellen er, at det gør evalueringen af modellen vanskelig (Ward et al. 2007:210f).

3.2.3 Sagsbehandlerens faglighed i forhold til LS/RNR

Som vi tidligere har fremhævet, lægger RNR-modellen op til, at brugen af professionelt skøn skal indskrænkes i forhold til risikovurdering af klienten og planlægning af indsats. Argumentet herfor er, at aktuariske risiko- og behovsvurderinger er mere valide end professionelle vurderinger, og dermed mere effektive i forhold til at nedbringe recidiv (Andrews et al. 2006:22). Andrews og Bonta (2010) udelukker ikke, at der i enkelte tilfælde kan være behov for at ændre risikoscoren på baggrund af et professionelt skøn og lave en 'faglig tilsidesættelse', som det eksempelvis er muligt i LS/RNR. Brugen af det professionelle skøn skal dog holdes til et absolut minimum, og når det bruges, skal der gives klare begrundelser og dokumentation herfor (Andrews & Bonta 2010:52).

I forhold til spørgsmålet om det professionelle skøn, kan Michael Lipskys (2010) begreb om *street-level bureaucrats* belyse en række vigtige karakteristika ved sagsbehandlerens arbejde og rolle. Lipsky (2010) definerer *street-level bureaucrats* som: "*Public service workers who interact directly with citizens in the course of their jobs, and who have substantial discretion in the execution of their work (...)*", (Lipsky 2010:3) og nævner som eksempel socialarbejdere. Sagsbehandlerne i KiF har netop også direkte klientkontakt samt traditionelt set stor mulighed for at udøve et professionelt skøn i deres arbejde (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:37). Ifølge Lipsky (2010) arbejder *street-level bureaucrats* med mennesker og komplekse problemstillinger, hvorfor det er næsten umuligt at lave retningslinjer, der kan dække alle situationer, der kan opstå i arbejdet. Der er derfor behov for, at den enkelte medarbejder kan lave et professionelt skøn, der tager hensyn til de specifikke omstændigheder og herudfra træffe en beslutning (Lipsky 2010:15). Som følge heraf bliver *street-level bureaucrats* 'de facto policy makers', fordi det i sidste ende er deres individuelle skønsmæssige beslut-

ninger, der kommer til at udgøre en organisations egentlige policy (Lipsky 2010:13, 24). Lipskys (2010) perspektiv kan derfor også hjælpe til at belyse, hvordan RNR-modellen som ny retningslinje eller policy kan påvirkes af sagsbehandlerne som street-level bureaucrats, i forhold til hvordan denne nye policy egentlig realiseres.

Lipsky (2010) pointerer også, at street-level bureaucrats har en klar interesse i at beskytte deres mulighed for at udøve skøn, fordi det også knytter sig til deres status som professionelle (Lipsky 2010:19). I andre lande er indførelsen af standardiserede risikovurderingsredskaber netop blevet oplevet som en indskrænkning af sagsbehandlerens professionelle skøn, hvilket kunne blive en kilde til modstand (jf. 'Tidligere forskning' s. 8). Robinsons (2003a) studie fandt her, at sagsbehandlerne gjorde brug af forskellige strategier for at beskytte deres professionalitet: Flere informanter fremhævede, at risikoscoren kun var et *supplement* til, ikke en erstatning for, deres professionelle vurdering af klienten, og hvordan tilsynet skulle planlægges og forløbe. En anden strategi var at fremhæve, at selve udfyldelsen af risikovurderingsskemaet krævede en professionel viden og vurdering og således ikke kunne udføres af 'enhver' (Robinson 2003a:34).

Persson og Svensson (2011) har i forlængelse heraf argumenteret for, at sagsbehandlerne arbejder ud fra en *professionlogik*, der vægter arbejdernes kontrol over arbejdet og dermed det professionelle skøn højest. Derudover har sagsbehandlernes professionslogik grund i det sociale arbejdes værdier (Persson & Svensson 2011:95, 98ff). Det er disse værdier, vi tidligere i forskningsreviewet har beskrevet som en 'velfærdsorienteret' tilgang, der i langt højere grad har overlap med det moderne paradigmes fokus på resocialisering og faglig ekspertise, end den nye pønologis fokus på risiko og kontrol (Persson & Svensson 2012:188). Kyvsgaards (1998) undersøgelse tegnede eksempelvis et billede af en professionsgruppe, som prioriterede omsorg højest, i form af at lytte til og hjælpe til løsning af klientens konkrete sociale problemer. Sagsbehandlerne syntes at arbejde ud fra en fælles forståelse om, at tilsynsarbejdet altid skulle tage udgangspunkt i den enkelte klient, dennes særlige situation og behov (Kyvsgaard 1998:135f). Tilsynsundersøgelsen fra Kriminalforsorgen fandt ligeledes, at det fælles udgangspunkt stadig var at 'møde klienten der hvor han er' og tage udgangspunkt i klientens problemforståelse (Rönning et al. 2011:13ff).

I afsnittet om kritik af RNR-modellen blev det fremhævet, at det praktiske arbejde med eksempelvis risikovurderingsredskaber ikke altid vil afspejle den videnskab og logik, der ligger bag disse redskaber. Persson og Svensson (2011) har i forlængelse heraf argumenteret for, at begrebet om professionslogikken netop kan bruges til at forstå eventuelle diskrepanser mellem officielle retningslinjer og faktisk praksis (Persson & Svensson 2011:95f). I modsætning til en ren aktuarisk tænkning, inkorporerer RNR-modellen også et fokus på resocialisering, hvilket bringer den mere i tråd med professionlogikkens vægtning af omsorg og hjælp. På den anden side kan der være en konflikt mel-

lem RNR-modellens mere målrettede fokus på risiko og bestemte kriminogene behov, og professionslogikkens optagethed af mere generelle, klientdefinerede sociale behov (se fx Persson & Svensson 2011, 2012).

Kapitel 4 - Metode

I dette kapitel præsenteres vores overvejelser og valg, i forhold til specialets design og metode. Specialet er designet som en kvalitativ interviewundersøgelse, og kapitlet vil belyse en række relevante metodiske aspekter, ved denne type forskning. Formålet hermed er at synliggøre den metodiske opbygning, der ligger til grund for vores konklusioner, samt videre at styrke reliabiliteten.

4.1 Forskningsdesign

Vi har fra starten af dette speciale udarbejdet et forskningsdesign, der har haft til opgave at danne ramme om indsamlingen og analysen af specialets empiri. Vi har således brugt forskningsdesignet til at styrke specialets validitet ved at sikre, at den indsamlede empiri hang sammen med og var styret af den problemformulering, som vi har arbejdet ud fra. Robert K. Yin (2011) beskriver forskningsdesignet som et *logisk blueprint*, hvor logikken henviser til sammenhængen mellem forskningsspørgsmålet, den empiri der skal indsamles og analysestrategien – alt sammen således, at undersøgelsens resultater vil afspejle det oprindelige forskningsspørgsmål (Yin 2011:76).

Rent praktisk har vi under specialet arbejdet deduktivt, og med udgangspunkt i det valgte forskningsspørgsmål er specialets forskningsdesign placeret som et *teorifortolkende casestudie* (Antoft & Salomonsen 2012:38). Dette begrundes vi for det første med, at vi har haft et ønske om at generere ny empirisk viden på området, ikke mindst fordi indførelsen af risikovurdering i Kriminalforsorgens tilsynsafdeling er så ny, at det er yderst begrænset hvad der findes af forskning på området (jf. problemfeltet s. 7). For det andet finder vi, at den eksisterende kriminologiske teori på området danner et godt grundlag for samspil med empirien, og at den kan understøtte vores empiri med nogle perspektiverende refleksioner, der kan løfte vores fund op på et analytisk makroniveau og relateres til en større samfundsudfordring.

Ifølge Antoft og Salomonsen (2012) indeholder det teorifortolkende casestudie to problematikker, som bør overvejes i forbindelse med valg og anvendelse af teori (Antoft & Salomonsen 2012:40). For det første kan det empiriske materiale ofte fortolkes på baggrund af en række forskellige teorier, og for det andet er valget af teori ikke kontingent (ibid.). Selvom de teorifortolkende casestudier åbner op for muligheden af at vælge mange vidt forskellige teoretiske fortolkninger og forklaringer, er den bedst egnede teori ifølge Antoft og Salomonsen (2012) den; “ (...) *der organiserer størstedelen af det empiriske materiale*” (ibid.:41). Med andre ord bør man vælge den teori, der så specifikt som muligt forklarer den variation, man finder i empirien (ibid.). Da det er sagsbehandlernes oplevelser med LS/RNR og MOSAIK, der undersøges i dette speciale, vil teorien bag LS/RNR naturligvis være relevant at bruge. Som argumenteret for, dels i problemfeltet og dels i teoriafsnittet, finder

vi, at teorien bag LS/RNR relateret til tesen om *aktuarisk ret*, netop vil organisere størstedelen af det empiriske materiale indsamlet i denne undersøgelse.

Vi har som sagt valgt, at operationalisere vores problemformulering i tre arbejdsspørgsmål, som vi har arbejdet med i processen for interviewguiden og i analysen, og som tilsammen slutteligt skal besvare forskningsspørgsmålet. De tre arbejdsspørgsmål er inspireret af vores respektive faglige bachelor-baggrunde som henholdsvis; psykolog, socialrådgiver og sociolog, og det har været vores håb og hensigt med denne operationalisering at komme til at arbejde med flere faglige vinkler på emnet, for at styrke den analytiske vinkel.

4.2 Interviewundersøgelse

Specialet er designet til at tage metodisk form som en kvalitativ interviewundersøgelse. Vi har fundet det relevant at indsamle specialets empiri, i form af kvalitative interviews, da vi har ønsket at afdække en oplevelsespræget problemformulering. Argumentet for at benytte kvalitative interviews er endvidere, at det giver mulighed for at få dybdegående, detaljerede og uddybende svar fra informanterne, samtidig med at vi har ønsket at høre informanternes egne oplevelser.

Kvalitative interviews kan struktureres på forskellige måder (se fx Bryman 2012:470f; Yin 2011:132ff), hvor vi i dette speciale har valgt at udføre semistrukturerede interviews (Bryman 2012:471). Dette betyder, at vi har udarbejdet en interviewguide med en række spørgsmål, der er relevante for vores specialeemne. Fordelen ved at anvende en interviewguide er, at vi sikrer at få dækket alle de områder, der skal spørges ind til for at besvare problemformuleringen, og dermed også sikrer specialets interne validitet. At arbejde semistruktureret betyder endvidere, at man giver informanterne plads og rum til frit at tale og bevæge sig hinsides den struktur, man har søgt at lægge i interviewguiden (Bryman 2012:471). Denne interviewmetode har således givet os mulighed for at forfølge tematiske 'spor', som informanterne har bragt på banen, som vi ikke nødvendigvis har haft formuleret i vores interviewguide. Derudover har det også givet frihed i selve interviewsituationen til at kunne bytte om på spørgsmålenes rækkefølge, så samtalerne/interviewene har fået et mere 'naturligt flow'.

Kvale og Brinkmann (2009) argumenterer for, at jo bedre man har forberedt et interview, desto højere kvalitet vil den viden, der bliver produceret i interviewsamspillet, også have (Kvale & Brinkmann 2009:119). Således har vi lagt stor vægt på at udarbejde en relevant og struktureret interviewguide, forud for undersøgelsens empiriindsamling (Bilag 1), der overordnet er inddelt i fire dele og temaer. Den første del består af nogle indledende spørgsmål, omkring informanternes arbejdsforfarer. Disse spørgsmål har dels haft til formål at få information om informanternes faglige erfaring

og hverdag, men de har også fungeret som 'icebreakers' til at komme i gang med samtalen/interviewet. De næste tre dele af interviewguiden er struktureret således, at hvert arbejds spørgsmål har fået tildelt plads til en række spørgsmål omhandlende arbejds spørgsmålenes tema. Således handler den første del om Arbejds spørgsmål 1 og temaet omkring *social kontrol*, den næste del handler om Arbejds spørgsmål 2 og temaet omkring *resocialisering*, og den sidste del handler om Arbejds spørgsmål 3 og temaet omkring *sagsbehandlingernes professionslogik*. Ved at opbygge interviewguiden således, har vi både sikret at få dækket de emner og arbejds spørgsmål, vi gerne vil have belyst, samt forsøgt at skabe en god struktur; også for at skabe ensartethed i formuleringen af spørgsmålene i selve interviewsituationerne. Sidstnævnte er særligt relevant, idet vi har været tre om at interviewe informanterne i dette speciale, og derudover har den tematiserede interviewguide også gjort transskriberingerne meget mere overskuelige og systematiserede i forbindelse med analyseprocessen.

4.2.1 Transskription

Vi har interviewet 11 sagsbehandlere og i gennemsnit har hvert interview taget ca. én time og samlet mundet ud i 302 siders transskription. Ved alle interviews har vi anvendt en optageenhed, således vi efterfølgende har kunne transskribere. Ved transskribering sker der et formmæssigt skifte fra talesprog til skriftsprog, hvorfor vi har været opmærksomme på at usagt viden i form af stemmelejer, åndedræt, tænkepauser, ironi, kropsholdninger, krops- og mimikbrug kan gå tabt. Vi har derfor skulle træffe valg om, hvor rå vores transskribering har skulle være, da usagt viden kan have betydning for det sagte (Kvale & Brinkmann 2009:200).

Som nævnt har alle i gruppen haft interview- og transskriberingsopgaver, hvorfor det har været vigtigt at vi har arbejdet ud fra samme skriveprocedure for at sikre genkendelighed og ensartethed i vores databehandling. For hvert interview har transskriberingen fundet sted kort tid efter interviewets afslutning, så interviewet stadig har stået klart i vores erindring (Kvale & Brinkmann 2009:203).

Vi har fra start truffet et valg om, at være tro mod vores informanter, hvorfor alle interviews er nedskrevet i deres fulde længde. Vi har således valgt en rå transskriberingsform, hvor alle 'øh', 'åh', gentagelser og lignende er medtaget, hvilket også gør sig gældende for tænkepauser og grin (Kvale & Brinkmann 2009:203).

4.3 Videnskabsteoretisk tilgang

Nærværende speciale er udarbejdet ud fra et filosofisk hermeneutisk perspektiv. Den hermeneutiske tilgang indebærer et fokus på forståelse og fortolkning af sociale fænomener og aktører (Fuglsang & Olsen 2009:309), hvilket vi har fundet relevant i forhold til besvarelsen af specialets problemformulering. I den filosofiske hermeneutik handler det ikke om hvordan, men i stedet hvorfor man tolker, hvilket vil sige at ens forståelser spiller en rolle, både i forhold til vores ageren i og viden om verden. Tilgangens opfattelse er at hermeneutik er forståelse, hvilket vil sige at man forstår noget *som* noget (ibid.:312). Derfor spiller forforståelser en central rolle, hvorfor vi ikke blot skal kaste forforståelser bort, men sætte dem i spil (Fuglsang & Olsen 2009:342).

I hermeneutikken indgår princippet om *den hermeneutiske cirkel*, hvilket betegnes som vekselvirkning mellem dele og helhed. Derfor må sammenhængene mellem delene og helheden ses for at opnå meningsskabelse (Fuglsang & Olsen 2009:312). Ifølge Gadamer opnås indsigt i sandhed, i den filosofiske hermeneutiske tilgang, ved en interaktion, hvor mening opstår (ibid.:331). Gadamer kalder denne interaktion for *horisontsammensmeltning*, og argumenterer med dette begreb for, at sandheden kan fremkomme på mange forskellige måder, og i forskellig kontekst (ibid.). Vi er interesseret i sagsbehandlernes subjektive oplevelser, hvorfor sagsbehandlerne er betydnings- og meningsfulde aktører, der giver os indblik i deres tanker, motiver og følelser (Fuglsang & Olsen 2009:310f).

Det er vores subjektive forforståelse, at LS/RNR og MOSAIK vil betyde store ændringer for sagsbehandlernes arbejde. Vi er eksempelvis gået ind til specialet med en forforståelse om, at det vil være sværere for sagsbehandlerne at opretholde relationen til den enkelte klient med indførelsen af LS/RNR. Denne forforståelse bygger på vores teoretiske viden om den aktuariske tilgangs fokus på at identificere og klassificere større grupper af kriminelle (Feeley & Simon 1992:457f). Ligeledes har vi en forforståelse om, at der vil komme en modstand fra sagsbehandlerne på LS/RNR, da metoden fratager sagsbehandlernes professionelle identitet og faglighed. Denne forforståelse er funderet i tidligere forskning, der viser at modstand mod risikovurdering mest af alt er modstand mod tab af professionelt skøn (Persson & Svensson 2011:101ff). Vores teoretiske ramme har haft en kritisk vinkel på risikovurdering og konsekvenserne heraf, hvorfor vores forforståelser også har været præget heraf. Dette har påvirket interviewguiden, hvormed det sandsynligvis også har påvirket den indsamlede empiri, og måden hvorpå den er analyseret.

4.4 Etiske refleksioner

Et grundlæggende etisk princip er princippet om informeret samtykke, altså at informanterne er informeret om undersøgelsens formål og vilkår og deltager frivilligt (se fx Kvale og Brinkmann 2009:90;

Miller & Bell 2012:63). I vores speciale har vi opnået adgang til informanterne gennem flere *gatekeepere* i form af afdelingsledere i to KIF-afdelinger, altså en form for 'bekvemmelighedssampling' (se fx Bryman 2012:201f; Yin 2011:88). Vi har i denne forbindelse oplevet en etisk usikkerhed i forhold til spørgsmålet om frivillighed, da vi ikke ved, hvordan informanterne er blevet udvalgt, og i hvor høj grad de har kunnet sige nej til deltagelse (Miller & Bell 2012:73). Ifølge Kvale og Brinkmann (2009), kan der netop være en særlig problematik omkring frivillighed, når gatekeeperne er ledere: "(...) *en overordnetes samtykke til en undersøgelse kan indebære, at der lægges et større eller mindre pres på de underordnede for at deltage*" (Kvale & Brinkmann 2009:90). Vi har forsøgt at imødegå denne problemstilling ved at indhente mundtligt informeret samtykke inden interviewets start for hver af informanterne, hvor vi gav en kort beskrivelse af specialets emne, formål og vilkår (se bilag 1, Interviewguide). Vi er dog bevidste om, at den etiske usikkerhed i forhold til frivillighed er svær helt at eliminere, i den måde vi har opnået adgang til informanterne på.

4.4.1 Anonymitet mellem forbundne informanter

Vi havde fra starten valgt, at informanterne skulle være anonyme, og informerede dem herom inden interviewet. Dette valg er truffet ud fra et mikroetisk hensyn (Kvale & Brinkmann 2009:79, 92), da vi har interviewet informanter i forbindelse med deres arbejde og ikke ønskede, at deltagelsen ikke skulle have negative konsekvenser for informanternes arbejdsliv efterfølgende. Sådanne konsekvenser kan være svære at forudsige, særligt hvis man, som vi, ikke har indgående kendskab til gruppen af informanter og konteksten (se fx Kvale & Brinkmann 2009:92; Tolich 2004:105). Vi har derfor lagt vægt på spørgsmålet om anonymitet, selvom vi ikke umiddelbart vurderer, at informanterne er kommet med udtalelser, der kunne være problematiske i forhold til deres arbejdsplads.

Vi blev i løbet af specialet opmærksomme på en særlig problematik i forhold til anonymitet, som Tolichs (2004) begreb om intern fortrolighed (*internal confidentiality*) kan belyse. Tolich (2004) definerer intern fortrolighed som relateret til: "*the ability for research subjects involved in the study to identify each other in the final publication of the research*" (Tolich 2004:101). Denne identifikation er mulig (selv hvis der anonymiseres), fordi der er tale om 'insidere', altså informanter som kender hinanden. Kendskabet gør, at anden information (for eksempel i interviewcitater) vil kunne afsløre den enkeltes identitet over for andre insidere, men ikke udefrakommende. Et eksempel på insidere er netop medarbejdere på en mindre arbejdsplads (Tolich 2004:101, 103), hvilket er undersøgelsesobjektet i specialet. Denne etiske problemstilling omkring intern fortrolighed forstærkes af, at specialet også skal deles med Kriminalforsorgen efterfølgende. Andre medarbejdere vil derfor have mulighed for at kunne genkende informanter som specifikke kolleger.

For at sikre den interne fortrolighed overvejede vi helt at undlade at medsende analysen til KiF, så de blot fik en forkortet version af specialet uden citater fra de enkelte informanter. Denne løsning blev dog fravalgt, da vi ønskede, at KiF og de enkelte medarbejdere skulle få mest muligt ud af at læse om specialets fund og perspektiver – viden der kan være særlig værdifuld for dem, da der er tale om helt nye redskaber og arbejdsmetoder. Vi har i stedet valgt at øge anonymiseringen, så både informanternes navne samt afdeling anonymiseres. Vi skelner derfor ikke mellem hvilken afdeling, den enkelte informant tilhører. I afsnittet 'Sampling af informanter' vil vi også kun beskrive informantgruppens fordeling på køn, afdeling og anciennitet i tekst, hvor disse informationer ikke bliver knyttet til enkelte informanter.

4.5 Sampling af informanter

I kvalitativ interviewforskning bruger man sjældent at udtage et statistik tilfældigt udvalgt sample af informanter, men opererer i stedet med den såkaldte 'hensigtsmæssige sampling' (Bryman 2012:416ff). Således er formålet at sample informanter på en strategisk måde, der er relevant for det forskningsspørgsmål, man arbejder ud fra (ibid.:418). Ud fra dette argument har vi overordnet udvalgt specialets informanter ud fra det kriterium, at de arbejder som sagsbehandlere i KiF. Ved udvælgelsen af KiF-afdelinger har vi været bevidste om det temporale aspekt for udrulningen af LS/RNR og MOSAIK, og ønsket at få afdelinger fra forskellige implementeringsbølger. Vi har interviewet afdelinger, der har været i hver sin bølge, hvorfor den ene afdeling har brugt redskaberne i en længere periode end den anden. Dog vil det af hensyn til anonymiteten ikke blive synliggjort, i hvilke bølger de to afdelinger har været. Således har det været vores hensigt at specialet skulle kunne bidrage med differentierede og nuancerede vinkler og svar, i forhold til implementeringen af LS/RNR og MOSAIK.

Måden hvorpå vi har opnået kontakt til de to afdelinger har været ved at kontakte enhedslederne, hvorigennem vi har fået kontakt til informanterne. I alt har 11, henholdsvis fem sagsbehandlere i den ene afdeling og seks i den anden deltaget. Dog har én af sagsbehandlerne en lang videregående uddannelse. Kønsmæssigt fordeler sagsbehandlerne sig på henholdsvis fire mænd og syv kvinder, og erfaringsmæssigt i et spænd fra 1 til 27 års ansættelse hos KiF. Til trods for, at vi har interviewet 11 sagsbehandlere, har vi kun ti fuldt transskriberede interviews samt ca. otte minutters transskription af det 11. interview. Grunden hertil er, at optageren der blev anvendt under dette interview afbrød optagelsen, hvorfor interviewet består af en kombination af lydoptagelse og feltnoter.

4.5.1 Selektion

Vi er opmærksomme på, at vores metode til at opnå adgang til informanter, ved at gå gennem gate-keepere, kan have forskellige implikationer. Ved en bekvemmelighedssampling er der en større sandsynlighed for selektion, da det er muligt at afdelingslederne i de to KiF-afdelinger har udvalgt de deltagende sagsbehandlere (Miller & Bell 2012:63). I interviewene har vi eksempelvis overvejende haft sagsbehandlere, der har været positive omkring implementeringen og brugen af LS/RNR og MOSAIK, omend de stadig har forholdt sig kritisk til redskaberne. Et par sagsbehandlere har også henvist til, at andre kolleger ikke nødvendigvis er lige så positivt indstillet som dem selv: "(...) jeg er sikker på, at hvis du spørger nogle af mine kolleger, så kan du godt finde nogle, der ikke er enige med mig. Altså sådan vil det jo være. Jeg tror også at... (griner) jeg er bare positivt indstillet over for det, ikke også" (Bilag 2, Asta:173). Vores resultater skal derfor tages med det forbehold, at der muligvis er flere, mere negativt indstillede sagsbehandlere, som ikke er repræsenteret i dette speciale.

Herudover har to af vores informanter været *superbrugere* af LS/RNR og MOSAIK, hvilket vil sige at de er blevet uddannet i redskaberne før de andre i deres afdeling. Meningen hermed har været, at de har skulle hjælpe og vejlede deres kolleger i brugen af

LS/RNR og MOSAIK. Vi antager, at superbrugerne er særligt positivt indstillet overfor redskaberne, og er opmærksomme på at en sådan selektion har betydning for specialets eksterne validitet.

4.6 Iscenesættelse af interviews

Indeværende undersøgelse bygger på interviews, og det findes derfor relevant at have en sontring af interviewets iscenesættelse, og beskrive den sociale kontekst i det enkelte interview. Sociale kontekster kan have betydning for det sagte, hvorfor en beskrivelse heraf er hensigtsmæssigt, da viden der ikke kan læses ud af transskriptionerne ellers kan gå tabt (Kvale & Brinkmann 2009:150).

Vores ønske har været at få sagsbehandlernes subjektive fortællinger, hvorfor vi ved hvert interview har været opmærksomme på vigtigheden af at søge en tillidsfuld relation, således sagsbehandlerne har kunnet tale om deres oplevelser foran os som fremmede. Chansen for at sagsbehandlerne har kunne opfatte os som 'nogle ude fra' har dog været til stede (ibid.:148). Denne problematik har vi forsøgt at imødekomme ved at sikre, at sagsbehandlernes har følt sig briefet inden interviewets start (Kvale & Brinkmann 2009:149).

Under hvert interview, har der været én sagsbehandler og én interviewer til stede, hvilket vi blandt andet har valgt for at mindske mulige magtforhold. Interviewene har fundet sted i de enkelte KiF-afdelinger. Det har varieret fra hvert enkelt interview, hvorvidt interviewet har fundet sted på sagsbehandlernes egne kontorer eller i et mødelokale. Dog har langt de fleste interviews foregået på

sagsbehandlerne kontorer. I den ene KiF-afdeling, som vi har samarbejdet med før, oplevede vi en åben tilgang, hvor sagsbehandlerne havde en afslappet tilgang til os og eksempelvis selv kom ned i ventesalen og tog imod os. I den anden afdeling havde vi mere delte oplevelser og oplevede en mere distanceret tilgang. På intet tidspunkt oplevede vi fjendtlighed fra sagsbehandlerne, hvorfor vores undren har været om de var nervøse, samt muligheden for, at de ikke før har indgået i en undersøgelse af denne art. Vi har ikke en fornemmelse af, at dette har haft indflydelse på vores empiri, men kan dog ikke udelukke muligheden herfor.

Ved afslutningen af hvert interview, har vi været opmærksomme på at debriefe sagsbehandlerne, hvilket hovedsageligt er foregået ved at de har kunne stille spørgsmål og komme med feedback. Debriefingen er fortsat efter afbrydelse af optageren, hvormed sagsbehandlerne har haft mulighed for at kunne åbne op for emner, som de ikke følte sig sikre på at tale om under selve interviewet (Kvale & Brinkmann 2009:149). Dette oplevede vi ved én sagsbehandler, som efter at optageren var slukket begyndte at tale om resocialisering og en oplevelse af manglende politisk interesse for og forståelse af KiF's arbejdsopgaver. Dette blev noteret ned som feltnoter umiddelbart efter interviewet.

4.6.1 Vores rolle i samarbejdet med KiF

Vores samarbejde med KiF har primært handlet om adgang til informanter. Der er ikke tale om et direkte samarbejde, hvor de har forventet et bestemt produkt fra os, eller at vi undersøger bestemte ting for dem. Samtidig har vi kun opholdt os kortvarigt på de to afdelinger, i forbindelse med de enkelte interviews. Vi vurderer, at vi herved i højere grad har kunnet bevare en professionel afstand til undersøgelsesfeltet og informanterne, og undgå at 'blive indfødte' og overtage informanternes fortolkningsramme. Dette er en styrke for vores undersøgelses uafhængighed og dermed den videnskabelige kvalitet af den viden, vi har frembragt (Kvale & Brinkmann 2009:93). Som vi fremhævede i 'Tidligere forskning' (s. 8), er megen forskning i dette felt udført af tidligere praktikere, hvorfor det også kan være relevant, at vi i højere grad kan bidrage med et mere objektivt indblik i feltet.

På den anden side kan et godt insider-kendskab til gruppen og konteksten give mulighed for en anden slags viden, fordi man som forsker har 'lokal viden' (Nielsen & Repstad 1993:6). Dette gør det eksempelvis muligt at se empirien i en rigere kontekst og på baggrund af ens egen erfaring som insider stille bedre opfølgende spørgsmål. Som Nielsen og Repstad (1993) fremhæver, er det også nemmere for en interviewperson at styre hvilken information, en outsider-interviewer skal have, og tilsvarende svært for interviewereren at vurdere, om noget er blevet udeladt (Nielsen & Repstad

1993:7f). Der er derfor både fordele og ulemper ved, at vi primært har indtaget en outsider-rolle i forhold til vores informanter og felt.

4.7 Refleksioner omkring validitet

Ifølge Yin (2011) har hovedkvalitetskontrollen inden for al slags forskning, dermed også den kvalitative forskning, at gøre med valideringen af en undersøgelse og dens fund (Yin 2011:78). Således er en valid undersøgelse én, der har indsamlet og fortolket dens data korrekt, så konklusionen præcist reflekterer og repræsenterer den virkelige verden, der blev studeret (ibid.). Når dette er sagt, så er den valide undersøgelse ikke et 'enten-eller koncept'. Det vil snarere være målet for ethvert forskningsprojekt, at søge at maksimere undersøgelsens validitet (De Vaus 2011:31).

4.7.1 Intern Validitet

Yin (2011) fremhæver tre fokuspunkter, der skal bruges til at skabe troværdighed og pålidelighed i den kvalitative undersøgelse: gennemsigtighed, systematisk metodebrug og sikring af evidens (Yin 2011:19). Det første punkt *gennemsigtighed*, eller transparens, refererer til begrebet omkring reliabilitet. For at imødekomme ønsket om gennemsigtighed, har vi i specialet arbejdet bevidst på at synliggøre vores data, fortolkninger samt metodologiske valg og refleksioner herom. Vi har således vedlagt transskriptioner af interviewene som bilag, synliggjort vores videnskabsteoretiske position, synliggjort metodiske valg, etiske overvejelser samt løbende refleksioner omkring validitet, i specialets indeværende metodeafsnit. Vores fokus har ikke så meget været på, at resultaterne skulle kunne genskabes, som at vores arbejde skulle kunne vurderes. Ifølge Kvale og Brinkmann (2009) vil en ny interviewundersøgelse således også have bedre betingelser, ved at følge sin egen interviewstil og improvisere undervejs (Kvale & Brinkmann 2009:272). Men ved at lægge vores beskrivelser, dokumentation og forskningsprocedurer frit tilgængeligt for eftersyn, har andre muligheden for at granske vores arbejde og den evidens, der er brugt til at støtte specialets fund og konklusioner (Yin 2011:19).

Den *systematiske metodebrug* har vi arbejdet med fra projektets start. Efter løseligt at have defineret vores problemformulering og problemfelt, har vi således gjort brug af et forskningsdesign til at sørge for at skabe sammenhæng mellem de forskellige forskningsdele og processer. Vi har således designet denne undersøgelse, med et mål om at skabe en rød tråd gennem specialet - søgt at skabe systematik fra problemformuleringen, til arbejdsspørgsmålene, til interviewguiden og dermed også til den empiri, vi har indsamlet. Herfra er analysen systematisk opbygget ud fra arbejdsspørgsmålenes tematikker, og argumentet for alt dette, beror på et ønske om at styrke specialets interne

validitet. Ifølge Yin (2011), skal der i kvalitativ forskning således være passende plads til opdagelser og uventede begivenheder, men ikke desto mindre bør man følge et overordnet sæt af metode- og forskningsprocedurer for at minimere utilstrækkeligt arbejde (Yin 2011:20).

Det sidste punkt Yin nævner i forhold til at skabe troværdighed i den kvalitative forskning, er ved *sikringen af evidens*. For mange kvalitative undersøgelser vil evidensen bestå af informanternes udtalelser, handlinger, sociale interaktion samt den kontekst, hvori de er udtrykt eller udført, da disse bliver en repræsentation af virkeligheden (Yin 2011:20). Vi har styrket den interne validitet ved at finde eksperter på området, til vores empiriindsamling. Der, hvor der kan skabes tvivl om den interne validitet, er blandt andet i forbindelse med spørgsmålet om sampling af informanter (s. 42). Derudover kan der i kraft af, at vi har interviewet fagpersonale, der har skulle udtale sig omkring deres arbejde, forekomme tvivl om, hvorvidt informanterne altid har talt ud fra deres egne holdninger og oplevelser, eller i hvor høj grad de har været præget af Kriminalforsorgens officielle holdninger til LS/RNR og MOSAIK. I analyseprocessen har vi derfor været opmærksomme på ensartede udtalelser og udtryk, der går igen i flere interviews.

4.7.2 Ekstern Validitet

I kvalitativ forskning henviser den eksterne validitet ikke til en statistisk forståelse af generaliserbarhed, hvor man søger at generalisere fundet fra et sample, ud til den større population, hvorfra det er trukket.

Yin (2011) argumenterer for, at ekstern validitet i den kvalitative forskning, henviser til en *analytisk generalisering* hvor forskerne viser, hvordan deres fund genererer et bestemt sæt af begreber, teorier og hypoteser, som vil kunne anvendes i andre lignende situationer (Yin 2011:100). Dertil styrker det den eksterne validitet, hvis forskeren angiver og undersøger modstridende forklaringer, og hvis denne på baggrund af en stringent undersøgelse, kan forkaste modstridende teorier eller hypoteser (ibid.:101f). Som vi fortolker Yins (2011) argumenter, så henviser den analytiske generalisering i høj grad til det *teorigenererende- og teoritestende casestudie*, hvor der er fokus på henholdsvis at generere ny teori og på at videreudvikle eksisterende teori (se Antoft & Salomonsen 2012:34). Dette speciale er derimod designet som et teorifortolkende casestudie, hvorfor vi har haft fokus på at generere ny empirisk viden, frem for at skabe ny teori og analytisk generalisering. Dette svækker naturligvis specialets eksterne validitet.

4.8 Analysestrategi

Som følge af specialets hermeneutiske orientering, tager vi i vores analysestrategi udgangspunkt i de hermeneutiske fortolkningsprincipper, herunder den *hermeneutiske cirkel* (Kvale & Brinkmann 2009:233). Målet er at opnå en mere kvalificeret forståelse af specialets problemstilling, ved at fortolke empirien og tilnærme os en horisontsammensmeltning med sagsbehandlernes oplevelser (Kristiansen 2017:157ff). Det følgende afsnit vil primært fokusere på det, Kvale og Brinkmann (2009) betegner det fjerde trin i analysen, altså vores strategi i forhold til analyse af de transskriberede interviews (Kvale & Brinkmann 2009:218).

Vi har valgt en analysestrategi med fokus på meningen i informanternes udsagn (Kvale & Brinkmann 2009:223f), da vi er interesseret i at forstå deres oplevelse af arbejdet med de nye redskaber. Vores formål har derfor været at udarbejde og udvide meningen i informanternes udsagn, primært ved brug af meningsfortolkning, men også meningskodning og -kondensering samt andre ad hoc-metoder (Kvale & Brinkmann 2009:223, 260). Her har vi særligt gjort brug af den hermeneutiske cirkel som fortolkningsprincip, ved kontinuerligt at bevæge os frem og tilbage mellem kodninger og fortolkninger af enkelte tekstenheder, empirien i sin helhed samt vores forforståelser, for herved løbende at forbedre vores forståelse (Kristiansen 2017:160; Kvale & Brinkmann 2009:233). Materialet er først kodet i forhold til hvilke arbejdsspørgsmål, de forskellige passager berører – vores analyse er således overordnet struktureret ud fra vores tre arbejdsspørgsmål. Dette har også gjort det nemmere at dele analysearbejdet op imellem os, således at vi hver især har arbejdet videre med kodningen under ét af de tre arbejdsspørgsmål; hvert arbejdsspørgsmål har således sit eget sæt af koder eller underkoder (Miles, Huberman & Saldaña 2014:80).

Efter dette første skridt i analysen har vi brugt kodningerne til at foretage en meningsfortolkning, med det formål at udvide tekstens mening (Kvale & Brinkmann 2009:230). Det er her, vi særligt har bragt vores forforståelser i spil og fortolket materialet i konteksten af vores teoretiske forståelse af emnet samt den empiriske litteratur. Disse forforståelser har påvirket vores analytiske spørgsmål til materialet og dermed vores fortolkninger (ibid.:235, 239). I denne fase har vi også forsøgt at konstruere såkaldte *pattern codes* (Miles et al. 2014:86ff) ved at undersøge mønstre, temaer og sammenhænge mellem de forskellige koder i materialet, der eventuelt kan samle dem i grupper under en overordnet 'meta-kode'.

Selvom analysen er struktureret efter de tre arbejdsspørgsmål, som redskab til at fokusere analysen og undgå at miste retning i en stor mængde af data (Miles et al. 2014:73), har vi også forsøgt at holde os åbne over for temaer og fund, der ikke kan indpasses under ét af de tre arbejdsspørgsmål og den tilhørende teoretiske ramme. Dette er gjort for at undgå at 'presse' data ind i den

overordnede ramme, vi anvender, og være åbne for at revidere denne ramme (Kvale & Brinkmann 2009:265; Miles et al. 2014:81).

Det kunne have styrket reliabiliteten af kodningerne og den efterfølgende fortolkning og analyse, hvis alle tre gruppemedlemmer havde kodet hele materialet sammen, også under hvert arbejds spørgsmål, og sammenholdt disse (Miles et al. 2014:84). Vi vurderede dog, at dette ikke var hensigtsmæssigt på grund af specialets tidsmæssige ramme. Samtidig muliggør hermeneutikken en 'legitim mangfoldighed af fortolkninger', hvorfor fortolkerkonsensus ikke nødvendigvis giver mening. Vi har derfor i stedet forsøgt at lægge vores analysestrategi samt argumenterne og evidensen bag fortolkningerne klart frem, så læseren kan vurdere disse (Kvale og Brinkmann 2009:234ff). Vi har samtidig alle tre arbejdet med hele interviewmaterialet og løbende diskuteret analysen og vores forskellige kodninger.

Kapitel 5 - Analyse

Følgende kapitel indeholder specialets analyse og er inddelt i tre delanalyser, som hver er knyttet til et af undersøgelsens tre arbejdsspørgsmål. Alle kilder på empiriske citater i dette kapitel (fx 'Asta:56'), henviser til transskriberingerne der er vedhæftet som Bilag 2.

5.1 Delanalyse 1

I følgende delanalyse vil vi beskæftige os med besvarelse af arbejdsspørgsmål 1. Delanalysen vil have fokus på risikovurderingsredskabet LS/RNR, og hvordan dette redskab implementerer en ny måde, som sagsbehandlerne skal udføre den *social kontrol* på.

Delanalysen er inddelt i to overordnede temaer. Det *første* tema omhandler dels sagsbehandlerne oplevelser af deres nye arbejde, samt hvorledes de finder mening i den nye måde at arbejde på. Derudover indgår der en empirisk refleksion, omkring hvorledes LS/RNR inkarnerer en ny måde at fordele tilsynets kontrol på. Det *andet* tema beskæftiger sig med sagsbehandlerne oplevelser omkring implementeringen af LS/RNR, samt undersøger hvorvidt sagsbehandlerne tror på deres nye arbejdsmetode. Delanalysen afsluttes herefter med en opsamling.

Arbejdsspørgsmål 1: *Hvordan oplever sagsbehandlerne risikovurderingsredskabet LS/RNR, som en ny måde at udøve social kontrol på?*

5.1.1 Skiftet i fokus og ændringen af kontrolarbejdet

Det daglige kontrolarbejde for KiF-sagsbehandlerne, før omstruktureringen af Kriminalforsorgen i 2013-16 og dermed indførslen af LS/RNR og MOSAIK, så meget anderledes ud end i dag. Sagsbehandlerne har altid i deres arbejde, i en eller anden grad, skulle vurdere klienternes risiko for tilbagefald til kriminalitet. Måden hvorpå det tidligere har foregået, har været ved en skønsmæssig vurdering fra sagsbehandlerens side af. Således fortæller vores informanter, at de ikke før har haft en fast struktur at arbejde ud fra, ud over det, der har været fastlagt fra lovgivningsmæssig side. Eksempelvis har der været retningslinjer for, hvornår klienterne efter domsafsigelse, har skulle møde første gang i tilsyn, samt hvor ofte klienterne cirka skulle indkaldes til tilsynssamtaler:

“(…) førhen der var selvfølgelig nogle regler, men det var mere deadlines, og de er der jo stadigvæk, med at når vi modtager dommen, så inden for x antal dage, der skal vi have dem ind. Anden samtale skal være inden for x antal dage osv. osv. Men udover det, så har der egentligt været ret frie rammer i forhold til hvor meget og

hvor lidt... øhmm... og så har vi brugt handleplanerne til at notere, hvad vi har lavet, og det gør vi selvfølgelig også stadigvæk. Men det har jo ændret sig meget" (Bent:117).

Som Bent giver udtryk for i citatet, således fortalte flere andre sagsbehandlere ligeledes, at de i tilsynsarbejdet tidligere havde arbejdet under nærmest fuldstændig 'metodefrihed' (se fx Asta:166, Katja:204, Emma:219), i forhold til hvordan tilsynssamtalerne blev struktureret, og hvad der blev talt om. Dog kunne sagsbehandlerne vælge at kalde en klient til tilsynssamtale lidt oftere, hvis de skønnede, at der var behov for dette.

Sådan som sagsbehandlerne beskriver deres daglige kontrolarbejde, efter indførelsen af først LS/RNR og derefter MOSAIK, står på mange måder i kontrast til den måde, de tidligere har arbejdet på. Den måde hvorpå sagsbehandlerne beskriver, hvordan deres nye arbejdsmetode med risikovurdering foregår på, er med ord som: skemaer, points, score, høj- og lav-risiko osv. I Simon og Feeleys (1992) argumentationer for den nye pønologi, beskriver de, hvordan den giver sig til udtryk i implementeringen af nye teknikker, mere kosteffektive former for kontrol, som skal hjælpe med at identificere og klassificere risici. Blandt disse teknikker nævner de *statistiske teknikker* der skal bruges til vurdering af risiko og forudsigelse af farlighed (Simon & Feeley 1992:457). Således fortæller samtlige af vores informanter også, at deres daglige kontrolarbejde er blevet mere struktureret og sat ind i mere faste rammer, med et fast fokus på risikovurdering med indførelsen af især LS/RNR. Det skiftende fokus illustreres ved de følgende uddrag, hvor Charlotte først bliver spurgt, om hun bruger LS/RNR på samme måder som sine kolleger, og Emma dernæst fortæller, hvordan computeren reagerer med blå skrift, hvis den mener, hun har udfyldt risiko-skemaet på en mulig forkert måde:

"Det er struktureret på den måde, at du faktisk kun kan udfylde det [skemaet] på én måde, det giver lidt sig selv, tænker jeg. Og det var også dengang, vi tog uddannelsen, for at måle om vi kom til at score meget uens i forhold til hinanden, der kom vi alle sammen til at score indenfor. Det kunne godt være, at der var et spørgsmål man havde scoret anderledes, men vi lå inden for den samme scoring i forhold til om man var lav-risiko, eller mellem, eller høj-risiko, og det var sådan set det væsentligste" (Charlotte:242)

"Ja, der er en del 1 og en del 2, hvis man kan sige det sådan, hvor den første del, det er der hvor man scorer på, om man skal have en MOSAIK eller ej, og hvis man har svaret ét der, og så det ikke stemmer overens med det man så svarer i det efterfølgende, så bliver det blåt. Og mange gange, så er der jo mange svar på samme spørgsmål, ikke, og så, men alligevel, så bliver man sådan i tvivl om, er det nu rigtigt, det jeg har skrevet? Så på den led kan man godt bruge rigtig meget tid på det skema" (Emma:216)

Sagsbehandlerne udtrykker delte meninger omkring den nye måde, de skal udføre deres daglige arbejde på. Grundlæggende er de fleste enige om, at der med LS/RNR er kommet noget mere struktur

på tilsynssamtalerne (se fx Vagn:6, Richard:46, Asta:175), hvilket de fleste oplever som positivt. Dog tilføjer de fleste af informanterne, at det stadig er vigtigt for dem at kunne bruge deres faglighed og professionelle skøn, midt i alle disse klassificeringsskemaer og statistiske teknikker. Denne tematik vil blive uddybet i delanalyse 3.

Hvis vi ser på, hvordan sagsbehandlerne søger at skabe mening i den nye måde at skulle udøve kontrol på, finder vi mange referencer i deres fortællinger, der relaterer sig til Bonta og Andrews' teori bag LS/RNR. Vi hører, at sagsbehandlerne i deres fortællinger får skabt accept af og mening med LS/RNR ved at henvise til empiriske videnskabelige undersøgelser, som metoden er bygget på – et argument vi antager at Kriminalforsorgens ledelse har brugt for at 'sælge' den nye arbejdsform til sagsbehandlerne. I en samtale omkring et potentielt konfliktområde mellem sagsbehandlerne's faglige professionslogik og det nye aktuariske redskab, er Charlotte her et eksempel på, hvordan hun har taget argumentet omkring den empiriske forskning til sig som argument for den nye måde at arbejde på;

"(...) det kommer også an på, hvordan man ser det. Jeg tror, jeg har set det meget ud fra det der forskning, jamen hvor forskning viser, at hvis man scorer ud på de her parametre, så er der en højere risiko for tilbagefald – og det giver jo god mening. Så sådan har jeg jo valgt at se på det" (Charlotte:254).

På samme måde er Tinas udtalelse et eksempel på, hvordan sagsbehandlerne får skabt mening med deres nye måde at arbejde på; ved at skabe accept omkring den nye måde at arbejde på, ud fra argumentet om, at det er en videnskabelig bevist metode, der ligger til grund for LS/RNR. I dette tilfælde henviser sagsbehandleren til den del af Bonta & Andrews' teori, hvor de argumenterer for, at lavrisiko klienter skal have en minimal indsats og behandling, da det ellers kan give den modsatte effekt og øge den kriminelle adfærd (se fx Bonta & Andrews 2007:10; Bonta 2010:285). Således henviser Tina i samtalen også til, at lavrisiko klienter nu kun skal til tilsynssamtaler hver 6. uge:

"Jeg tænker, det nye er i hvert fald det her med, at alle skal ikke nødvendigvis have hele pakken inde fra os af, øhh, at det faktisk kan gøre det modsatte, at der faktisk er evidens for, at man kan gøre folk kriminelle. Så det der med, at man sådan helt med god samvittighed kan sætte det på seks ugers kontakt og lave en minimal indsats ved nogen, øhh, det er nyt for os, tænker jeg" (Tina:141).

I det hele taget virker det som om, de fleste af sagsbehandlerne accepterer de nye ændringer i deres daglige kontrolarbejde, ved at begrunde ændringerne som værende berettigede på baggrund af forskning på området. Dog reflekterer Bent over, hvorvidt man bare kan tage et arbejdsredskab, der forskningsmæssigt har vist sig at virke i Canada og implementere med samme effekt under danske

forhold. Således fortæller Bent om sine betænkeligheder i forbindelse med præsentationen af LS/RNR som det nye redskab og fokus i tilsynsarbejdet:

”Altså jeg synes lige, da vi fik det, og de skulle sælge ideen til os... det er jo altid lidt det, det handler om ikke; at få folk med selvom det er noget, vi skal - så er det altid rart, hvis folk er positive. Ehm, der brugte de meget tid på at fortælle, at det var altså noget, der var forsket i, og det var i Canada, og det var bare... [mellem linjerne: stort og fantastisk] (...) Og man kan sige, derovre er det nogle andre uddannelser de har, dem der sidder og laver det. Der er de 'parole officers', det er sådan noget, det tager ikke så lang tid at blive, og de arbejder med noget helt andet end os. Jeg havde sådan lidt svært ved at 'spise den'; at man bare tager noget og putter over, fordi det virker derovre. Jeg synes, der var nogle andre faktorer, som skulle være opfyldt før man bare kunne tage noget, en model, og så noget forskning, og så putte direkte på den danske model, for jeg synes ikke, grundlaget er det samme. Vi har en meget speciel Kriminalforsorg i Danmark kontra USA og Canada og mange andre lande. Så man kan sige, at det jeg godt kunne tænke mig kunne have været anderledes, det var, hvis man måske havde brugt lidt mere tid, og så i stedet for bare at tage en model og så føre næsten direkte over, det var at forske i det herhjemme, ud fra måden vi arbejder på” (Bent:116).

Citatet afslører ikke blot en kritisk sans og stor faglig stolthed, men også et ønske om at have været en mere involveret og deltagende part omkring nyskabelsen af tilsynsafdelingernes kontrolarbejde.

En anden måde, vi ser, at sagsbehandlerne skaber mening i deres nye måde at arbejde på, er ved at viderefremde historien om, at denne nye metode omkring risikovurdering vil effektivisere deres arbejdsgang. Således fortæller flere af informanterne om det smerte i, at deres ressourcer nu målrettes de klienter, der har størst behov for hjælp (se fx Asta:168, Charlotte:245). Dette lyder på sin vis som almindelig sund fornuft, men vi registrerer, at det også bliver fortalt af sagsbehandlerne som en slags 'salgstale', hvilket man kan reflektere over, om det har været endnu et argument, de har fået fremført forud for omlæggelsen af deres arbejde. Charlotte fortæller her, hvordan hun synes at LS/RNR og brugen af risikovurdering giver mening for hende, i forhold til hendes arbejde og kontrolinstans:

”Ja og det er jo også lidt det, der er et kæmpe plus ved det her; at differentiere indsatsen. For der er jo ingen grund til, at en der kun har lavet et enkeltstående... nu har han fået en dom, så man kan sige, at det er jo også alvorligt nok... men at bruge lige så meget krudt på ham, som på den, der har lavet gentagende kriminalitet. (...) det er møntet således, at man netop skal lægge ressourcerne der, hvor det giver mest mening: ved de høje. Det kunne man ikke... nu har vi muligheden for at, i forhold til tilsynsfrekvensen, at sætte den lidt lavere ved den laveste gruppe, hvor vi derimod skal intensivere den ved høj-risiko klienter. Så på den måde bliver det mere en målrettet indsats” (Charlotte:245).

Netop argumentet om at effektivisere og målrette indsatsen, således at dem der vurderes som høj-risiko klienter modtager det mest intensive niveau af kontrol, henviser til Bonta & Andrews' *risikoprincip* (se teori afsnittet s. 27). Feeley & Simon (1992) henviser i den forbindelse til det klareste eksempel på den ny pønologis kontrolmetode som værende: *selektiv inkapacitering* (Feeley & Simon 1992:458). Således argumenterer Feeley & Simon (1992) for, at man med den selektive inkapacitering har en målsætning om at identificere høj-risiko gerningspersoner med det formål at opretholde en langsigtet kontrol over disse, imens man modsat investerer i mindre indgribende kontrol til lav-risiko gerningspersonerne (Feeley & Simon 1992:458). Selv om man ikke kan sige, at Kriminalforsorgen har indflydelse på en doms temporale aspekt, mener vi godt at man kan argumentere for, at der kan være tale om selektiv inkapacitering ved brugen af LS/RNR, da redskabet har indflydelse på tilsynsfrekvensen og dermed også indirekte på den dom, som klienten har modtaget. LS/RNR bruges som måleredskab i KiF således, at jo højere en risiko der måles, des højere kontakthypighed, og dermed også mere kontrol eller straf, om man vil. Sagsbehandlerne har således fortalt os, at dem der kommer i høj-risiko bliver indkaldt til et kognitivt MOSAIK-forløb med samtaler hver 14. dag, imens lav-risiko klienter bliver indkaldt til såkaldte 'almindelige samtaler' op til hver 6. uge (se fx Asta:168, Richard:51).

Vi har i den forbindelse haft et ønske om at undersøge, hvorvidt sagsbehandlerne har reflekteret over det skifte, der er sket med deres arbejdspraksis (ud over de åbenlyse praktiske ændringer der har været, med fx spørgeskemaer, pointscorer, samtaleteknikker mv.). Således har vi spurgt sagsbehandlerne, hvilke tanker de har gjort sig om, at deres risikovurdering nu påvirker hvor meget kontrol klienterne udsættes for (se Bilag 1). Det viser sig, at spørgsmålet synes at forvirre sagsbehandlerne, måske fordi det ligger tæt op ad et analytisk spørgsmål. Vagn starter eksempelvis med at besvare spørgsmålet ved at forklare, at de to første måneder af tilsynet er tilsynsfrekvensen hver 14. dag for alle, og imens han forklarer, kan interviewereren se at han tænker, og pludselig skal han have gentaget spørgsmålet:

V: "(...) Åhh... Kan du lige stille spørgsmålet en gang til?"

I: Åhh.. Hvad tænker du i forhold til at vurderingen er inde og påvirke hvor meget kontrol der skal holdes med hvor tit de skal komme ind.

V: Ja. Åhh. (tænkepause)

I: Om det sådan...

V: Jo... Altså det jo... Altså. Resultater viser jo lidt, øhhh, i forhold til indsats, eller det viser jo i forhold til hvilken indsats, der skal ydes ikke. Så jo det... Jo...

I: Ja. Så på den måde tænker du, at det er fint, at dem i høj de får også meget kontrol?

V: Ja.

I: Og at man ligesom fordeler ressourcerne på den måde?

V: Ja. Yes. Yes. Yes..." (Bilag 2:9).

Sagsbehandleren virker her tøvende og tvivlende i sin besvarelse og forholder sig, til trods for refleksioner under interviewet, langt bedre til metodens salgstale, som han er blevet undervist i, end det vi spørger om. Dette gælder også for de fleste andre informanter på dette område. Dette fund stemmer overens med Persson & Svenssons (2011) undersøgelse omkring brugen af risikovurdering i forbindelse med prøveløsladelse, hvor de ligeledes fandt, at sagsbehandlerne ikke var optaget af det underliggende skifte mod risikovurdering (Persson & Svensson 2011:101). En enkelt sagsbehandler, Charlotte, gav dog udtryk for nogle refleksioner, der ligger i forlængelse af teorien om selektiv inkapacitering, og citatet viser, at hun faktisk forholder sig til, at der nu er sket en ændring, hvor højrisiko klienter tildeles mere kontrol end før:

I: "På den måde kan man godt sige at I har lidt mere indflydelse til at påvirke selve dommen nu... For hvis I skal se dem tiere, så vil de [klienterne] jo også føle at de får en hårdere dom?"

C: Jo [tænker]. Jo, for... det er jo også derfor vi gør meget ud af om de egentlig bliver introduceret, fx dem der bliver prøveløsladt, i forhold til MOSAIK, hvad det indebærer. For det indebærer faktisk, at de skal komme til samtale minimum hver 3. uge og gerne hver 14. dag" (Bilag 2:245).

Der synes at være mange sammenfald mellem Kriminalforsorgens omstrukturering, indførelsen af bl.a. LS/RNR, og Feeley & Simons (1992) beskrivelser af et vestligt paradigmeskifte inden for pønologi og feltet for kriminalitetskontrol. Især kan man reflektere over, hvorvidt LS/RNR henviser til en ny og mere kosteffektiv form for kriminalitetskontrol; selektiv inkapacitering (Feeley & Simon 1992:457f). Således kan man videre reflektere over, om det vil have betydning for kontrolarbejdet i de danske KiF-afdelinger, at sagsbehandlerne bliver skolet i den praktiske brug af LS/RNR og den nye aktuariske måde at tænke på, uden at de kritisk reflekterer over hvilke ændringer, et nyt paradigme reelt tilføjer deres kontrolfunktion. Helt praktisk konkretiseret ved, at de fx nu laver en risikovurdering, der får betydning for tilsynsfrekvensen og dermed afgør, hvor meget kontrol eller straf en klient skal have.

5.1.2 Oplevelser af implementeringen og troen på det nye arbejdsredskab

Bonta (2010) argumenterer for, at den største udfordring er at overføre RNR-modellen til den 'virkelige verdens' forhold (Bonta 2010:287). Således nævner Bonta (2010) nogle forhold omkring organiseringen og implementeringen af hans metode, der forskningsmæssigt har vist sig at skulle være på plads for at give det bedste udbytte af både LS/RNR og MOSAIK. Bonta (2010) nævner blandt andet

vigtigheden af, at organisationen og ledelsen omfavner og bakker op om en vision omkring, at det er i bedste interesse for alle, at der bliver ydet kognitiv adfærdsterapi til klienterne. Derudover foreslår Bonta (2010), at sagsbehandlerne bliver korrekt trænet og superviseret i brugen af LS/RNR som risikovurderingsredskab, samt at der bliver lavet policies og ydet organisatorisk støtte omkring tiltaget (Bonta 2010:287).

Det Bonta (2010) argumenterer for er, at implementeringen er særdeles vigtig for metodens succes og for hvor store reduktioner i recidivstatistikken, man vil se (Bonta 2010:287). Når vi som et af de første spørgsmål i interviewguiden spørger sagsbehandlerne om, hvordan implementeringen af LS/RNR er gået i deres afdeling, er svarene tvedelte. Vores empiri viser, at en del af sagsbehandlerne har haft relativt nemt ved at omstille sig i forbindelse med implementeringen og alle de nye tiltag. Den anden del af sagsbehandlere giver udtryk for, at det for dem, eller andre i deres afdeling, har været et stort og årelangt arbejde med først at lære LS/RNR og senere MOSAIK at kende. Et arbejde, de stadig er i gang med, og som stadig kræver en masse af dem på det professionelle og personlige plan. Det er bemærkelsesværdigt, at vi i vores empiri ikke kan se nogle forskelle på afdelingerne, i forhold til oplevelsen af stadig at være i gang med implementeringen af LS/RNR og MOSAIK, til trods for at afdelingerne har været i to forskellige bølger. Således oplever sagsbehandlerne fra den tidligere bølge de samme problemstillinger og udfordringer med redskaberne, som sagsbehandlerne i den senere bølge. Vores empiri peger derfor på, at den tidsmæssige forskel ikke kommer til udtryk, i sagsbehandlerne oplevelser af implementeringen og brugen af redskaberne. Sagsbehandlerne fortæller videre om et forløb, hvor de startede med at deltage i et fire dages kursus omhandlende både MI (Motivational Interviewing) og LS/RNR, med afsluttende eksamen. Denne fase af implementeringen omtaler informanterne som både *"veltilrettelagt fra direktoratets side"* (Asta:162) samt med nogle *"fantastiske undervisere"* (Katja:196). Men derudover er implementeringen fortsat i et par år efter dette, hvor sagsbehandlerne fortæller, at de har arbejdet intenst med øvelsesdage, rollespil, sparring og supervision; noget, som flere fortæller, har været særligt krævende. Flere af sagsbehandlerne nævner også, at de i den forbindelse har skullet videofilmes, hvilket flere har følt grænseoverskridende. Katja fortæller hvordan det har været svært for hende at arbejde med på øvelsesdagene, da det således er påkrævet, at øvelserne bliver videofilmet:

K: "(...) vi har haft sådan meget fokus på... vi skal videofilmes og sende over, hvis du har hørt om det?"

I: Ja, det har vi godt hørt lidt om.

K: Og jeg er én af dem, der ikke har gjort det... Jeg har simpelthen en barriere, jeg kan simpelthen ikke komme over det. Jeg skal - men øhh... Ja. Men det skal vi jo altså have gjort, det hører med til en del af det.

I: Okay. Men du synes ikke det er så... så sjovt?

K: Nej! Og det irriterer mig, at jeg ikke bare kan lade som ingenting, men det kan jeg altså ikke. Men det er jo også en del af det, at man ligesom kan lære at se på, hvad gør man godt og hvad er mindre godt, og hvor er der plads til forbedringer, og sådan... Og jeg ved det godt, jeg ved godt hvad der skal til, men altså jeg kan ikke komme over den hurdle" (Bilag 2:197).

Katja er et eksempel på, hvordan sagsbehandlerne i en stressende arbejdsproces, er blevet yderligere påvirket af, at nogle af de måder, der er valgt at indøve den nye arbejdsgang på, har følt grænseoverskridende på det personlige plan. En anden stressfaktor i implementeringsfasen som sagsbehandlerne nævner, allerede inden de følte sig fortrolige med deres nye arbejdsmetoder, er at de har skulle 'måles og vejes' på resultater, især i forbindelse med *måltal*. Bent beskriver et eksempel på dette, hvor han fortæller om hans frustrationer over at skulle forholde sig til måltal, på et tidligt tidspunkt i processen:

"De har jo investeret en masse penge i det, så de skal jo have nogle tal, der viser, at 'det var godt, vi gjorde det her'. Men jeg gør mit arbejde så godt, som jeg overhovedet kan. Det er jo ikke fordi, at jeg bliver bedre til mit arbejde, fordi at der kommer nogle tal. Tværtimod. Og man kan sige, at der er kommet så meget i Kriminalforsorgen de sidste 1,5 år med nye ting – så er det også vigtigt at anerkende medarbejderne, og sige... Og det kunne jeg måske mærke, at det var sådan, det folk begyndte at have lidt brug for nu. For vi har jo bare sagt, at vi går på uddannelse, og vi gør alle de her ting [siger ja til alt det, organisationen vil have]... men så fungerer vi mennesker jo også sådan, at det er enormt godt som ledere og som en institution at anerkende og sige: 'Det er kraftede fedt, at I bare alle sammen har gjort det her, vi ved godt, at der har været nogle udfordringer og alt det der, men hold kæft hvor er I gode'. Ikke at vi skal klappes på ryggen hver dag, men når vi så er ved at være rigtig langt i det... hvor det måske lige ville være oplagt lige at bruge lidt tid på det og anerkende sine medarbejdere – så hopper man i en helt anden grøft og vælger at sætte nogle tal op og sige: 'hov hov hov, nu skal I gøre det endnu mere' altså... man bliver bare så træt..." (Bent:128f).

Det er naturligt, at Direktoratet og ledelsen befinder sig et helt andet sted tidsmæssigt i hele implementeringsprocessen af LS/RNR og MOSAIK i KiF-afdelingerne, i forhold til hvor sagsbehandlerne befinder sig. Således har processen været i gang for Direktoratet og ledelsen i mange flere år, end det har for sagsbehandlerne, som på nuværende tidspunkt oplever, at de stadig står midt i alt det nye, som de ikke har fundet sig helt til rette i endnu. Man kan reflektere over, hvorvidt denne tidsforskel kan give anledning til konfliktende forventninger og behov, de to forskellige grupper imellem. En anden tanke, der er interessant at følge, er, om den modstand, som vores informanter fortæller at have oplevet mod nogle af tiltagene under implementeringen, vil få konsekvenser for den måde, de udfører deres kontrolarbejde på. Her vil vi fortsætte med eksemplet fra Bent, da han netop giver

udtryk for, under snakken omkring måltal, at det er noget, der kan få ham til at afvige fra LS/RNR proceduren:

B: "(...) der kunne jeg godt bruge at det var lidt mere... lidt mere nuanceret. Og at kravene for, hvor mange vi skulle køre det på, måske ikke var nær så høje. Nu kan jeg ikke huske, hvor mange de gerne vil have, at vi gør det på... jeg glemmer altid de tal der, for hvis det ikke giver mening, så gør jeg det ikke.

I: Så I har nogle måltal?

B: Jaah, at så og så mange skal vi huske... skal der laves RNR på, og så og så mange skal der laves... Det kan jeg så mærke, at det er den negative del af alt det her, der er kommet ind, at de vil måle og veje hele tiden. I min verden får de ikke en skid ud af det, for jeg vil ikke gøre noget anderledes på grund af nogle tal. Det får ikke mig til at arbejde anderledes, ud over... jo måske tager det lidt af arbejdsglæden af, at man hele tiden har det i baghovedet... som sådan en pisk" (Bilag 2:123).

Arbejdsgruppen henviser til Bonta & Andrews' teori, når de skriver, at en afgørende forudsætning for gode effektresultater ved at implementere RNR-principperne er, at der er organisatorisk og ledelsesmæssig opbakning (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:4). Vi har dog ikke fundet det nævnt nogle steder, at medarbejdernes støtte og opbakning også skal prioriteres. Således fortæller sagsbehandlerne videre, at de heller ikke er blevet inddraget eller spurgt om deres holdninger og tanker i forbindelse med implementeringen. Man kan videre reflektere over, hvorvidt dette kan påvirke tilsynsarbejdets praktiske udførelse, og måske i sidste ende metodens succes.

Clausen (2016) henviser til, at implementeringen af RNR-principperne i KiF skete med det formål, at det skulle bidrage til en mere effektiv tilsynsindsats, både i forhold til en optimeret resourceanvendelse samt nedbringelse af recidiv (Clausen 2016:4). Netop nedbringelsen af recidiv er ofte et argument, der bruges ved indførelsen af nye kriminalpræventive indsatser. Men når vi griber fat i begrebet i denne analyse, er det fordi vi har valgt at spørge vores informanter om, hvordan de ud fra deres praktiske erfaring oplever mulighederne for at hindre deres klienters recidiv med de nye metoder LS/RNR og MOSAIK. Argumentet for at spørge KiF-sagsbehandlerne om dette er, at vi har ønsket at undersøge, om sagsbehandlerne rent faktisk *tror* på de nye metoder, som de har været med til at implementere på deres arbejdsplads.

Svarene på spørgsmålet peger i lidt forskellige retninger. Richard udtrykker fx helt eksplicit, hvorledes han mener at sagsbehandlerne klart har bedre muligheder nu, end de tidligere har haft, i forhold til at kunne ændre klienternes adfærd (Richard:62). Han mener, det skyldes LS/RNR's måde at målrette sagsbehandlernes arbejde på, med fokus på de kriminogene behov. Omvendt er Tina noget mere tilbageholdende i sin vurdering af hvorvidt problemer med recidiv nu hører fortiden til:

I: "Okay. Men er det så sådan at du oplever, at I har bedre mulighed for at hindre recidiv nu, end I havde før?"

T: [Tænkepause]

I: Sådan ud fra din erfaring?

T: Jeg tænker stadigvæk, at personerne er jo ikke anderledes, øhh, så dem som slår ud i høj og meget høj, det kan godt være de skal have MOSAIK nogle gange, fordi de er på rigtig mange måder rigtig, rigtig dårlige. Så selvom de gennemgår et MOSAIK forløb og måske begynder at kan se, at der er noget, med den måde man tænker, så har - går vi jo ikke ud og finder ny omgangskreds til dem, vi finder ikke nye familier til dem, så der er mange af de her ting, er de jo stadigvæk udfordret på, øhm... (...) men det er altså ikke gjort ved, at man har en MOSAIK samtale, det er det ikke, fordi det er en tung, tung målgruppe" (Bilag 2:147).

Tina giver udtryk for, at selv om hun faktisk er rigtig positiv overfor hele den nye omlægning til LS/RNR, er ændringer af kriminelle tanker og adfærd noget der tager tid, og især for den gruppe, der falder i høj-risiko for tilbagefald.

Andre sagsbehandlere har det til fælles, at de i deres svar nævner, at man heller ikke kommer uden om, at det handler om klienternes motivation for at ændre deres adfærd og stoppe med kriminalitet. Emma tror helt sikkert, at mulighederne for at mindske recidiv er blevet bedre. Hun fortæller, at hun oplever og ser, at klienterne bliver mere bevidste om sammenhængene mellem tanker og adfærd, hvilket giver dem 'aha-oplevelser', men det sker kun for de klienter der har motivationen til at arbejde med sig selv (Emma:228). Charlotte viser også en tiltro til LS/RNR, når hun svarer, at brugt som det måleredskab, det er ment som (til at vise på hvilket område, indsatsen skal gives), så tror hun på, at det har en recidivhæmmende effekt (Charlotte:246). Til gengæld skyder hun lidt mere med spreddehagl, når hun taler om hvilken indsats, der er recidivhæmmende, da det er hendes holdning, at dette er individuelt fra klient til klient. Således taler Charlotte længe om hendes gode erfaringer med fx mentorordningen, da hun oplever, at dette tiltag kan hjælpe klienten med praktiske ting, som kan være mindst lige så recidivhæmmende som en kognitiv MOSAIK-samtale (Charlotte:247).

Det, vi kan høre på sagsbehandlerne, er, at de stadig oplever det så nyt at arbejde med de nye metoder, at det kan være svært at udtale sig om reelle erfaringer med metodernes succes i forhold til recidiv. Vi er dog heller ikke interesseret i at belyse det statistiske aspekt, men hvorvidt sagsbehandlerne finder deres nye arbejdsmetoder meningsgivende og tror på dem, som hjælp i den kontrolfunktion de besidder. Asta er et eksempel på, hvordan flere af sagsbehandlerne implicit taler om, hvordan de med deres arbejde får plantet nogle 'frø' hos klienterne, som i det mindste *med tiden* vil virke på recidiv:

I: "Tror du, at det vil gøre en forskel på recidiv med de nye metoder?"

A: Altså det håber jeg da, at det vil.. Altså vi kan jo ikke sætte tal på endnu, men det kommer vel forhåbentligt på et tidspunkt, at man kan se om.. [henviser til statistiske målinger, Kriminalforsorgen laver].

I: Er det for tidligt, i forhold til at få en fornemmelse om det virker anderledes på klienterne?

A: Altså jeg har nok svært ved sådan at give et entydigt svar, men på nogle tror jeg, at det gør... for jeg tror, at der er nogle, at når vi kører et MOSAIK-forløb, at vi prøver at snakke andre strategier... altså det håber jeg, at det gør, men jeg ved det ikke. Jeg tror, at det bibringer noget, og det kan godt være, at det ikke i første hug hjælper, men jeg tror nogen alligevel går herfra med noget, de kan bruge på sigt også" (Bilag 2:171).

Ligesom forrige citat med Tina, fornemmer man også her, hvordan Asta har en meget realistisk holdning omkring den klientgruppe som de skal køre MOSAIK med. Således giver de begge udtryk for, at de ikke bare naivt forventer at have set denne klientgruppe for sidste gang, men at de omvendt har *tiltro* til, at MOSAIK-forløbet kan ændre adfærden i det lange løb. Det er således vores indtryk, at sagsbehandlerne er positivt stemt og håbefulde over for metodernes påvirkning på klienternes recidiv, hvilket vi tolker som en lidt forsigtig, men dog en *tro* på de metoder, de selv har været med til at implementere de sidste år.

5.1.3 Opsamling

Vi har i denne delanalyse undersøgt og arbejdet med specialets arbejdsspørgsmål 1. Sagsbehandlerne fortæller eksplicit, at de kommer fra en arbejdsgang, der ud over nogle lovmæssige tilsynsfrekvenser ellers var domineret af metodefrihed. Det nye arbejde med LS/RNR som omdrejningspunkt byder på en struktur, der bliver hilst velkommen af sagsbehandlerne og i øvrigt bliver beskrevet på samme måde, som Feeley & Simon (1992) beskrev det nye pønologiske paradigmeskifte. Den måde, sagsbehandlerne synes at skabe mening i deres nye kontrolarbejde, er ved at genfortælle den historie, Direktoratet for Kriminalforsorgen har skolet dem i, nemlig at LS/RNR er en videnskabeligt bevist metode. Derudover skaber sagsbehandlerne mening ved at videreformidle fortællingen omkring, hvordan LS/RNR vil effektivisere deres arbejde; en historie, vi argumenterer for, har paralleller til selektiv inkapacitering, som Feeley & Simon (1992) henviser til som værende det klareste eksempel på den nye pønologiske kontrolmetode (Feeley & Simon 1992:458). Vi har i den forbindelse undersøgt, hvorvidt sagsbehandlerne reflekterer over det skifte, der er sket med deres tilsynsarbejde og kontrolfunktion; Et skifte vi mener varsler om nye tider, ikke bare for KiF, men som et større skifte i dansk kontrolpolitisk kontekst. Sagsbehandlerne virker lidt forvirrede over spørgsmålet, og viser mere tendens til at være optaget af den praktiske implementering og de mere formatmæssige ændringer.

Ifølge Bonta (2010) er det vigtigt for metodens succes og dermed også for reduktion af recidiv, hvordan LS/RNR implementeres (Bonta 2010:287). Bonta (2010) har især fokus på organisatorisk og ledelsesmæssig opbakning (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011:4), hvilket vi har reflekteret over, da sagsbehandlerne står med det daglige ansvar for at adfærdsændre klienterne og dermed også i høj grad vil være nøglen til metodens succes. I vores undersøgelse af sagsbehandlernes oplevelse omkring implementeringen, viser svarene sig lidt tvedelte. Sagsbehandlerne giver udtryk for, at de har arbejdet hårdt og seriøst med implementeringen de sidste år. Dog nævner de forskellige områder, hvor de er blevet pålagt ekstra pres, som har påvirket dem personligt, fx at skulle videofilmes ved deltagelse i øvegrupper, der nævnes som værende grænseoverskridende. Derudover opleves det ekstra stressende og frustrerende, at Direktoratet i implementeringsfasen har sat måltal for, hvor mange klienter sagsbehandlerne skal have igennem et MOSAIK-forløb. Flere sagsbehandlere fortæller, at når de presses yderligere, afviger de fra LS/RNR's retningslinjer og udfører arbejdet 'på deres egen måde'. Vi forstår det som en *modmagt*, hvor sagsbehandlerne gør modstand mod ledelsen, da de prioriterer deres egen vurdering og faglighed. Man kan reflektere over om det, at henholdsvis Direktoratet og sagsbehandlerne tidsmæssigt er to vidt forskellige steder i implementeringsprocessen, kan give anledning til en diskrepans mellem forventninger og behov de to grupper imellem. Vores empiri peger videre på, at den tidsmæssige forskel mellem de to deltagende afdelinger ikke kommer til udtryk, i sagsbehandlernes oplevelser af implementeringen og brugen af redskaberne. Det er bemærkelsesværdigt, at vi i vores empiri ikke kan se nogle forskelle på afdelingerne, i forhold til oplevelsen af stadig at være i gang med implementeringen af LS/RNR og MOSAIK, til trods for at afdelingerne har været i to forskellige bølger.

Sagsbehandlerne virker videre meget realistiske omkring den gruppe af høj-risiko klienter, de nu skal hjælpe igennem et MOSAIK-forløb – også i forhold til hvorvidt de tror, at den nye metode er bedre til at mindske deres klienters recidiv. Dette sagt, er sagsbehandlerne til trods for deres lidt forsigtige svar, positive og håbefulde overfor deres nye arbejdsmetode.

5.2 Delanalyse 2

I denne delanalyse vil fokus rettes mere specifikt mod resocialisering og den kriminalpræventive indsats MOSAIK, der er implementeret sammen med LS/RNR som en ny struktur og metode i det resocialiserende arbejde. Målgruppen for MOSAIK er de klienter, der har scoret i høj eller meget høj-risiko for recidiv i LS/RNR. Samtidig arbejdes der i MOSAIK med de kriminogene behov, som LS/RNR-vurderingen har identificeret. Følgende delanalyse beskæftiger sig således med arbejdsspørgsmål 2 og er struktureret efter to overordnede empiriske temaer: 'klientforståelse og arbejdsmetoder i MO-

SAIK' og 'betingelser for MOSAIK'. Det første tema beskæftiger sig primært med, hvordan sagsbehandlerne forstår klienterne (subjektet for den resocialiserende indsats), og hvordan der konkret arbejdes resocialiserende i MOSAIK. I det efterfølgende tema analyseres sagsbehandlernes generelle holdning til MOSAIK, og de betingelser sagsbehandlerne oplever at skulle arbejde under i et MOSAIK-forløb.

Arbejdsspørgsmål 2: *Hvordan oplever sagsbehandlerne den resocialiserende indsats MOSAIK?*

5.2.1 Klientforståelse og arbejdsmetoder i MOSAIK

Feeley og Simons (1992) tese om en udvikling mod øget kontrol og håndtering af høj-risiko kriminelle giver ikke megen rum til resocialisering (Feeley & Simon 1992:452). Set i lyset af dette er det interessant, at indførelsen af et risikovurderingsredskab i KiF går hånd i hånd med indførelsen af et nyt resocialiserende tiltag i form af MOSAIK. Resocialisering synes altså stadig at blive vægtet højt i KiF og er også fortsat indskrevet i Kriminalforsorgens Mål- og Resultatplan (Kriminalforsorgen 2016:2). I interviewene beskriver stort set alle sagsbehandlere ligeledes, at de vægter resocialiseringsopgaven højt i deres arbejde. Eksempelvis fortæller Richard: *"jamen det [resocialisering] er vores mål på en eller anden måde, altså det er det, som vi sidder her for, det er derfor, vi skal... det er derfor, vi er sat i verden, var jeg lige ved at sige, herinde i Kriminalforsorgen"* (Richard:53). Generelt synes opfattelsen blandt sagsbehandlerne at være, at resocialisering er det, tilsynet 'går ud på', og en stor del af Kriminalforsorgens eksistensgrundlag. Denne vægtning af resocialisering som formålet med straffen er dog ikke overraskende, set i lyset af tesen om *scandinavian exceptionalism*. Her fremføres det netop, at de skandinaviske lande generelt har en human og inkluderende pønal kultur, og at Danmark har en lang tradition for resocialisering (se fx Balvig 2005:185; Smith 2012:38, 41). Der var således heller ingen af vores informanter, der fremhævede det at kontrollere og håndtere risiko som deres kerneopgave (til sammenligning, se fx Hardy 2014:312).

Vi har i analysen fundet det relevant at spørge, hvordan sagsbehandlerne helt grundlæggende forstår deres klienter, og hvor de placerer årsagen til klienternes problemer (herunder kriminalitet). Dette kan give en bedre forståelse af sagsbehandlernes oplevelser og hjælpe til at placere dem inden for de forskellige paradigmer i specialets teoretiske ramme (jf. Nilsson 2013:27). Som vi vil uddybe i afsnittet 'Forhold ved klienterne' (s. 67), forstår sagsbehandlerne som udgangspunkt deres klienter som udfordret på flere parametre. Sagsbehandlernes forståelse af kilden til disse udfordringer synes dog at pege i forskellige retninger. Flere sagsbehandlere udtrykker forståelser, der kan knyttes an til det moderne paradigmes forståelse af subjektet som i høj grad ydrestyret, ofte af faktorer knyttet til en form for social deprivation (Balvig 2005:179; Nilsson 2013:39). Eksempelvis for-

tæller sagsbehandleren Oda: "(...) *der er så mange andre ting, der lige gør, at det hele det vælter for dem*" (Oda:183). En anden sagsbehandler taler direkte om 'ydre påvirkninger', der får det til at eksplodere for klienterne og tilføjer senere, henvendt til interviewer, at "*der er mange påvirkninger hele tiden. Du er også påvirket af mange forskellige ting*" (Gorm:105). I forlængelse heraf bemærker en anden sagsbehandler også følgende: "(...) *mange af dem er jo simpelthen så søde og gode mennesker og vil egentlig bare rigtig gerne noget godt*" (Frida:297). Her synes at være en forståelse af, at klienterne i bund og grund er gode mennesker, og at fejlen ikke ligger hos dem, men i de omstændigheder, de har været underlagt (jf. Balvig 2005:179; Hannah-Moffat 2005:43).

Flere sagsbehandlere udtrykker imidlertid også forståelser, der peger mere i retning af den nye behandlingstankes forståelse af subjektet. Det kommer især til udtryk i beskrivelserne af, hvordan der arbejdes resocialiserende i MOSAIK. Klienterne skal i arbejdet med MOSAIK-øvelserne opnå en bedre indsigt i forhold til deres egne værdier, holdninger og tanker, og hvordan disse påvirker deres adfærd:

"(...) det er nogle øvelser, hvor man skal kunne tænke noget andet inde i sit hoved end at tænke, hvis der er én der kigger på én, 'han er, han skal ikke kigge på mig og han er bare' - i stedet for at tænke, 'måske var det egentlig ikke mig han kiggede på, det kunne være hvem som helst, og jeg får ikke noget ud af at lave ballade', det er jo sådan nogle øvelser, man kommer frem til til sidst, hvor de simpelthen finder ud af, at ved at tænke anderledes, så kan de handle anderledes" (Tina:157).

Som tidligere nævnt bruger enkelte sagsbehandlere begrebet 'aha-oplevelse' til at beskrive dette fænomen, hvor klienterne pludselig bliver bevidste om, at tanker er bestemmende for deres adfærd, og bevidste om hvilke tanker, der er hensigtsmæssige. En anden sagsbehandler nævner et eksempel med en specifik klient:

"(...) Altså, der er virkelig nogle ting, der er gået op for ham, altså at, nåh, jamen han skal jo bare, hver gang han er ved at tænde af, så skal han bare tænke anderledes, altså, det er ikke fordi folk de vil genere ham, det er simpelthen hans tanker, der gør, at han tror, de vil genere ham" (Emma:234).

I sagsbehandlernes beskrivelser synes der at ligge en ide om, at klienterne mangler selvindsigt, som MOSAIK kan være med til at skabe gennem disse 'aha-oplevelser'. En anden sagsbehandler beskriver det som en 'øjenåbner', fordi: "(...) *de har simpelthen ikke været bevidste om, at den måde de agerede på, den har været forkert, og de ting som de har gjort i nogle forskellige sammenhænge, de har været uhensigtsmæssige*" (Richard:59). Denne måde at arbejde resocialiserende på kan i høj grad knyttes til den nye behandlingstankes klientforståelse: "*crime was the outcome of insufficiently or*

unevenly developed rational or cognitive capacities. Criminals did not know how!" (Duguid 2000 citeret i Hannah-Moffat 2005:42). Her placeres årsagen til klienternes problemer i klienterne selv i form af fejltænkning og manglende selvindsigt (Anderson 2004:389; Nilsson 2013:34, 38). Som en anden sagsbehandler udtrykker det: "*alle de der problemer de har, de starter oppe i deres eget hoved (...)*" (Tina:153). Dette kommer også til udtryk i følgende citat fra Charlotte, hvor tanker og holdninger tænkes at trumfe faktorer knyttet til social deprivation som i dette tilfælde hjemløshed:

"Ja. Man kan sige, at det gode ved MOSAIK det er der, hvor vi virkelig snakker meget om tanker og holdninger. Man kan sige, at uanset hvad så er det i sidste ende jo det, det handler om, for du kan godt have mange, som der måske er hjemløse, men som ikke laver kriminalitet for at klare sig til dagen og vejen, og så har du nogle andre, som gør. Så det handler også meget om, hvordan de tænker kriminalitet, og hvad deres holdning er til det" (Charlotte:247f).

I denne forbindelse nævner flere sagsbehandlere en bestemt teknik (at skabe 'diskrepans'), som de bruger i MOSAIK til at frembringe 'aha-oplevelser' og selverkendelse hos klienterne. Sagsbehandleren Charlotte beskriver i nedenstående citat, hvordan denne teknik kan bruges:

"(...) det handler om det der med hele tiden at gøre dem bevidste om; dels hvad deres mål er i livet, og hvordan de gerne vil opnå dem, og hvordan det så er realiserbart, hvis de samtidig tænker de tanker, de nogle gange har, at i stedet for at købe noget, så kan man bare tage det. Fordi så er konsekvensen fængsel, og hvordan hænger det så sammen med, at man rent faktisk gerne vil gøre 9. klasse eller HF færdigt? Så det er på den måde, man skal veje det op hele tiden. Og hvis de selv hele tiden reflekterer over den måde, de tænker på, og hvis de så udfører det til handling, hvad vil det så indebære – at få dem til hele tiden at tænke over 'jamen jeg vil rigtig gerne det her', 'jamen hvordan hænger det så sammen med, at du også gerne vil det her?'" (Charlotte:255).

Sagsbehandlerne forsøger altså at synliggøre diskrepansen mellem klienternes værdier og mål og de tanker om kriminalitet, de har. Klienten skal på denne måde lære at handle mere rationelt og velovervejet, så de bliver i stand til selv at kontrollere deres risiko for recidiv. Hannah-Moffat (2005) har beskrevet dette som den nye behandlingstankes mål om at skabe "*a prudent responsible subject*" (Hannah-Moffat 2005:40f). Heri indgår også evnen til at lave risikoanalyse af ens egen adfærd (Anderson 2004: 391), hvilket sagsbehandleren Gorm berører:

"(...) Kunne du [klienten] have gjort nogle andre ting? Kunne du have sagt til en kammerat, at 'du ved godt, at når jeg får tre øl, så ved du godt, at så får jeg lyst til 10, og så får jeg også lyst til at køre hjem, fordi jeg vil ikke ofre de 200 kr. på en taxa' (...). Man kan ikke trække tilbage, at man har slået en ned i [stednavn] eller kørt

spirituskørsel, men man kan måske tænke, at 'jeg skal ikke drikke en halv flaske snaps, fordi jeg ved at når jeg får snaps, så bliver jeg skør oven i hovedet'" (Gorm:90).

Klienterne skal således ikke kun risikovurderes af Kriminalforsorgen. Der kan argumenteres for, at de i MOSAIK selv skal lære at identificere og håndtere deres risikofaktorer og –situationer. Anderson (2004) beskriver denne form for resocialisering som *"aimed at making the subject see the 'obvious' fact that a 'normal' person is responsible for his or her actions"* (Anderson 2004:384). Teknikken med at skabe 'aha-oplevelser' kan netop virke som eksempel på dette.

Ovenstående hænger sammen med et andet empirisk tema, nemlig 'ansvarliggørelse'. Ansvarliggørelse af klienterne er også et karakteristika ved den nye behandlingstanke og henviser til ideen om, at klienterne selv har ansvar for deres egen forbedring (Anderson 2004:392; Nilsson 2013:37f). Flere sagsbehandlere har givet udtryk for at have en form for ansvarliggørelse af klienterne som mål i arbejdet med MOSAIK, eksempelvis:

"(...) vi lægger opgaven tilbage til dem. Altså det er jeg i hvert fald blevet mere skarp på også. Jeg ved ikke, hvor mange møder jeg deltog i i starten, som var fuldstændig ligegyldige, fordi de [klienterne] gerne ville have mig med til alt muligt og ja, selvfølgelig, det kan jeg sagtens, og jeg kan være hjælper, men hvor jeg lige får det lagt tilbage, for det er ikke mig, der har en dom, det er dem, og det er dem, der skal gøre arbejdet. Så det er jeg blevet mere bevidst om" (Frida:278).

Klienten skal således tage ansvar ved at være den, der 'gør arbejdet', og ved at bidrage til og være aktiv i sin egen resocialisering. Vagn fortæller også at: *"jeg gør også meget ud af, at når tilsynsarbejdet starter: 'Se det som en kasse. En boks, hvor det er dig, der skal putte ting i'. Og så arbejder vi ud fra det"* (Vagn:29). Flere sagsbehandlere har også givet udtryk for, at ansvarliggørelsen af klienten er noget af det 'nye' ved arbejdsmetoden i MOSAIK. Dette synes også at have ændret sagsbehandlernes rolle i forhold til klienten, hvilket vi vil uddybe i delanalyse 3. Det er her også interessant, at ansvarlighed er medtaget som selvstændigt princip i Kriminalforsorgens principprogram. Her lyder det: *"Ansvarlighed. Princippet indebærer, at de dømte skal have mulighed for at udvikle ansvarlighed, hvilket kan forbedre deres mulighed for efterfølgende at leve et liv uden kriminalitet"* (Kriminalforsorgen a).

Denne ansvarliggørelse kan have en negativ undertone, da problemet placeres i individet, mens strukturelle forklaringer og årsager ignoreres (se også Hannah-Moffat 2005:43). For sagsbehandlere synes ansvarliggørelsen af klienterne dog at have et positivt aspekt, da klienterne i højere grad selv får lov at definere deres mål og få indflydelse på processen. Eksempelvis fortæller Frida:

“(…) det er blevet meget mere på deres præmisser, altså at det er det de gerne vil bruge tiden på og finder formålstjenstligt, selvfølgelig ud fra hvad de scorer i LS/RNR ikke, men det er ligesom... Jeg tror, de kan se mere formål med tilsynet, end hvad de kunne tidligere” (Frida:279).

Her fremhæver Frida, at selvom der er en ramme for arbejdet i MOSAIK (i form af LS/RNR-scoren), så vægtes klientens egne behov og mål højt. Dette kan også gøre, at klienterne i højere grad kan se et formål med tilsynet, fordi de rent faktisk får større indflydelse på indholdet i samtalerne. Sagsbehandlerne giver i vores interviews generelt udtryk for at være ret orienterede mod og have respekt for klienternes egne definitioner af deres mål og behov. Dette udgangspunkt i klienten kommer også til udtryk i den måde, nogle sagsbehandlere begrundes resocialisering på. Hvor Garland (2001:176) har argumenteret for, at resocialisering i dag har til formål at beskytte fremtidige ofre, er der ikke nogen af de medvirkende sagsbehandlere, der fremsætter dette argument. Til spørgsmålet om hvad det vil sige at resocialisere en klient, svarer Emma eksempelvis: *“Genopbygge socialiseringen, tænker jeg. Ja... få dem på rette vej igen, hvor de... så de kan få sig et godt liv – det de mener, er et godt liv, tænker jeg”* (Emma:230). Her er tale om et godt liv, sådan som klienten definerer det – dog indenfor en ramme af, at dette liv ikke må indebære kriminalitet.

De klientforståelser, vi har fremanalyseret, kan umiddelbart ses som modsatrettede, eller i hvert fald teoretisk knyttet til forskellige paradigmer. Sagsbehandlerne synes dog ikke at se en sådan uoverensstemmelse. Én sagsbehandler reflekterer direkte over dette, på spørgsmålet om hvad hun tænker om, at fokus i højere grad end tidligere er rettet mod klienternes tanker og adfærd:

“(…) men det er egentligt meget sjovt, du siger det... [tænker] det er egentlig ikke noget, vi [sagsbehandlerne] nogensinde har snakket om. Det er ikke sådan noget, jeg har hørt fra mine andre kolleger, at det var problematisk. Jeg tror bare, at jeg har tænkt, at jeg kan også godt forstå det der med tankegang og adfærd, men jeg kunne ikke forstå det der med de andre [risikofaktorer]... fordi, der [i LS/RNR] var misbrug jo ikke så stor en risikofaktor, heller ikke parforhold eller uddannelse og beskæftigelse. Det var netværk, antisocialt mønster, og den der holdning... og hvad var det sidste... jeg tror faktisk, at det var kriminalitetshistorikken [som var store risikofaktorer]” (Charlotte:251).

Charlotte fortæller her, at hun ikke har oplevet det som problematisk at inkludere et fokus på klientens tanker og adfærd, og at det heller ikke er noget, der har fyldt blandt kollegerne. Hun kan dog ikke forstå, at tanker, holdninger og adfærd skal vægte mere i LS/RNR skemaet end problematikker omkring fx misbrug, parforhold og beskæftigelse. Vi vil argumentere for, at sagsbehandlerne ikke ser de forskellige forståelser af klienterne som modsatrettede, men måske mere som komplementerende forståelser: der bygges oven på den viden, de i forvejen havde, hvilket i praksis kan give en bedre

forståelse for klienterne. Dette kan knyttes til RNR-tankegangen, hvor kriminalitet forstås som produktet af mange forskellige faktorer, omend fokus primært er på personlighedsmæssige faktorer som fx antisocial tænkning og -personlighedsmønster (Andrews & Bonta 2010:55; Ward et al. 2007:215). Det skal også tilføjes, at når sagsbehandlerne taler om klienternes bristede personlige færdigheder, syntes de ofte at anerkende, at disse har en bagvedliggende årsag. Frida fortæller eksempelvis: *“Også fordi mange kommer fra nogle vilkår, hvor det bare ikke er det, de har med hjemme som... Altså, de ved ikke, hvordan man gør”* (Frida:287). Her knyttes de bristede færdigheder til ‘vilkår’, klienten har været underlagt. Flere sagsbehandlere bemærker også, at de forskellige forhold ved klienterne hænger sammen, og at man ikke kun kan arbejde med enkelte faktorer som eksempelvis tanker og holdninger eller beskæftigelse.

5.2.2 Betingelser for MOSAIK

I ovenstående analyse er det blandt andet blevet fremhævet, hvordan arbejdsmetoderne i MOSAIK i høj grad er inspireret af klientforståelsen og metoderne i den nye behandlingstanke. Sagsbehandlerne kan for det meste se ideen i denne måde at tænke kriminalitet og resocialisering på. Overordnet set er de fleste sagsbehandlere også enige i, at der er mange gode elementer i MOSAIK, og at den højner kvaliteten i tilsynssamtalerne i forhold til tidligere. Flere fremhæver, at tilsynssamtalerne ikke længere bare er en ‘sludder-for-en-sladder’, men at MOSAIK har målrettet tilsynet ved hjælp af konkrete mål og øvelser, der giver bedre indhold i samtalerne.

Vi vil dog argumentere for, at flere sagsbehandlere oplever, at MOSAIK kan ‘komme til kort’ overfor klienter, der på mange personlige og sociale parametre er meget udfordret. Når vi har spurgt sagsbehandlerne om eventuelle udfordringer, de oplever med MOSAIK, ser mange det blot som et spørgsmål om tilvænning og indlæring – et spørgsmål om at ‘få det ind på ryggraden’. Ud fra dette synspunkt vil problemerne ved MOSAIK forsvinde med tiden, når det kommer ind på ryggraden og bliver hverdag for sagsbehandlerne. Der er imidlertid flere informanter, der samtidig er mere kritiske over for både MOSAIK som redskab, men også de betingelser, de som sagsbehandlere har for at arbejde med MOSAIK. Eksempelvis fortæller Bent:

B: “(...) Jeg synes ikke, det er [LS/]RNR, jeg sådan hører snakken om, at det er noget træls noget, nej det oplever jeg ikke...

I: Er det mere MOSAIK?

B: Ja, det er meget mere MOSAIK’en, der fylder rundt omkring, helt sikkert...

I: Men det er jo også den I skal bruge meget mere tid på.

B: Jaah den er... ja... den kunne godt være lidt mere nuanceret. Den tegner de meget, dem der uddanner os, meget et glansbillede af. Altså at alle elsker MOSAIK, alle har gavn af det... det kører [læs: fungerer] bare alle steder. Og det er bare ikke sådan, i hvert fald i vores afdeling, det vi oplever. Altså dem der uddanner os har kun succeshistorier med MOSAIK... hvor man sidder sådan lidt... det er lidt som om, at man har lyst til at tage dem med ud, det er altså ikke helt sådan, vi oplever det i virkeligheden. Jeg har nogle rigtig gode MOSAIK-forløb, men jeg har også langt flere, hvor det er problematisk ad helvede til" (Bilag 2:121f).

Disse problematikker omkring MOSAIK har vi valgt at belyse ud fra temaerne 'forhold ved klienterne' og 'klienternes modtagelighed og motivation'. Vi vil også kort berøre nogle forhold ved sagsbehandlernes og deres arbejde. Disse udgør tilsammen de betingelser, sagsbehandlernes oplever har indflydelse på muligheden for at 'lykkedes', i forhold til at skabe en forandring for klienterne og få MOSAIK til at fungere i praksis. Sagt med andre ord er det knyttet til hvilke ressourcer, henholdsvis klienterne og sagsbehandlernes har i et MOSAIK-forløb.

Forhold ved klienterne

Følgende citat fra sagsbehandleren Tina er meget rammende for de udfordringer i MOSAIK, flere sagsbehandlere beskriver: "*Jamen udfordringen er jo, at klienterne er udfordrede*" (Tina:153). Sagsbehandlernes bruger ofte ordet 'kaos' til at beskrive de mange problemer og den generelle ustabilitet, der kendetegner klienternes liv: "*(...) Og også det at være modtagelig over for opgaverne... der sker tit så meget i deres liv... så har de en kammerat, der blev stukket ned i går aftes, så er de begyndt et misbrug igen, så er de blevet hjemløse*" (Bent:122). Dette kaos gør det svært at gennemføre MOSAIK-samtalerne som planlagt. Som Katja fortæller i nedenstående citat, kommer tilsynssamtalerne ofte til at gå med alt muligt andet end lige MOSAIK-øvelser:

"(...) Altså det er jo der – og det er specielt dem, der har høj risiko – de kommer altid med kaos. At der er sket et eller andet, og så skal man lige snakke om det, og så er tiden lige pludselig bare gået. At der er noget, man skal tage fat på... noget omkring bolig, husleje, og der er et eller andet, boligstøtte, et eller andet halløj, der lige skal kigges på" (Katja:201).

Flere sagsbehandlere fortæller også, at der er nogle udfordringer i forhold til klienternes generelle funktionsniveau, herunder deres kognitive funktionsniveau og misbrugsproblematikker. Selvom sagsbehandleren anerkender, at MOSAIK er udviklet til de mest kognitivt udfordrede, oplever flere, at MOSAIK-øvelserne stadig kræver en vis evne til at kunne reflektere over sig selv og sit liv, hvilket mange klienter kan have svært ved:

“(…) Rent kognitivt er det jo nemmere at hjælpe dem med at få ordnet alle de der ting, fordi det er så svært for dem selv, og det er svært for dem at koble det der med tankegang og adfærd og følelser, altså, det er rigtig, rigtig svært, for mange ved ikke, hvad de føler, og hvorfor de føler og hvordan, og nogle er også bare meget kognitivt udfordret. Så det er jo sværere det her, synes jeg” (Tina:153).

Sagsbehandlerne nævner i denne forbindelse også ofte eksempler med psykisk udfordrede klienter, der heller ikke altid er i en tilstand, hvor de kan deltage i MOSAIK.

Et andet problem, der udspringer af kaosset og de mange problemer, er udeblivelser. Sagsbehandleren Oda beskriver eksempelvis, hvordan hun på en dag kan have planlagt fem møder med klienter, men hvor kun én eller to rent faktisk møder op (Oda:186). Det betyder en del spildt forberedelsestid for sagsbehandlerne, som Bent eksempelvis fortæller:

“Det tager simpelthen... vi bruger så meget tid på det, i forhold til hvis vi ikke... Fordi, de har så mange udeblivelser, de er så ustabile de helt tunge. Og så sidder du og forbereder dig, og det tager et stykke tid at forberede, du læser op på det, og så kommer de ikke... ja. Fedt. Så prøver vi igen, så kommer de så måske der, og så er det så det samme næste gang” (Bent:125).

Flere sagsbehandlere ser udeblivelserne som et problem for at opnå et sammenhængende MOSAIK-forløb. Samtidig er det også ofte høj-risiko klienterne (målgruppen for MOSAIK), der er mest udfordrede på de forskellige parametre og har flest udeblivelser. Dette betyder både, at det kan være svært at holde fokus på MOSAIK-øvelserne, når de endelig møder op, men også at der kan gå meget langt mellem samtalerne. Sagsbehandleren Charlotte fortæller, at den høje udeblivelsesprocent er noget af det, der gør det allersværest. Hun mener ikke, at denne problematik er helt medtænkt i forhold til MOSAIK, der netop kræver et stabilt, sammenhængende forløb (Charlotte:257). I stedet kan det blive en proces, hvor der hele tiden ‘startes forfra’, som sagsbehandleren Richard berører:

“(…) så er der også en udfordring i at, som jeg også sagde før, at mange af vores klienter, de er ustabile – rigtig ustabile – man kan sige, dem som... har høj risiko for kriminalitet, det er også tit dem, som er mest ustabile... [griner] det har sådan en eller anden sjov sammenhæng. Øhmm... og der ligger en udfordring i at få et godt sammenhængende forløb. Det skal være et sammenhængende forløb for at man, for at de kan få noget ud af det. Hvis man kun kommer én gang hver anden måned, så er det lige før du bare kan starte forfra med at forklare dem, hvad det handlede om, fordi så har de glemt det” (Richard:56f).

For sagsbehandlerne er det ikke noget nyt, at klienterne er udfordrede. Enkelte bemærker også, at selvom de har fået et nyt redskab i form af MOSAIK, er klienterne ikke blevet anderledes – de er stadig de samme, og de har de samme udfordringer (se fx også Clausen 2013a; Clausen 2013b). Men

problemerne i forhold til at arbejde med MOSAIK synes dog ikke kun at være knyttet til en udfordret klientgruppe, men også selve det at arbejde med mennesker. Sagsbehandlingens arbejdsgange kan derfor hurtigt blive afbrudt af det, klienterne bringer ind i tilsynssamtalen fra gang til gang. Tina fortæller eksempelvis:

“Der er bare mange faktorer, der spiller ind, når man sidder med mennesker. Så selvom redskabet er lavet til, at folk der er meget udfordret, at det er rigtig godt for dem, så er der også bare mange andre ting, der kommer ind udefra... Så det vil bare altid være en udfordring, når man sidder med mennesker. Mennesker er jo også forskellige hvad dag de møder ind, de kan have en god dag og de kan have en dårlig dag” (Tina:141).

Klienternes modtagelighed og motivation

Ovenstående har handlet meget om det, der kan betegnes ‘modtagelighed’. En del sagsbehandlere har dog også fremhævet klienternes motivation som en udfordring. Sagsbehandleren Tina kommer ind på denne skelnen mellem modtagelighed og motivation:

“(...) Altså det kan godt være, du er høj[-risiko], bonner ud på alle [risikofaktorer], men at du har nok at gøre med dit elendige liv og dit misbrug og det hele, og så skal sidde og arbejde med sig selv, at det, det kan de simpelthen ikke. Ja, både modtagelighed, at de kan ikke, og så er de bare heller ikke super motiverede, de kan ikke se meningen med, at de skal” (Tina:154).

Modtagelighed synes således at handle mere om klienternes evner til at indgå i MOSAIK, mens motivationen går mere på deres vilje til at deltage. Samme sagsbehandler bemærker også, at “(...) folk bliver altså ikke nødvendigvis super-motiverede, bare fordi de scorer højt i LS/RNR (...) så de der super-motiverede, høj-risiko klienter, det er ikke dem, der er flest af” (Tina:150). Mange sagsbehandlere oplever også, at klienterne opfatter øvelserne i MOSAIK som noget ‘pædagogisk pis’, hvilket påvirker deres motivation for at deltage. En sagsbehandler oplever eksempelvis, at klienterne ‘står helt af’, når hun i starten af en samtale forklarer, at MOSAIK står for ‘Motiverende Samtale i Kriminalforsorgen’ (Charlotte:258). Til spørgsmålet om, hvordan klienterne har taget imod LS/RNR og MOSAIK, svarer Richard ligeledes:

“Blandet. Ja, det er meget blandet, synes jeg. [LS/]RNR synes jeg ikke er så galt, men MOSAIK det er lidt noget andet, synes jeg, der er nogen der... godt kan stejle lidt på det, fordi det måske godt kan virke lidt som, lige når man ser det først, som noget pædagogisk, sådan noget... man sidder og holder i hånd og skal snakke om nogle farver og sådan noget [griner]. Det kan godt være lidt svært (...)” (Richard:49).

For de fleste sagsbehandlere synes dette i høj grad at være et spørgsmål om formidling, så når øvelserne først bliver forklaret til klienterne, kan de godt se meningen i det. Andre fremhæver dog også, at mange af høj-risiko klienterne har prøvet rigtig mange ting før i form af diverse kognitive programmer og andre metoder, der gør, at de simpelthen står af (Frida:277; Gorm:78). Bent påpeger også, at han synes sprogbrugen i MOSAIK kan være uhensigtsmæssigt:

“(…) De vil fx også have, at vi skal tjekke ind med klienterne, og det betyder, at vi har et trafiklys hængende på væggen, og så skal de fortælle, om de er rød, gul eller grøn. Og jeg kunne bare godt bruge, at MOSAIK blev lavet på... der er ikke noget i vejen for at ‘tjekke ind’ i en samtale og høre ‘hvad så, hvordan går det?’... det er jo lidt det, jeg spørger om, ikke. Og det der det giver så... man får det penslet lidt ud, og ideen er god – men mange opfatter det som om, at jeg sidder og snakker til dem, som om de er et 4-årigt barn [læs: ved at bruge billedet af lysreguleringen]. Og det ville han [klient] også gøre. Så jeg kunne godt bruge, at det var lidt mere ‘spiseligt’ for klienterne... og lidt mere... at vi ikke skal sidde og snakke til dem, som om de er børn. For det gør vi. Altså hvor hvorfor helvede laver man en øvelse, der hedder ‘Hunden Plet’? ... ‘amen altså...” (Bent:135).

Sagsbehandleren Bent har således en vis forståelse for, at nogle klienter kan udvise modvilje mod MOSAIK-øvelserne, og fremhæver, at sprogbrugen næsten kan virke nedladende, fordi der tales til voksne mennesker, som om de var børn. ‘Hunden Plet’ er eksempelvis en øvelse i MOSAIK, der handler om hvordan ny adfærd indlæres, ved brug af et eksempel med en hund, der skal lære at sætte sig på kommando. Sagsbehandleren Gorm fortæller også, at øvelserne godt kunne “være lidt anderledes”, så klienterne ikke afviser dem på grund af det ‘pædagogiske’ sprogbrug (Gorm:78). Dette kan være uhensigtsmæssigt, hvis øvelserne rent faktisk kunne være gode for klienterne, men de føler sig provokeret af sprogbrugen og derfor ikke får nytte af det.

Kaos, struktur og realistiske forventninger

I analysen har vi overvejet den kontrast, der ligger mellem det kaos (høj-risiko) klienterne for det meste repræsenterer og så den ensartethed og struktur, MOSAIK lægger op til. Sagsbehandlerens oplevelse er, at det kan være svært at opretholde en struktureret indsats, når der arbejdes med mennesker – og særligt når der er tale om mennesker, der ofte har mange og komplekse problemstillinger. Der kan i hvert fald være en kontrast imellem, hvad MOSAIK forsøger at opnå i form af ensartethed, målrettethed og forudsigelighed, og så det kaos og uforudsigelighed klienterne repræsenterer, og dermed sagsbehandlerens arbejde mere generelt (jf. Lipsky 2010:15). Dette fund stemmer også overens med tilsynsundersøgelsen fra 2011, hvor en stringent systematik blev set som uopnåelig, på grund af den ofte tungt belastede klientgruppe (Rönneling et al. 2011:17f). I nærværende un-

dersøgelse nævner Bent eksempelvis også, at MOSAIK lægger op til 'det perfekte tilsynsforløb', hvilket han uddyber nedenfor:

"(...) Man kan sige, at i 'det perfekte tilsynsforløb', så kommer de ind, vi får lavet [LS/]RNR, vi får afviklet samfundstjeneste, hvis der er det, vi påbegynder MOSAIK, og de møder ind hver 14. dag, og det hele kører bare. Man kan jo sige, at det sådan er det perfekte eksempel – jeg har så bare ikke haft et eneste af dem endnu" (Bent:130).

En anden sagsbehandler bemærker også, at det ikke er de optimale vilkår, de arbejder under i forhold til at køre et MOSAIK-forløb (Emma:237). På den anden side har andre sagsbehandlere også fremført, at strukturen i MOSAIK kan give trygge rammer og forudsigelighed for klienter, der generelt har meget kaos i livet (fx Vagn:33).

I forhold til de 'optimale vilkår' for MOSAIK, har flere sagsbehandlere også fremhævet, at de selv har en generel problematik i forhold til tid og ressourcer:

"(...) nogen gange, jamen så har vi klienter sådan med en times mellemrum, og vi skal både forberede os til det her MOSAIK [utydeligt] og har en hel masse administrativt bagefter, der også skal ind i en handleplan og så videre, så det er sådan – puha, så har man lige pludselig travlt, ikke. Og det ville være rart, hvis jeg kunne fordybe mig noget mere eller tage den med ro, og ikke skulle sådan halse afsted. Nogen gange bliver det sådan en halsen efter at nå det hele" (Emma:235).

Denne sagsbehandler ser MOSAIK som et rigtig godt redskab, men tidspresset gør, at det ikke kan bruges optimalt, hvilket går ud over kvaliteten. En anden sagsbehandler berører også de praktiske udfordringer, der kan være, hvis man arbejder i et distrikt, hvor klienterne bor langt væk fra KIF's kontorer:

"(...) Man kunne godt mærke at den [MOSAIK] var lavet af nogle ovre i København, hvor de er tæt på deres klienter. (...) Det er langt nemmere for dem ovre i København at sige 'I kommer bare ind på mit kontor'. Fint, der er ikke særligt langt. Det gør de ikke bare her... de bor ude på Lars Tyndskids mark... Og der er en kæmpe forskel på at sidde inde på mit kontor, hvis jeg har nogle [bynavn]-sager eller nogle, der godt kan komme herind og sidde og lave MOSAIK, kontra hjemme i en eller andens stue med en klam hund, der render rundt over det hele, og en kone der står ude i køkkenet og... bare på ingen måde er modtagelig. Og det har de [dem i København] på intet tidspunkt taget højde for.

I: Så det er rarest at have samtalerne på kontoret?

B: Det fungerer langt bedre, ja. Man sidder ikke og skal lære dem om adfærd, hvis der render andre rundt i hjemmet..." (Bilag 2:125f).

Sagsbehandleren fortæller også i denne sammenhæng, at han kun har én køredag om ugen, hvor han kan køre ud til de klienter, der bor langt væk. Det gør det svært overhovedet at finde tid til at se dem hver 14. dag, hvilket ellers er normalen i et MOSAIK-forløb.

Som vi har fremhævet tidligere i analysen, har sagsbehandlerne tiltro til, at MOSAIK på lang sigt vil kunne skabe en forandring for klienterne, omend de er realistiske i deres forventninger. Disse realistiske forventninger synes at have sammenhæng med de betingelser for MOSAIK, vi har fremhævet ovenfor, i form af forhold ved klienterne og sagsbehandlerens arbejde. Flere sagsbehandlere fortæller, at de er oppe imod nogle vilkår og adfærdsmønstre, som en klient måske har opbygget gennem et helt liv – disse kan være svære at ændre inden for rammen af et tilsyn. Frida fortæller hertil:

F: "(...) Såå, jeg kan da godt have et rigtig stort håb om, at jeg ikke ser dem alle sammen igen, men altså jeg ved også godt at nogle...

I: Kommer tilbage?

F: Ja, det vil mange af dem gøre... Også fordi det er det, de er vant til. Det er det, de har... Jeg har en enkelt, som – han er så behandlingsdømt – men han har boet hjemme hos sine forældre, så har han været på institution, og så har han været på psyk, og så på botilbud, og så nu har han fået egen lejlighed, og han har drukket alt, altså drukket og taget stoffer. Altså det er sådan, [han siger] 'jeg aner ikke, hvad jeg skal, fordi jeg har aldrig boet i egen bolig uden at være fuld. Altså jeg har [aldrig] været ude for mig selv uden noget, altså bare været mig'. Altså det er jo mega skræmmende for dem. Og der kunne jeg godt have en helt vild stor tiltro til, at den her gang der lykkedes det, men altså chancen for at han ryger tilbage i noget den er kæmpe stor, fordi det er det, han kender. Der er der tryghed. Det er ikke i det herovre, som vi andre bare kalder for hverdag. Det er mega utrygt for ham" (Bilag 2:297f).

For andre sagsbehandlere synes det også at handle om, at der er nogle sociale faktorer omkring klienten, som sagsbehandlerne ikke har midler til at ændre på i et MOSAIK-forløb, og som derfor vil forblive uændret. Dette vil også kræve en meget stor omvæltning af klienternes liv. Frida berører dette i citatet ovenfor, hvor hun fremhæver, at selvom der sker en forandring til det bedre for klienterne, kan det opleves som utrygt, fordi det er nyt for dem. I forhold til de 'små skridt' fortæller en sagsbehandler også, at hun har oplevet en ændring i målsætningerne:

"(...) det har vi måske heller ikke været så gode til at anerkende de små ting. At det har sådan mere været, når de bare tager et rigtig ryk og lægger fuldstændigt misbruget til side eller et eller andet, men hvor vi i dag jo prøver at anerkende selv den mindste ændring, altså... fra at ryge 10 g hash om dagen, så bare til 2 g hash, det er jo også rigtig flot, altså hvis man kan det. Og den der anerkendelse, den tror jeg er rigtig vigtig. Og den har vi

nok ikke været gode nok til – det kan jeg i hvert fald mærke på mig selv, kan jeg sige. At... det har altid været sådan noget alt eller intet, man skulle i hvert fald ud af misbrug og... for at noget var godt nok. Hvor jeg tror, de der små ting har en betydning i det store, det tror jeg på” (Katja:190).

Garland har beskrevet, at et karakteristisk træk ved den nyere udvikling i kriminalitetskontrollen og resocialiseringstanken er nedsatte forventninger, hvor succes redefineres til mere opnåelige, realistiske mål (Garland 1996:458). Sagsbehandlingernes realistiske forventninger kan fortolkes som dette, især Katjas beskrivelser af, hvordan målsætningerne har ændret sig. Det kan dog også hænge sammen med en anerkendelse af, at det, der er normalt for den generelle befolkning, ikke nødvendigvis er normalt (eller muligt) for klienterne. Som sagsbehandleren Emma bemærker: “(...) *Det er ikke nødvendigvis mennesker, der skal ud og have et syv til fire job (...)*” (Emma:232).

5.2.3 Opsamling

Ovenstående delanalyse har belyst arbejdsspørgsmål 2. Analysen har vist, at resocialisering stadig vægtes højt af sagsbehandlerne, og at de overordnet set er positive over for MOSAIK som resocialiserende indsats, og oplever, at metoden giver bedre indhold og kvalitet i tilsynssamtalerne i forhold til tidligere.

Den måde, der arbejdes resocialiserende på i MOSAIK, er kognitivt funderet og rettet mod at lære klienterne at tænke og dermed handle mere ‘hensigtsmæssigt’. Disse metoder er i høj grad relateret til den nye behandlingstankes klientforståelse, som sagsbehandlerne også synes at kunne finde mening i. De udtrykker imidlertid også klientforståelser, der i højere grad kan tolkes som knyttet til det moderne paradigmes forståelse. Sagsbehandlerne synes dog ikke at se dette som modstridende forståelser, men mere som komplementerende forståelser.

I forhold til udfordringer ved MOSAIK ser mange sagsbehandlere det blot som et spørgsmål om at få metoden ‘ind på ryggraden’. Næsten alle sagsbehandlerne peger dog også på, at de ikke har de optimale betingelser for at få MOSAIK til at fungere. Dette skyldes især (høj-risiko) klienternes mange sociale og personlige udfordringer, der gør det svært at holde fokus på MOSAIK-øvelserne og få et sammenhængende forløb til at fungere. Mange sagsbehandlere oplever også, at de selv er udfordrede på tid og ressourcer, og har realistiske forventninger i forhold til, hvor meget et MOSAIK-forløb kan rykke for klienten.

Overordnet set har vi argumenteret for, at der kan være en kontrast imellem, hvad MOSAIK forsøger at opnå i form af ensartethed, målrettethed og forudsigelighed, og så det kaos og uforudsigelighed klienterne repræsenterer, og dermed sagsbehandlingernes arbejde mere generelt. Samtidig har en del sagsbehandlere også udtrykt, at nogle klienter oplever sprogbrugen i MOSAIK som noget

‘pædagogisk pis’, hvilket kan påvirke deres motivation for at deltage. Der kan argumenteres for at dette er uhensigtsmæssigt, både fordi disse klienter ikke får gavn af nogle potentielt nyttige øvelser, men også fordi det i sig selv kan virke nedladende og provokerende på klienterne.

5.3 Delanalyse 3

I denne delanalyse vil tredje arbejdsspørgsmål blive belyst, hvor opmærksomheden rettes mod sagsbehandlernes *professionslogik*. Vi vil her undersøge, på hvilke måder sagsbehandlernes oplever, at henholdsvis LS/RNR og MOSAIK påvirker deres professionslogik og arbejde i KiF.

Delanalysen er inddelt i to overordnet emner: ‘faglighed og de skønsmæssige vurderinger’ og ‘relationsarbejdet’. Det første tema omhandler sagsbehandlernes oplevelser af dem som fagpersoner, og hvordan dette påvirkes af implementeringen og brugen af LS/RNR og MOSAIK. Første tema handler også om sagsbehandlernes skønsmæssige vurderinger, og hvordan disse spiller sammen med redskaberne. I det andet tema analyseres sagsbehandlernes oplevelser af relationsarbejdet og dets betydning for arbejdet med klienterne. Det vil her blive undersøgt, hvorvidt LS/RNR og MOSAIK har betydning for relationsarbejdet.

Arbejdsspørgsmål 3: *Hvordan oplever sagsbehandlernes at deres professionslogik påvirkes af LS/RNR og MOSAIK?*

5.3.1 Faglighed og skønsmæssige vurderinger

Fælles for de interviewede sagsbehandlernes er, at de alle vægter det sociale arbejdes betydning højt. Flere af sagsbehandlernes omtaler gentagende gange deres profession, og fælles for de fleste er at de *“(...) er blevet socialrådgiver, fordi jeg gerne vil hjælpe folk (...)”* (Gorm:76). Som Persson og Svensson (2011) beskriver omkring *professionslogikken*, er det at hjælpe andre en kerneværdi i socialt arbejde (Persson & Svensson 2011:98f), og flere af de interviewede sagsbehandlernes omtaler denne værdi som et ‘hjælpe-gen’ (se fx Richard:49; Gorm:99). Hjælpe-genet kan ses som et grundlæggende fællestræk ved sagsbehandlernes, da de ikke blot ønsker at hjælpe, men også ændre noget for klienterne. Tidligere har sagsbehandlernes forsøgt at hjælpe klienterne på alle mulige måder, dog har implementeringen af MOSAIK påvirket hjælpe-genet i form af en ansvarsfralæggelse:

”De er meget mere på banen. For det - og det er det, der er den væsentlige ændring, vil jeg sige. Fordi førhen, der kunne man godt føle, at åh, man løber så stærkt, for at ville hjælpe dem på forskellig vis, men det hjælper ikke noget, hvis ikke de selv er med. De er måske ikke lige klar til at modtage hjælpen den dag, og det er de så måske en anden dag. Altså der har vi nok - jeg havde da sådan et hjælpe-gen, da jeg blev uddannet i sin tid,

hvor jeg tænke at... at jeg spiller fallit, hvis ikke jeg kan hjælpe dem med noget, så *gør* dog noget, ikke, altså sådan... Og der får man det her vendt rundt, hvor klienterne selv arbejder. Og det er jo ikke sådan at man selv er fri for at arbejde, for du skal jo styre, du er alligevel kaptajn et eller andet sted, skal hjælpe dem på vej det rigtige sted hen, ikke" (Katja:202).

Det ansvar som sagsbehandlerne tidligere havde, i hjælpen til klienterne, har ændret form således klienterne nu selv arbejder, mens sagsbehandlerne i stedet guider jf. afsnittet 'Klientforståelse og arbejdsmetoder i MOSAIK' (s. 61). Dermed har sagsbehandlerens rolle ændret karakter, da de ikke længere er problemløsere, men i stedet giver redskaber til klienterne, således de selv kan løse deres problemer, hvormed sagsbehandlerne er trådt ud af en 'fikser-rolle' (Bent:128). Ses dette i sammenhæng med *professionslogikken*, kan der reflekteres over om kerneværdien *hjælp*, men også de andre værdier *rådgivning* og *omsorg* (Persson & Svensson 2011:98f), påvirkes og måske ændres af redskaberne. Er dette tilfældet påvirkes det sociale arbejde, hvilket Castel (1991) har argumenteret for, da han finder at de professionelle er reduceret til udøvere, der er underlagt administratorer (Castel 1991 if. Hannah-Moffat 2013:238). Denne problemstilling nævner flere af sagsbehandlerne, og vil blive analyseret yderligere i afsnittet 'Den skønsmæssige vurdering' (s. 78).

Gennemgående vægter sagsbehandlerne klienternes behov og ønsker, og omdrejningspunktet for deres arbejde er, at tilsynsforløbet skal give mening for klienterne. Dog kan vi få den opfattelse, at sagsbehandlerne til tider kan få ambitioner på klienternes vegne, grundet deres ønske om at ændre noget. Dette er Gorm er inde på, i forhold til at de som sagsbehandlere kan risikere at ønske ændringer for hurtigt på klienternes vegne:

"(...) vi socialrådgivere, vi er meget handlings og løsningsfokuseret, resultatorienteret. Vi skal virkelige have folk ud i arbejde, og vi skal virkelig have dem ud af kriminalitet, og ud af misbrug og sådan noget... Men jeg tror nogle gange, at vi også, på vores klienters vegne, er lidt for løsningsorienteret og lidt for handlingsorienteret, og tænker at vi vil gøre tingene i et hurtigere tempo, end de reelt måske er med til" (Gorm:99).

Det kan her argumenteres for, at implementeringen af MOSAIK har gjort sagsbehandlerne bevidste om deres mål kontra klienternes, og at sagsbehandlerne kan ønske ændringer i et højere tempo end klienterne. Sagsbehandlerens ønske herom, kan muligvis findes i den målsætning, som Frida er inde på, når hun udtrykker at: "(...) *Målet er jo at gøre os arbejdsløse (...)*" (Frida:287). Dette kan give en opfattelse af, at sagsbehandlerne ser deres arbejde som kriminalitetsbekæmpende, hvilket stemmer overens med KiF's vision om at hjælpe klienterne videre til et liv uden kriminalitet (Kriminalforsorgen 2016a:3). At bekæmpe kriminalitet ses som en fastgroet del af sagsbehandlerens professionelle identitet, hvilket deres ønske om at hjælpe klienterne også ses som. Som tidligere nævnt, er klienternes

behov og ønsker omdrejningspunktet, og sagsbehandlerne ønsker på bedst muligt vis at hjælpe klienterne videre i deres liv. Dette ses i følgende eksempel, hvor Tina fortæller at det er: "(...) *tilfredsstillende for en rådgiver at se at man har gjort et eller andet, så det ligger nok i, at man gerne vil hjælpe folk (...)*" (Tina:148). Vi vil her argumentere for, at sagsbehandlerne 'hjælpe-gen' har rødder, både i selve ønsket om at hjælpe, samt i sagsbehandlerne selv og deres professionelle identitet, hvilket bliver styrket, når de kan se at de har hjulpet en klient.

Ændrede arbejdsgange som resultat af arbejdsredskaberne

Sagsbehandlerne fortæller, at de inden implementeringen af LS/RNR og MOSAIK arbejdede ud fra en helhedsorienteret indsats, hvor områder såsom klienternes netværk og familie, beskæftigelse, uddannelsen, misbrug o.lign., indgik. Sagsbehandlerne oplever derfor ikke et skifte i fokusområder, men nærmere at LS/RNR afdækker alle tænkelige aspekter af klienternes liv (se fx Andrews et al. 1990:20; Andrews & Bonta 2010:22). Vi kan dog se, at sagsbehandlerne oplever, at der er i dag er kommet et andet fokus på visse områder, og at der nu rettes større opmærksomhed mod prokriminelle tænkning og antisociale adfærd:

"(...) Altså, det kan godt være man var inde og snakke kriminalitet, men det har været sådan indskrænket - det er *ikke* på samme måde som i dag, hvor man sådan kan holde det op imod skemaet og bruge det, [LS/]RNR-skemaet til de arbejdsopgaver, der er. Det er en helt anden måde (...)" (Katja:195).

Argumentet er her, at LS/RNR medvirker til at fokusområderne, men også klienternes prokriminelle tænkning og antisociale adfærd bliver italesat på en anden måde end tidligere. Førhen havde kun enkelte sagsbehandlerne fokus på tanker og adfærd, og hvordan disse hang sammen med kriminalitet. Bevidstheden om kriminalitetens sammenhæng mellem prokriminell tænkning og antisocial adfærd, har gjort sagsbehandlerne opmærksomme på, at det interessante eksempelvis ikke er, at klienterne har kørt spirituskørsel, men at det i stedet er årsagen bag spirituskørslen, der er vigtigt, jf. *Behovsprincippet*. Ved dette fokusskifte, kan klienternes risiko for recidiv jf. Bonta og Andrews (2010) dermed reduceres (Andrews & Bonta 2010 if. Bonta 2010:283).

Inden implementeringen af LS/RNR og MOSAIK har sagsbehandlerne haft en høj grad af det de omtaler som 'metodefrihed' (se fx Asta:166; Katja:204; Emma:219), hvilket ifølge nogle sagsbehandlere betød, at de ikke havde nogen metode. I stedet arbejdede de ud fra egne skønsmæssige vurderinger og tilrettelagde selv deres kontrolarbejde, dog ud fra lovgivningsmæssige forskrifter. Ses dette i perspektivet af Lipsky (2010) skyldes metodefriheden, at sagsbehandlerne er et eksempel på *street-level bureaucrats* for hvem det er umuligt at lave retningslinjer grundet de komplekse problemstillinger sagsbehandlerne arbejder med (Lipsky 2010:15). Dette synes dog ikke at være en pro-

blemstilling for de interviewede sagsbehandlere. Der kan nærmere tolkes en vis tilfredshed med LS/RNR og MOSAIK, som følgende citat viser, hvor sagsbehandleren blev spurgt, om det tidligere var utilfredsstillende for dem, at de kunne gøre tingene forskelligt:

“Jeg ved ikke, om vi sådan har været utilfredse med det. Men det er sådan lidt den der følelse af, at man ved ikke rigtig, hvad naboen laver, fordi vi har gjort det vidt forskelligt formentligt. Vi sidder på hvert vores kontor og... Jeg har det sådan, at jeg synes, i alt socialfagligt arbejde er det godt det her med at bruge nogle metoder; vi ved hvad vi bruger, og hvorfor vi bruger dem... og jeg synes, at det er godt at man i en afdeling har en eller anden form for fælles metode. Jeg synes det er fint, at man stadigvæk kan... at der stadigvæk er noget frihed i det, men der må godt være noget grundlæggende, vi gør ens” (Asta:169f).

Som det her ses, er sagsbehandlerne glade for, at der er sket en ensartethed i deres arbejde, og at der nu arbejdes ud fra én fælles metode. Dette gør sig gældende både ved de erfarne, men især de mindre erfarne sagsbehandlere udtrykte glæde for redskaberne, der har givet dem større klarhed over hvad deres arbejde egentlig indebærer. Endvidere kan vi at LS/RNR og MOSAIK har sikret en ‘rød tråd’ (se fx Bent:129; Asta:177) i sagsbehandlernes arbejde og medvirket til, at de ikke ‘vakler’ så ofte, samt at sagsbehandlerne til dels har savnet ensartethed:

I: “Så tænker du, har der været behov for at det blev ensartet lidt eller at der blev en fælles struktur for, hvordan I arbejder?”

K: Ja, altså det mener jeg faktisk, fordi ellers kunne man jo i princippet gøre som man ville, altså det er jo ikke altid fagligt forsvarligt, kan man sige, altså der skal jo være lidt hold i de ting, vi siger, og jeg tænker, med det her redskab [LS/RNR], så har man i hvert fald noget forskningsbaseret, der ligger til grund, kan man sige (...)” (Bilag 2:191).

Slutningen af ovenstående citat viser, at ensartetheden gør at sagsbehandlerne oplever en større sikkerhed i arbejdet, da det nu er funderet i forskningsbaseret data, hvormed sagsbehandlerne kan tjekke af, om de gør det rigtig. Det kan derfor tolkes som, at den tidligere metodefrihed gjorde, at sagsbehandlerne ikke altid følte sig sikre på, om deres skønsmæssige vurdering, arbejde og tilsyn med klienterne var det rigtige, da de førhen kunne risikere at vægte forkert. Dermed underbygges argumentet for, at sagsbehandlerne nu oplever en større sikkerhed, hvilket stemmer overens med at sagsbehandlere ifølge Hannah-Moffat (2013) foretrækker den aktuariske risikovurdering (Hannah-Moffat 2013:238). Grunden hertil er, at den aktuariske risikovurdering, kan forbedre og sikre sagsbehandleres vurderinger og beslutninger, hvilket gør at de ikke blot arbejder ud fra en vilkårlig sagsbehandling (ibid.).

Som afsnittet afspejler, er sagsbehandlerne positivt stemt overfor LS/RNR og MOSAIK, men som Katja nævner i citatet på s. 72, er det vigtigt for sagsbehandlerne at have frihed i deres arbejde. Vi kan se, at sagsbehandlerne vægter deres faglighed, og at de ikke stoler blindt på metoderne. Det kan her reflekteres over hvorfor det er vigtigt for sagsbehandlerne med frihed og skønsmæssige vurderinger. Denne problemstilling vil vi undersøge nærmere i næste afsnit.

Den skønsmæssige vurdering

Som nævnt har sagsbehandlerne tidligere haft megen metodefrihed, og en refleksion hertil kan være, om sagsbehandlerne oplever, at LS/RNR og MOSAIK medvirker til at indskrænke deres kompetenceområder. Teoretikere er på dette punkt uenige; Cohen argumenterer for at skønsmæssige vurdering vil blive bredere (Cohen 1994:55), mens Hannah-Moffat argumenterer for, at risikovurderingsredskaber vil begrænse det skønsmæssige arbejde (Hannah-Moffat 2013:139). Som vi belyste i forrige afsnit, 'Ændrede arbejdsgange som resultat af arbejdsredskaberne' (s. 76), fandt flere af sagsbehandlerne metoderne relevante. Dog udtrykker sagsbehandlerne også en anden holdning, både til LS/RNR og MOSAIK, hvor vi først vil se på holdningerne til LS/RNR.

Sagsbehandlerne vægter de skønsmæssige vurderinger højt og finder frihed i deres arbejde vigtigt, og har en grundlæggende holdning om at de, til trods for LS/RNR risikoscoren, altid skal have deres skønsmæssige vurderinger med, som kan 'overtrumfe' (Vagn:23f) LS/RNR's risikoscore:

"(...) LS/RNR er jo ikke sådan at vi så kan slå hovedet fra, vi skal jo stadigvæk bruge vores faglige vurderinger på baggrund af det redskab, og der er jo faktisk mulighed for at lave faglig tilsidesættelse deri, og vi skal jo beskrive hvorfor det er, vi måske kunne nedprioritere noget og opprioritere noget andet, der skal vi stadigvæk bruge vores faglighed (...)" (Tina:140).

Dette understøtter Robinsons (2003a) studie, da sagsbehandlerne, som det også var gældende i studiet, ser risikoscoren som et supplement, men ikke som en erstatning for skønsmæssige vurderinger (Robinson 2003a:34). Både Robinsons (2003a) studie, og vores sagsbehandlernes holdning om skønsmæssige vurderinger, står i kontrast til Hannah-Moffat (2013), der henviser til Bonta (2008) der under udviklingen af RNR hævdede, at der kun er lidt begrundelse for at bruge skøn (Bonta 2008 if. Hannah-Moffat 2013:238). At holdningen bag LS/RNR er, at der ikke skal anvendes skøn, synes at komme i konflikt med det faktum, at sagsbehandlerne har mulighed for at anvende en *faglig tilsidesættelse* (Clausen 2016:9). Anvendelsen af en faglig tilsidesættelse sker, når sagsbehandlerne finder, at deres skønsmæssige vurdering vægter højere end LS/RNR risikoscoren. Sagsbehandlernes begrundelse for at lave en faglig tilsidesættelse synes ofte at bunde i, at de oplever, at LS/RNR ikke altid giver et nuanceret billede af klienterne:

“(…) man har også den mulighed for, når man laver den her score [LS/RNR risikoscoren], at gå ind og tilsidesætte scoren, hvis man tænker, at der måske er nogle risikofaktorer, som den ikke tager højde for. Og det kan man også skrive ind under det her, så man kan godt tilpasse den, hvis man opdager, at der er nogle andre ting, der ligesom går ind og påvirker billedet (...)” (Oda:183).

Oda fortæller, at der er risikofaktorer, som LS/RNR ikke tager højde for samt andre ting, der kan påvirke risikoscoren, men som ikke medtages i udregningen. Sagsbehandlerne nævner, som eksempler på risikofaktorer der ikke inkluderes i risikoscoren ludomani, mens de som eksempel på ting, der ikke tages højde for, nævner klienter med sæsonarbejde, da disse i perioder vil bonde højt på beskæftigelse. Sagsbehandlerne giver også eksempler på, at nogle klienter har, hvad sagsbehandlerne betegner som sunde fritidsinteresser, fx at gå i et motionscenter, men at dette ikke vægtes højt i LS/RNR. Gennemgående synes der at være en opfattelse blandt sagsbehandlerne om, at de som oftest scorer klienterne højere end LS/RNR's risikoscore, samt at alle af de interviewede sagsbehandlere, på nær én, har benyttet sig af en faglig tilsidesættelse. Ved at langt de fleste af sagsbehandlerne har lavet en faglig tilsidesættelse, og dermed vægtet deres skønsmæssige vurdering højest, kan det ud fra sagsbehandlerens perspektiv, tolkes som at skønnet har en vigtig rolle, og at de sætter deres risikoklassificering før LS/RNR's risikoscore (Kemshall 2003 if. Hannah-Moffat 2013:238). Endvidere kan der reflekteres over, om sagsbehandlerne fastholder deres skønsmæssige vurderinger, da dette også medvirker til, at de beskytter deres profession (Lipsky 2010:19)

Ser vi videre på sagsbehandlerens holdninger om MOSAIK, oplever de at deres arbejde er blevet indskrænket og deres skønsmæssige vurderinger påvirkes af MOSAIK:

I: “(...) Men altså påvirker LS/RNR dit professionelle skøn?

G: [tænkepause] ... Hmm, måske ikke så meget LS/RNR, men nok mere MOSAIK-delen, tror jeg. Den påvirker klart mit professionelle skøn. Fordi man kan sige, at jeg har i samtalen nogle ting, jeg skal sætte V tegn ved, når han går ud af døren, så har jeg reelt nogle ting, jeg skal have bragt på banen, hvor førhen der var det mere mit skøn og klientens eget ønske, der ligesom kunne være omdrejningspunktet. Nu er det noget andet, der er omdrejningspunktet. Så ja - det er blevet indskrænket.” (Bilag 2:93).

Sagsbehandlerens oplevelse af at deres kompetenceområde indskrænkes, kan muligvis påvirke deres ekspertise - deres faglighed, der tidligere fungerede som pejlemærket for tilsynsforløb. Dermed kan der, jf. Castels (1991) antagelse, være tale om at sagsbehandlerens rolle, med implementeringen af LS/RNR og MOSAIK, har ændret karakter (Castel 1991 if. Hannah-Moffat 2013:238).

Vi kan se flere eksempler, hvor sagsbehandlerne bruger deres skønsmæssige vurderinger for at tilpasse MOSAIK-forløbet til klienterne, hvormed sagsbehandlerne ikke altid følger retningslinjerne i MOSAIK, da størstedelen af sagsbehandlerne har afvejet fra det egentlige MOSAIK-forløb. Dermed foretager sagsbehandlerne til tider en skønsmæssig vurdering, hvis de ikke mener, at klientens behov tilgodeses på bedst mulig vis:

"(...) Jeg havde en ung mand, som faktisk også er en MOSAIK klient, og som går i skole nu og skal til at flytte og som sagde 'må jeg ikke godt springe over næste gang, mit hoved er fyldt. Jeg skal til at lave opgave med skolen og jeg skal til at flytte, og sådan nogle ting'. Og det sagde jeg faktisk OK til. Fordi ved du hvad, 'hvis det er sådan, du har det, så skal jeg ikke presse dig yderligere' (...)" (Gorm:88).

Når sagsbehandlerne vælger enten at tilsidesætte MOSAIK, eller som citatet ovenfor viser, giver en klient lov til at springe næste gang over, er der tale om at sagsbehandlerne ændrer på de vilkår, som klienten har fået i forbindelse med domsafsigelsen. Vi kan her, i sammenhæng med disse former for skønsmæssige vurderinger, spore en usikkerhed blandt sagsbehandlerne i forhold til om de har beføjelse til at tilsidesætte et MOSAIK-forløb. Dette er samme sagsbehandler som før inde på, hvor han fortæller at: "*(...) der er ikke noget, der siger, at det må man bare gerne, men... men jeg har gjort det, fordi det tænkte jeg, at det var min vurdering (...)*" (Gorm:88). Gorm fortæller her at han reelt set ikke ved, om han må eller kan tilsidesætte et MOSAIK-forløb, men at han grundet sin vurdering gør det. Dermed foretager sagsbehandlerne skønsmæssige vurderinger, hvor vores antagelse er, at der måske hverken er ledelsesmæssig opbakning, en forskningsbaseret dokumentation eller lovgivningsmæssig hjemmel hertil.

I LS/RNR-skemaet er der en skarp opdeling mellem risikogrupperne, hvilken indsats risikoscoren udmåles i, og hvem der skal have MOSAIK-forløb (se fx Andrews et al. 1990:20; Andrews & Bonta 2010:22). Sagsbehandlerne er klar over, at det er ved grupperne 'høj' og 'meget høj', der skal laves MOSAIK-forløb, men de dog ikke at være så 'firkantet' (Charlotte:250) med hvilke klienter, der er i hvilke grupper. I den forbindelse synes det relevant, at se på et argument Hannah-Moffat (2013) fremfører, hvori det fremgår, at det udøvende personale har en begrænset forståelse af den aktuari-ske tankegang (Hannah-Moffat 2013:238). Dette kan ses i empirien:

"(...) hvis jeg mener, de har brug for MOSAIK, så laver jeg det på dem. Så... der er bare de der, høj og meget høj, dem *skal* vi lave MOSAIK på. Hvis de scorer lavere, så har jeg brugt nogle af øvelserne på nogen. Og andre, hvor det har givet rigtig god mening at lave MOSAIK på sådan et helt forløb, dem har jeg så gjort det på. Men det har de selvfølgelig også været indforstået med selv, altså gerne villet selv, så det er ikke noget jeg sådan har pres-set ned over hovedet på dem vel, det har været sådan i samarbejde (...)" (Emma:217f).

I citatet kan det ses, at sagsbehandleren, ud fra egen skønsmæssig vurdering, enten har lavet dele eller hele MOSAIK-forløb på klienter, der ikke har en risikoscore, der passer til målgruppen for MOSAIK. Begrundelserne herfor kan være mange, men ifølge Hannah-Moffat, kan der være tale om, at sagsbehandleren ikke har den rette forståelse af LS/RNR's risikoscoren, og ej heller af de elementer, der indgår i redskaberne (Hannah-Moffat & Maurutto 2003 if. Hannah-Moffat 2013:239). At sagsbehandlerne ikke har den rette forståelse kan ligeledes ses på den måde, at et MOSAIK-forløb på klienter i gruppen 'lav-risiko' kan give den modsatte effekt og øge den kriminelle adfærd (se fx Bonta & Andrews 2007:10; Bonta 2010:285). Hermed synes der at kunne spores en konflikt mellem sagsbehandlerens skønsmæssige vurderinger og den videnskabelige begrundelse for redskaberne (ibid.). En anden fortolkning er, at sagsbehandlerne enten har så stort et fokus på klienternes behov, at de ikke ser risikoscoren som det vigtigste, eller at de ligefrem sætter lighedstegn mellem behov og risiko, og derfor ikke ser forskellene herimellem. Dette kan henvise tilbage til vores afsnit 'Tidligere forskning' (s. 8), hvor Persson og Svenssons (2011, 2012) svenske studie fandt, at sagsbehandlerne omskrev risikobegrebet til behov for at passe ind i en velfærdsorienteret tilgang (Persson & Svensson 2011:101ff). Ligeledes er denne strategi bekræftet i en engelsk undersøgelse, hvor risiko og behov ikke blev opfattet som modstridende begreber, men risiko i stedet blev omdøbt til behov (Hardy 2014:312f).

KiF-sagsbehandlerne balancerer mellem at tilgodese systemet, der har pålagt dem at arbejde ud fra LS/RNR og MOSAIK, samtidig med at de vægter deres faglighed højt og ønsker at være tro mod egne skønsmæssige vurderinger. Som vi kort berørte under afsnittet 'Faglighed og skønsmæssige vurderinger' (s. 70), påvirkes det sociale arbejde af redskaberne, hvormed der også rykkes ved sagsbehandlerens professionelle identitet. Dette beskriver en sagsbehandler som: *"(...) arghh - skal jeg nu ændre min indstilling for systemets skyld, eller skal jeg holde fast ved det jeg mener (...)"* (Katja:188). Det kan her spores, at sagsbehandlerne befinder sig i en konflikt mellem deres professionelle identitet og de vurderinger de til dels er blevet pålagt. Vi kan her se, at sagsbehandlerne kan opleve, at komme på kant med metoderne, når disse vurderer anderledes end deres skønsmæssige vurdering. Dermed opstår der en balancegang for sagsbehandlerne, hvilket Katja er inde på:

"(...) der er flere steder, hvor man er nødt til at tænke 'jamen hvad er det systemet, hvad er det nu de ønsker her og hvad er det, jeg selv tænker?' Der kan jeg godt... i starten der forsøgte jeg sådan at tilegne mig systemet, hvor jeg [nu] tænker 'nej det er okay jeg afleverer med et skema, som... der er hårde og bløde regler, hvor en blød regel, på grund af min faglige vurdering og mit kendskab til klienten, synes [jeg] det er okay at aflevere et skema, hvor der lige er lidt blåt i'. Ja. Men det gjorde jeg ikke lige i starten, det turde jeg ikke (...)" (Katja:194).

Sagsbehandlerne kan, med implementeringen af LS/RNR og MOSAIK, opleve at deres kendskab til klienterne ikke længere er væsentligt, hvilket kan ses i ovenstående citat. Denne sagsbehandler turde ikke i startfasen at gå mod modellerne, hvilket ikke er tilfældet nu. I denne sammenhæng kan der argumenteres for, at sagsbehandlerne befinder sig i et spændingsfelt. De skal nu, i højere grad end tidligere, tilgodese de krav metoderne stiller, samt de skal vælge mellem metoderne og deres egne vurderinger. Sættes dette i relation til Lipsky (2010), kan det forstås som, at sagsbehandlerne interesserer sig i at bevare og beskytte deres skønsmæssige vurderinger bundet i, at dette knytter sig til deres status som professionelle. Dette kan muligvis skyldes, at LS/RNR og MOSAIK vil fastsætte klienternes risikoscore og indsats, hvilket begrænser sagsbehandlerne kompetenceområde og skønsmæssige vurderinger. Antagelsen kan her være, at når den skønsmæssige vurdering begrænses, kan sagsbehandlerne opleve, at LS/RNR og MOSAIK truer deres profession, da muligheden for skønsmæssige vurderinger er knyttet til deres professionalisme (Lipsky 2010:19).

Sagsbehandlerne balancegang kan spores tilbage til implementeringen af redskaberne, hvor der kan spores en oplevelse blandt sagsbehandlerne gående på om: *"(...) man ikke havde tiltro til, at man som socialrådgiver kunne lave et ordentlig stykke arbejde – og nu skulle der komme sådan noget her ind, som skulle forklare hvordan og hvorledes (...)"* (Charlotte:253). Dette kan tolkes som, at sagsbehandlerne føler, at deres berettigelse som sagsbehandler i KiF kommer på spil. Alle sagsbehandlerne har en uddannelse på minimum 3,5 år bag sig samt tidligere erfaring, da KiF, som sagsbehandlerne fortæller, ikke ansætter nyuddannede socialrådgivere. I den forbindelse kan der være tale om, at LS/RNR og MOSAIK har skabt et muligt tillidsbrud mellem sagsbehandlerne og ledelsen, hvilket Bent fortalte om i forhold til at få struktur ind i arbejdet: *"(...) det kræver alligevel nogle år at få lov til at sidde her, og lave et stykke arbejde. Så har jeg det også sådan lidt; 'så må I [ledelsen] sgu også stole på, at vi kan finde ud af det' (...)"* (Bent:133). Dette kan knyttes til Robinsons (2003a) studie, hvor sagsbehandlerne var af den holdning, at udarbejdelsen af et risikovurderingsskema stadig krævede professionel viden og vurdering, hvorfor sådan et arbejde ikke kunne bestrides af enhver (Robinson 2003a:34).

5.3.2 Relationsarbejdet i LS/RNR og MOSAIK

Vi vil nu rette fokus videre mod sagsbehandlerne oplevelse af relationsarbejdet, og hvordan dette har ændret sig efter implementeringen af LS/RNR og MOSAIK. Sagsbehandlerne er af den klare opfattelse, at deres arbejde er personbåret, og de skal have en god relation til klienterne, ellers kan de ikke flytte dem, og dermed medvirke til at ændre deres livssituation. Et fællestræk der kan ses ved sagsbehandlerne, er at de tillægger relationsarbejdet en afgørende betydning og pointerer, at man

som sagsbehandler i KiF skal ønske en relation til klienterne, ellers kan man ikke bestride jobbet. Vi kan i empirien overordnet se, at selve relationsarbejdet er det samme som inden implementeringen af LS/RNR og MOSAIK, da det er sagsbehandlerernes opfattelse, at det ikke er redskaberne, men sagsbehandlerne selv, der skaber relationen til klienterne.

Sagsbehandlerne oplevede, at de førhen havde en 'sludder for en sladder' (se fx Asta:171; Katja:187; Frida:269) samtale med klienterne, hvilket har ændret sig, da de nu oplever at LS/RNR og MOSAIK medvirker til at de kommer både tættere på klienterne, men også længere omkring:

"(...) man kommer helt ind bagved på en anden måde. Og hvor man kan *tillade* sig det - fordi nogen gange kan man jo godt lægge bremsen i for sig selv på, hvor tæt kan man gå på folk, hvor jeg tænker det her [LS/RNR] det giver sådan lidt *lov* til, at man spørger ind til og det er okay" (Katja:193).

Det kan her ses, at sagsbehandlerne oplever, at implementeringen af LS/RNR, men også MOSAIK, ikke blot har givet dem større indsigt og viden om klienterne. De kan nu gå tættere på klienterne og redskaberne tillader dem at spørge ind til det de betegner som 'ømme emner' (Vagn:18). Dette kan forstås som at sagsbehandlerne tidligere ikke kunne italesætte alle problemstillinger, enten af frygt for at gå for tæt på, eller at det ikke var tilladt. Dog er sagsbehandlerne ikke kun positivt stemt overfor at stille spørgsmål, der går tæt på klienterne:

G: "(...), der er selvfølgelig også nogle af spørgsmålene, som der går lidt tæt på.

I: Så måske er man nogle gange lige inde og tage et spadestik dybere, end hvad man ville have gjort tidligere?

G: Ja, jeg ville ikke sidde og spørge alle klienterne, om de er blevet seksuelt overgrebet eller havde begået seksuelle overgreb - det ville jeg ikke. Og jeg vil heller ikke spørge om de eksempelvis... Der er fx et spørgsmål omkring ildspåsættelse. Det ville jeg heller ikke have spurgt om førhen. Så man kan sige man kommer mere rundt omkring. Men der er måske også nogle ting hvor jeg tænker... 'Det var slet ikke nødvendigt, at man skulle ind på det område'" (Bilag 2:94).

Sagsbehandlerne kan opleve, at de til tider skal stille spørgsmål de ikke føler sig tilpasse ved eller finder hensigtsmæssige. En refleksion kan her være, om sagsbehandleren ser det som grænseoverskridende, at klienterne skal svare på spørgsmål af sådan karakter over for en fremmed, de måske har mødt 1-2 gange. I forlængelse heraf kan vi, at sagsbehandlerne nogle gange tillader, at klienterne ikke besvarer spørgsmål, såfremt de ikke ønsker det. Ikke blot oplever sagsbehandlerne en ændring i de spørgsmål de nu enten skal eller kan tillade sig at stille, også sagsbehandlerernes samtaleformen har ændret form:

“(…) de kommer til at fortælle én mange ting, som gør at man så kommer til at kende dem bedre. Meget af det står selvfølgelig i den mini-personundersøgelse der er blevet lavet, men det er jo stadigvæk nogle... det er jo bare en helt anden snak, i og med at man siger det højt. I stedet for at jeg sidder og siger ’jeg har jo læst i din personundersøgelse... så jeg ved godt nogle ting’” (Bent:127).

Sagsbehandlernes oplevelse af, at deres samtale med klienterne har ændret form synes at hænge i god tråd med deres oplevelse af, at de kommer til at kende klienterne bedre. Argumentet herfor kan være, at LS/RNR og MOSAIK er med til at forme samtalerne med klienterne på en anden måde, sådan at det der tidligere lå usagt nu bliver bragt frem og italesat (se fx Andrews et al. 1990:20; Andrews & Bonta 2010:22).

Som vi i de forrige afsnit har nævnt, har sagsbehandlerne et stort fokus på klienternes behov, hvilket kommer til udtryk, da sagsbehandlerne er meget opmærksomme på at lytte til klienterne:

“(…) Så jeg synes stadigvæk at det er vigtigt at lytte til sine klienter og hvad de har at sige også, for det er deres problemstilling vi skal tage hånd om. Det er ikke min egen eller Kriminalforsorgens - det er sådan set klienten, vi skal hjælpe og lytte til” (Gorm:82).

Dette understøtter Kyvsogaards (1998) undersøgelse, da sagsbehandlerne i dag, som det også gjorde sig gældende dengang, prioriterer at lytte til klienterne (Kyvsogaard 1998:135f). At sagsbehandlerne vægter klienternes behov højt, kan der være flere grunde til. Klart står det dog, at sagsbehandlerne har et ønske om at hjælpe klienterne. Vi vil her argumentere for, at sagsbehandlerne ser det som en essentiel del af deres arbejde at lytte og sætte klienten og dennes behov i centrum. Fortolkningerne kan være mange, men en kan være, at sagsbehandlerne prioriterer at lytte til klienterne for ikke at skade relationen eller gøre den ’skæv’ (Bent:123). En anden fortolkning kan være, at sagsbehandlerne som professionsgruppe forstår tilsynsforløb som noget der skal tage udgangspunkt i klientens behov, da forløbet, ifølge sagsbehandlerne, skal give mening for klienten. Det kan hermed ses, at det som gjorde sig gældende for 20 år siden i Kyvsogaards (1998) undersøgelse - at udgangspunktet skal tages i den enkelte klient og dennes særlige situation og behov - fortsat anses som noget af det vigtigste blandt de interviewede KiF-sagsbehandlere (Kyvsogaard 1998:135f).

Sagsbehandlernes fokus på klienternes behov kan også ses i den måde, hvorpå de tackler akutte brandslukningsopgaver, som klienterne kommer med, hvor sagsbehandlerne oplever at være ’brandslukkere’ (Gorm:81), både inden og efter implementeringen af LS/RNR og MOSAIK. Endvidere viser vores empiri, at sagsbehandlerne ikke har oplevet en ændring i mængden af brandslukningsopgaver, da det før, såvel som nu, er noget der fylder. Dette kan knyttes til de mange udfordringer klienterne har, som vi belyste i delanalyse 2.

Til brandslukningsopgaver er der i MOSAIK en 'parkeringsplads' (se fx Charlotte:252; Tina:159), som sagsbehandlerne skal anvende i deres samtaler med klienterne, da målet er at brandslukningsopgaver ikke skal fylde det hele. Til trods for, at tanken bag MOSAIK er, at brandslukningsopgaverne ikke skal fylde, oplever sagsbehandlerne udfordringer med at køre brandslukningsopgaver på parkeringspladsen. Flere af sagsbehandlerne fortæller at de har oplevet, at brandslukningsopgaver har fyldt en hel samtale, hvor de har måtte tilsidesætte MOSAIK, hvilket Emma fortæller om, da hun bliver spurgt ind til de akutte opgaver:

"Jamen der er det jo sådan i MOSAIK, at dem sætter man jo på parkeringspladsen, ikke, i starten, og så tager man det, bringer det på banen til slut i samtalen. Det er hvis man skal gøre det efter MOSAIK-måden. Og så nogle gange, så hjælper det bare ikke noget, så er det brandslukning hele samtalen (...)" (Emma:232).

Citatet illustrerer, at der er 'MOSAIK-måden', men at sagsbehandlerne nogle gange er nødsaget til at lade de akutte opgaver fylde. Dette kan tolkes som, at sagsbehandlerne vælger at møde klienterne i deres akutte problemstilling og dermed lade klientens problemforståelse være det styrende. Begrundelsen herfor synes for det første at skyldes, at sagsbehandlerne ikke ønsker at presse noget ned over klienterne, men også sagsbehandlernes fokus på klienternes modtagelighed spiller ind, samt klientens behov og situation (Rönneling et al. 2011:13ff). Dette kan ses i empirien:

I: "Med hensyn til brandslukningsarbejde, så får du vel også nogle ind, hvor der er noget akut... er der plads til det?"

C: Altså det tager jeg mig plads til, for det andet det giver ikke mening at presse det [MOSAIK] ned over hovedet, hvis alt muligt andet fylder. Så er det det, der kommer forud, og så må jeg argumenterer mig fra, at det ikke lige blev lavet anden gang, hvis jeg har vurderet, at det kom vi ikke ret lang med.

I: Hvad hvis de falder ud i høj-risiko gruppen og skulle modtage MOSAIK, men er blevet hjemløse eller konen er gået eller andet?"

C: Jamen så kan man heller ikke. For mig, så bliver det det [brandslukningen], der er i fokus i stedet for, og så må vi vente til de igen har overskud. For jeg tænker, de får jo heller ikke overskud hvis jeg bare siger: 'nå nå det må vi finde ud af, men lad os nu komme tilbage til det her' [MOSAIK]" (Bilag 2:249).

I de situationer hvor sagsbehandlerne lader brandslukningsopgaver fylde, kan der føres tråde tilbage til deres skønsmæssige vurderinger, da det er sagsbehandlerne der tillader, hvornår en brandslukningsopgave skal fylde, og dermed tilsidesætte MOSAIK. Derfor bliver det op til den enkelte sagsbehandler at lave en skønsmæssig vurdering af, hvornår en opgave er så akut, at den ikke kan parkeres. Dette kan tolkes som at sagsbehandlerne vurderer klientens behov højere end MOSAIK, hvilket atter understøtter Kyvsogaards (1998) undersøgelse (Kyvsogaard 1998:135f).

Som vi nævnte tidligere i afsnittet, oplever sagsbehandlerne at antallet af brandslukningsopgaver er uændret. Empirien viser dog en ændring i sagsbehandlernes håndtering af denne type opgaver, da de forsøger at tænke 'parkeringspladsen' ind i deres arbejde. Dette er Asta inde på da hun bliver spurgt ind til brandslukningsopgaver:

"(...) det er der nogle, der kommer med hver gang... med et eller andet. Og der bliver det selvfølgelig kunsten for os også at prøve at flytte fokus lidt en gang imellem. Fordi der er nogle, der er der altid 'bål og brand'... altså, der er der storbrand nogle gange [griner]. Og der tænker jeg også lidt, at vi har [en] opgave i at prøve at se, 'er det virkelig sådan?' – kan vi sådan prøve at flytte fokus lidt, for også at kunne komme i gang med MOSAIK. Og det handler også om os selv, for vi har også været vant til, at det har været det, vi har haft fokus på [brandslukningsopgaver]. Men det er faktisk ikke altid nødvendigt at det er det, for der er også nogle gange, hvor det ikke er os, der kan løse det, hvor vi bare kan sige 'jamen det hører til der og der og der'" (Asta:173).

Som Asta er inde på, er sagsbehandlerne blevet bevidste om, at en brandslukningsopgave ikke nødvendigvis skal fylde hele forløbet med klienterne, og at de via MOSAIK kan forsøge at flytte fokus herfra og hen mod de kognitive øvelser. Endvidere viser citatet, at de i KiF er blevet mere opmærksomme på, at de hverken kan eller skal hjælpe klienterne med alle de problemstillinger klienter kommer med. I den forbindelse kan vi se, at sagsbehandlerne er trådt ud af en 'blækspruttefunktion', og i stedet får inddraget eller henvist klienterne til, samarbejdspartnere eller andre relevante aktører, fx kommunen, misbrugsafsnittet eller psykiatrien. Dermed får sagsbehandlerne uddelegeret de opgaver, der ikke høre hjemme i KiF regi, således sagsbehandlerne kan have fokus på MOSAIK-forløbet. Antagelsen kan være, at sagsbehandlerne er blevet mere bevidst om deres rolle og hvilke opgaver de skal varetage.

5.3.3 Opsamling

Ovenstående delanalyse har belyst arbejdsspørgsmål 3. Delanalysen viser at sagsbehandlerne, som udgangspunkt er positivt stillet overfor LS/RNR og MOSAIK, men at de oplever konflikter mellem redskaberne og deres faglighed. De fund vi har gjort er, at de interviewede sagsbehandlere har et hjælpe-gen, hvis karakter har ændret sig, da de nu i langt højere grad yder hjælp til selvhjælp og dermed træder ud af en fisker-rolle. Analysen viser videre, at sagsbehandlerne er blevet mere bevidste om klienternes kriminogene behov, herunder at fokus nu rettes mod prokriminal tænkning og antisocial adfærd, hvor de ser sammenhængen mellem kriminogene behov og kriminel adfærd, hvilket kan medvirke til at reducere klientens risiko for recidiv.

Delanalysen viser, at sagsbehandlerne oplever en større sikkerhed i deres arbejde, samtidig med at sagsbehandlernes socialrådgiverarbejde og skønsmæssige vurderinger er blevet indskrænket, som konsekvens af LS/RNR og MOSAIK. I den forbindelse er sagsbehandlernes holdning, at deres skønsmæssige vurderinger trumfer både LS/RNR og MOSAIK. Vi har her fundet, at der er et spændingsfelt mellem LS/RNR og MOSAIK og sagsbehandlernes professionelle identitet, hvor de skønsmæssige vurderinger er med til at bevare sagsbehandleres opfattelse af dem som professionelle. Endvidere har vi fundet, at sagsbehandlerne til tider oplever vanskeligheder ved redskaberne, og kan have problemer med forståelsen bag LS/RNRs risikoklassificering og MOSAIK, da det hænder at de fx kører MOSAIK-forløb på klienter, der ikke er i målgruppen herfor. Vi har videre belyst, at sagsbehandlerne, som det også gjorde sig gældende for 20 år siden, har klienternes behov og særlige situation i centrum, og at de hele tiden er meget bevidste om, at tilsynsforløbet skal give mening for klienterne. Endvidere har vi klarlagt, at det står uvist, om sagsbehandlerne sætter lighedstegn mellem klienternes behov og risiko, eller om de blot lægger størst fokus på behov.

Vi har belyst at sagsbehandlerne, både inden og efter implementeringen af LS/RNR og MOSAIK, mener at relationsarbejdet er af afgørende betydning, og at de ikke kan flytte klienterne uden en god relation. Sagsbehandlerne oplever ikke at selve relationsarbejdet har ændret sig, dog oplever de nu at få større viden, indsigt og forståelse af klienterne. Sagsbehandlerne finder det vigtigt, at de lytter til deres klienter, muligvis for ikke at skade relationen, men de sætter også klienten i fokus, da det er klienternes problemstillinger, og ikke sagsbehandlerens eller KIF's, der skal tages hånd om.

Delanalysen viser at sagsbehandlerne, til trods for MOSAIK's parkeringsplads, kan opleve vanskeligheder med brandslukningsopgaverne, og det hænder at disse fylder en hel samtale, på baggrund af en skønsmæssig vurdering. Slutteligt har vi fundet, at sagsbehandlerens rolle er blevet mere defineret, at de er trådt ud af en blæksprutte funktion, og i stedet involverer samarbejdspartnere i deres arbejde.

Kapitel 6 - Konklusion

Vi har i dette speciale undersøgt, *hvordan KiF-sagsbehandlerne oplever implementeringen og brugen af LS/RNR og MOSAIK, i deres arbejde med klienter i tilsyn*. Vi har belyst emnet ved hjælp af tre arbejdsspørgsmål, som har haft fokus på henholdsvis social kontrol, resocialisering og sagsbehandlerens professionslogik.

Ser vi først på *arbejdsspørgsmål ét*, viser vores empiri, at de adspurgte sagsbehandlere oplever risikovurderingsredskabet LS/RNR positivt, som en ny måde at arbejde struktureret på, modsat den metodefrihed, der herskede i tilsynsarbejdet førhen. Med implementeringen af LS/RNR og Bonta og Andrews' (1990) *risikoprincip* har KiF indført en ny fordeling af den sociale kontrol. Dette betyder, at der nu udøves mere kontrol, i form af mere tilsyn og et længerevarende kognitiv forløb (MOSAIK), med de klienter, der scorer i 'høj' eller 'meget høj' risiko for recidiv i LS/RNR. Vores empiri viser, at denne klientgruppe også oftest er den mest udfordrede gruppe. Vores empiri peger videre på, at den måde, sagsbehandlerne oplever at skabe mening med omlægningen af deres arbejde på, er ved at videreformidle en fortælling om, dels hvordan den nye arbejdsmetode er funderet i videnskabelig forskning, og dels ved en logik i, at man målretter ressourcerne til dem, der har det største behov (høj-risiko klienterne). Empirien viser dog, at de adspurgte sagsbehandlere ikke synes at være bevidste om, eller have reflekteret yderligere over, den store ændring deres kontrolarbejde har gennemgået med omlægningen til risikotænkningen, ud over de rent praktiske ændringer det har medført i deres arbejde. Der har i implementeringsprocessen af LS/RNR, jf. Bontas (2010) teori, været et fokus på organisatorisk og ledelsesmæssigt opbakning for at sikre gode effektresultater. Vores empiri viser, at sagsbehandlerne ikke er blevet inddraget eller spurgt til råds i denne proces, til trods for at det er dem, der står med det daglige ansvar for kontrollen med og adfærdsændringen af klienterne. Implementeringsfasen for LS/RNR og MOSAIK har løbet fra 2013-2016, men vores empiri peger på, at KiF-sagsbehandlerne fortsat oplever at være i en implementeringsfase. Dette gør sig gældende uanset hvilken implementeringsbølge, vores medvirkende sagsbehandlere har været en del af.

Vi har ved *arbejdsspørgsmål to* fundet, at sagsbehandlerne med MOSAIK har fået nye arbejdsmetoder, der sigter mod at lære klienterne mere prosociale tanke- og adfærdsmønstre, og samtidig i langt højere grad end tidligere ansvarliggør klienterne for deres egen resocialisering. Vi har argumenteret for, at disse metoder i høj grad kan knyttes til den nye behandlingstanke og klientforståelse, som RNR-modellen også indskriver sig i. Sagsbehandlerne oplever generelt denne måde at arbejde resocialiserende på som meningsfuld, og med et godt potentiale, og ser ikke problemer i at inddrage et fokus på kognition og adfærd. De ser dog problemer i forhold til målgruppen, da de klienter, der er i målgruppen for MOSAIK samtidig har de største udfordringer i forhold til modtagelighed.

Vores empiri viser således, at disse klienter ofte har store personlige, sociale og kognitive udfordringer og et liv præget af generel ustabilitet og kaos. Sagsbehandlerne oplever, at dette besværliggør deres arbejde, og at betingelserne ikke er optimale i forhold til at holde fokus på MOSAIK-øvelserne og få et sammenhængende forløb, der kan skabe en forandring for klienterne. Som det var tilfældet i Rönneling et al.s (2011) undersøgelse af tilsynet, er sagsbehandlerne således ikke afvisende over for øget struktur i deres arbejde, men oplever samtidig at den ofte tungt belastede klientgruppe sætter grænser herfor. Samtidig har en del sagsbehandlere givet udtryk for, at sprogbrugen i MOSAIK kan virke nedladende og som endnu et 'pædagogisk projekt' for klienterne.

Slutteligt kan vi ved *arbejdsspørgsmål tre* se, at sagsbehandlerne med implementeringen oplever, at der er kommet et nyt fokus på kriminalitet, og at kriminalitet nu italesættes på en anden måde. Tidligere arbejdede sagsbehandlerne ud fra et helhedsorienteret perspektiv, hvor kriminaliteten ikke blev vægtet højt. I den forbindelse viser vores empiri, at sagsbehandlerne nu i langt højere grad har fokus på prokriminal tænkning, antisocial adfærd og andre kriminogene behov. Dog har sagsbehandlerne en oplevelse af, at en stor del af deres arbejde fortsat er brandslukningsopgaver, hvilket de prioriterer højt. Empirien viser, at flere sagsbehandlere oplever, at de ofte kan være nødsaget til at fravige de nye metoders fokus på kriminogene behov. Dette skyldes både klienternes udfordringer, men også at sagsbehandlerne arbejder ud fra en professionslogik, hvor det sociale arbejdes værdier vægtes højt. De arbejder således med udgangspunkt i klienten og vægter klientdefinerede behov og mål højt. Ifølge Bonta (2008) vil der være lidt brug for skønsmæssige vurderinger efter implementeringen af LS/RNR. Dog viser vores empiri, at sagsbehandlerne oplever at deres skønsmæssige vurderinger både har stor betydning og er nødvendige i deres arbejde, jf. Lipsky (2010). Sagsbehandlerne holdning er, at deres vurdering både kan overtrumfe LS/RNR og tilsidesætte MOSAIK, og undersøgelsen viser, at sagsbehandlerne stadigvæk benytter sig af skønsmæssige vurderinger i deres arbejde.

Udover de allerede fremsatte fund, har vi fundet nogle generelle pointer, der går på tværs af de tre arbejdsspørgsmål. Vores empiri viser, at de sagsbehandlere, der har medvirket i specialet, overordnet er positivt stemt overfor både LS/RNR og MOSAIK og giver udtryk for, at redskaberne giver dem en større sikkerhed og målretter deres tilsynsarbejde. Samtidig viser vores empiri, at sagsbehandlerne oplever vanskeligheder ved at implementere særligt MOSAIK i deres praktiske arbejde. Vores speciale startede med en interesse i primært at undersøge LS/RNR og begrebet risikovurdering, men gennem vores empiriindsamling og analyse blev det tydeligt, at det ikke er LS/RNR, men i stedet MOSAIK der er problematikker omkring, og 'fylder' i sagsbehandlerne bevidsthed.

Selvom der er implementeret en aktuarisk logik i form af LS/RNR, har det dog langt fra overtaget den måde, sagsbehandlerne arbejder på. De oplever det som nyttigt til at udpege, hvem ressourcerne skal målrettes, og de har i en vis grad også overtaget sprogbrugen ('høj', 'lav' risiko osv.). Dog arbejder de stadig ud fra et individuelt blik på den enkelte klient og med udgangspunkt i dennes behov og tilpasser deres arbejde herefter, ved at anvende deres professionelle og faglige skøn. Der er således snarere tale om den form for 'hybrid' af logikker, som Hannah-Moffat (2005:30) har argumenteret for, hvor sagsbehandlerne bruger de elementer af LS/RNR og MOSAIK, de finder meningsfulde ud fra deres professionslogik, og hvad de finder muligt i praksis.

Litteraturliste

Andersson, Robert 2004: 'Behandlingstankens återkomst – från psykoanalys till kognitiv beteendeterapi'. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, Nr. 5, 2004: 384-403.

Andrews, Don A., James Bonta & R. D. Hoge 1990: 'Classification for Effective Rehabilitation. Rediscovering Psychology'. *Criminal Justice and Behavior*, Nr. 1, 1990: 19-52.

Andrews, Don A. & James Bonta 2010: *The Psychology of Criminal Conduct*. 5. udgave. New Providence, NJ: LexisNexis Matthew Bender.

Andrews, Don A., James Bonta, & J. Stephen Wormith 2006: 'The Recent Past and Near Future of Risk and/or Need Assessment'. *Crime & Delinquency*, Nr. 1, 2006: 7-27.

Antoft, Rasmus & Heidi Salomonsen 2012: 'Det kvalitative casestudium – introduktion til en forskningsstrategi', i Antoft, Rasmus et al. (red): *Håndværk & Horisonter – tradition og nytænkning i kvalitativ metode*. 1. udgave, 2. oplag. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Balvig, Flemming 2005: 'When Law and Order Returned to Denmark'. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, Nr. 2, 2005: 167-187.

Bonta, James & Don A. Andrews 2010: 'Rehabilitating Criminal Justice Policy and Practice'. *Psychology, Public Policy, and Law*, Nr. 1, 2010: 39-55.

Bonta, James 2010: 'Understanding What Works: Lessons for the Nordic Countries?'. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, Nr. 3, 2010: 281-295.

Borch, Christian 2002: 'Kriminalitet og kriminelle – brudstykker af en genealogi'. *Dansk Sociologi*, Nr. 1, 2002: 57-72

Bourdieu, Pierre 1996: *Refleksiv sociologi: Mål og midler*. København: Hans Reitzels Forlag.

Bracken, Denis C. 2010: 'Differing Conceptions of Risk and Need in Irish Probation Officers'. *Irish Probation Journal*, Vol. 7, 2010: 108-118.

Bryman, Alan 2012: *Social Research Methods*. 4. udgave. New York: Oxford University Press.

Bullock, Karen 2011: 'The Construction and Interpretation of Risk Management Technologies in Contemporary Probation Practice'. *British Journal of Criminology*, Nr. 1, 2011: 120-135.

Cohen, Stanley 1994: 'Indledning' (s. 14-26) og 'Kap. 1: Hovedmønstrene' (s. 27-55), i *Den sociale kontrols nye former: Kriminalitet, straf og klassifikation*. København: Hans Reitzels Forlag.

De Vaus, David 2011: *Research Design in Social Research*. London: SAGE Publications Ltd.

Feeley, Malcolm & Jonathan Simon 1992: 'The New Penology: Notes on the Emerging Strategy of Corrections and Its Implications'. *Criminology*, Nr. 4, 1992: 449-474.

Feeley, Malcolm & Jonathan Simon 1998: 'Actuarial Justice: The Emerging New Criminal Law' (s. 375-403), i O'Malley, Pat (red.): *Crime and the Risk Society*. Dartmouth: Ashgate.

Fuglsang, Lars & Poul Bitsch Olsen 2009: *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne. På tværs af fagkulturer og paradigmer*. 2. udgave, 4. oplag. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

Garland, David 2001: 'The New Culture of Crime Control' (s. 167-192), i *The Culture of Control – Crime and Social Order in Contemporary Society*. Oxford: Oxford University Press.

Hannah-Moffat, Kelly 2005: 'Criminogenic Needs and the Transformative Risk Subject. Hybridizations of Risk/Need in Penalty'. *Punishment and Society*, Nr. 1, 2005: 29-51.

Hannah-Moffat, Kelly 2013: 'Punishment and Risk' (s. 129-151), i Simon, Jonathan & Richard Sparks (red.): *The SAGE Handbook of Punishment and Society*. London: SAGE Publications Ltd.

Hardy, Mark 2014: 'Practitioner Perspectives on Risk: Using Governmentality to Understand Contemporary Probation Practice'. *European Journal of Criminology*, Nr. 3, 2014: 303-318.

Harcourt, Bernard E. 2007: *Against Prediction. Profiling, Policing and Punishing in an Actuarial Age*. Chicago: The University of Chicago Press.

Hvidhjelm, Jacob 2014: 'Risikovurdering i psykiatrien', i Møller, Bjarne et. al. (red.): *Risikovurdering – et bidrag til voldsforebyggelse*. København: Socialt Udviklingscenter SUS.

Kristiansen, Søren 2017: 'Fortolkning, forforståelse og den hermeneutiske cirkel', i Järvinen, Margaretha & Nanna Mik-Meyer (red.): *Kvalitativ analyse. Syv traditioner*. København: Hans Reitzels Forlag.

Kvale, Steiner & Svend Brinkmann 2009: *InterView. Introduktion til et håndværk*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.

Kyvsgaard, Britta 1998: *Kriminalforsorgen i frihed – mellem omsorg, hjælp og kontrol*. København: Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Lipsky, Michael 2010: *Street-Level Bureaucracy: Dilemmas of the Individual in Public Service, 30th Anniversary Expanded Edition*. New York, NY: Russell Sage Foundation.

Mair, George, Lol Burke & Stuart Taylor 2006: "The Worst Tax Form You've Ever Seen"? Probation Officers' Views About OASys'. *Probation Journal*, Nr. 1, 2006: 7-23.

McNeill, Fergus & Kristel Beyens 2013: 'Introduction: Studying Mass Supervision' (s. 1-18), i McNeill, Fergus & Kristel Beyens (red.): *Offender Supervision in Europe*. New York, NY: Palgrave Macmillan.

Miles, Matthew B., A. Michael Huberman & Johnny Saldaña 2014: *Qualitative Data Analysis: a Methods Sourcebook*. 3. udgave. Thousand Oaks, CA: Sage.

Miller, Tina & Linda Bell 2012: 'Consenting to What? Issues of Access, Gate-keeping and 'Informed' Consent' (p. 61-75), i Miller, Tina et al. (red.): *Ethics in Qualitative Research*. London: SAGE Publications Ltd.

Nielsen, Jens Carl Ry & Pål Repstad 1993: 'From Nearness to Distance – and Back: On Analyzing Your Own Organization'. *Papers in Organization*, Nr. 14, 1993. København: Copenhagen Business School.

Nilsson, Roddy 2013: 'From Learning to Labour to Learning to Self-Control: The Paradigmatic Change in Swedish Prison Policy'. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, Nr. 1, 2013: 24-45.

Persson, Anders & Kerstin Svensson 2011: 'Signs of Resistance? Swedish Probation Officers' Attitudes Towards Risk Assessments'. *European Journal of Probation*, Nr. 3, 2011: 95-107.

Persson, Anders & Kerstin Svensson 2012: 'Shades of Professionalism: Risk Assessment in Pre-sentence Reports in Sweden'. *European Journal of Criminology*, Nr. 2, 2012: 176-190.

Pratt, John 2008: 'Scandinavian Exceptionalism in an Era of Penal Excess. Part I: The Nature and Roots of Scandinavian Exceptionalism'. *The British Journal of Criminology*, Nr. 2, 2008: 119-137.

Robinson, Gwen 1999: 'Risk Management and Rehabilitation in the Probation Service: Collision and Collusion'. *The Howard Journal of Crime and Justice*, Nr. 4, 1999: 421-433.

Robinson, Gwen 2003a: 'Implementing OASys: Lessons from Research into LSI-R and ACE'. *Probation Journal*, Nr. 1, 2003: 30-40.

Robinson, Gwen 2003b: 'Technicality and Indeterminacy in Probation Practice: A Case Study'. *British Journal of Social Work*, Nr. 5, 2003: 593-610.

Robinson, Gwen & Kerstin Svensson 2013: 'Practising Offender Supervision' (s. 97-124), i McNeill, Fergus & Kristel Beyens (red.): *Offender Supervision in Europe*. New York, NY: Palgrave Macmillan.

Smith, Peter Scharff 2012: 'A Critical Look at Scandinavian Exceptionalism. Welfare State Theories, Penal Populism and Prison Conditions in Denmark and Scandinavia' (s. 38-57), i Ugelvik, Thomas & Jane Dullum (red.): *Penal Exceptionalism? Nordic Prison Policy and Practice*. London: Routledge.

Tolich, Martin 2004: 'Internal Confidentiality: When Confidentiality Assurances Fail Relational Informants'. *Qualitative Sociology*, Nr. 1, 2004: 101-106.

Ward, Tony, Joseph Melser & Pamela M. Yates 2007: 'Reconstructing the Risk-Need-Responsivity Model: A Theoretical Elaboration and Evaluation'. *Science Direct. Aggression and Violent Behaviour*, Nr. 2, 2007: 208-228.

Yin, Robert K. 2011: *Qualitative Research from Start to Finish*. New York: The Guilford Press.

Zedner, Lucia 2007: 'Pre-crime and Post-criminology?'. *Theoretical Criminology*, Nr. 2, 2007: 261-281.

Rapporter og hjemmesider

Bonta, James & Don A. Andrews 2007: *Risk-Need-Responsivity Model for Offender Assessment and Rehabilitation*. Ottawa, Ontario: Public Safety Canada.

Clausen, Susanne 2016: *Delanalyse 1 vedrørende evaluering af RNR i KiF. Opfølgning på indførelsen af LS/RNR i KiF*. København: Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Clausen, Susanne 2013a: *Fængslet ta'r (stadig) de sidste*. København: Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Clausen, Susanne 2013b: *Klientundersøgelsen 2011*. København: Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Direktoratet for Kriminalforsorgen 2011: *Rapport fra arbejdsgruppen vedrørende RNR i tilsyn*. København: Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Direktoratet for Kriminalforsorgen 2016: *Kriminalforsorgens recidivstatistik 2015*. København: Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Justitsministeriet 2012: *Aftale om Kriminalforsorgens økonomi i 2013-2016*. København: Justitsministeriet. Publiceret på Justitsministeriets hjemmeside www.jm.dk.

Kriminalforsorgen 2015: *Kriminalforsorgens Statistik 2015*. Version 8.9.16. København: Kriminalforsorgen.

Kriminalforsorgen 2016a: *Mål og resultatplan 2016 for Kriminalforsorgen*. København: Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Kriminalforsorgen 2016b: *Kriminelle adfærdsmønstre bliver vendt om*. Publiceret på Kriminalforsorgens hjemmeside www.kriminalforsorgen.dk.

Kriminalforsorgen a: *Principprogram*. Publiceret på Kriminalforsorgens hjemmeside www.kriminalforsorgen.dk.

Kriminalforsorgen b: *RNR-principperne*. Publiceret på Kriminalforsorgens hjemmeside, www.kriminalforsorgen.dk.

Rönneling, Anita 2013: *Practising Offender Supervision in Denmark*. Offender Supervision in Europe, COST Action IS1106. Publiceret på www.offendersupervision.eu.

Rönneling, Anita, Nadja Sørensen & Pernille C. Bak 2011: *Undersøgelse af tilsynsvirksomheden*. København: Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Tilsynsbekendtgørelsen. *Bekendtgørelse om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte m.v.* BEK nr. 589 af 30/04/2015 (Gældende). Publiceret på Justitsministeriets hjemmeside www.jm.dk.